SERGE HUTIN

secretele TANTRISMULUI

colecția PAMIR

editura Sophia

SERGE HUTIN

SECRETELE TANTRISMULUI

Magia sau tehnica amorului

EDITURA SOPHIA, ARAD
1993

Coperta: VIOREL SIMULOV

COLECȚIA PAMIR
îngrijită de
HORIA AL. CĂBUȚI

Editura SOPHIA
B-dul Revoluției, 103
Arad

Director: *Pavel Ilica*
Redactor șef: *Vasile Dan*
Consilier editorial: *Dorel Sibii*

© SERGE HUTIN

© Varianta românească a acestei cărți aparține exclusiv editurii SOPHIA — Arad

ISBN 973-95662-2-7

SERGE HUTIN

SECRETELE TANTRISMULUI

Magia sau tehnica amorului

Traducere din limba franceză
de MIRCEA IACOBINI
după Bibliothèque Marabout
cu o Addenda de Horia Al. Cățuți

EDITURA SOPHIA, ARAD, 1993

(Dedic Violettei de Asprea
acest scurt voiaj în „misteriozitate"
și prin magiile victorioase)

INTRODUCERE

Noi vedem multiplicîndu-se astăzi şi pretutindeni în lume lucrările şi cercetările asupra tradiţiilor secrete care reflectă veşnica fascinaţie a sufletului uman pentru evaziunea magică.

Dar ce este magia? Definiţia cea mai simplă şi mai curentă care i se poate da este aceasta: magia este mijlocul extraordinar de a obţine rezultate pentru care întrebuinţarea singură de procedee obişnuite nu ar ajunge nici măcar pentru a le da naştere. Pitulată în inima acestei voinţe de „miraculos", nu s-ar găsi oare o atitudine încă mai fundamentală, aceea care animă orice demers magic: aspiraţia sufletelor de a nesocoti în sfîrşit limitele, obstacolele inerente existenţei pămînteşti?

Există magii savante, altele populare; există unele naive, altele extrem de elaborate. Totuşi, dintre toate formele care întăresc marea speranţă magică, noi am ales una — încărcată de copleşitoare prestigii, de minuni asociate Orientului legendar — care să se vorbească în special despre ea în acest moment.

Ce este deci tantrismul? Şi care sunt tehnicile pe care pretinde că le pune în acţiune? Ar permite secretele sale să se obţină rezultate efective? Ar viza el să satisfacă aspiraţii inferioare, adică perverse, „negre", sau este o cale ce poate să-şi conducă adepţii la o eliberare spirituală autentică? Este vorba oare de forme pur orientale, sau de o mişcare care, sub diverse avataruri, s-a dezvoltat de-a lungul secolelor şi în Occident? Este vorba oare de curioase vestigii ale unui trecut fabulos ale cărui supravieţuiri ar putea fi nefaste, regretabile, ori cu totul neînsemnate, sau de o mişcare profundă şi atemporală care conservă în plin secol XX întreaga sa putere fascinatorie? Este vorba oare de un itinerariu uman de excepţie, sau de practici care îşi găsesc aplicaţia lor în viaţa cotidiană?

Sunt tot atîtea chestiuni la care această lucrare tinde să răspundă cu toată sinceritatea, modestia şi obiectivitatea.

CAPITOLUL I

Ce este tantrismul?

Termenul „tantrism" apare în India începutului epocii medievale; el derivă din cuvîntul sanskrit *tantra*. Tantrismul desemnează ansamblul doctrinelor, riturilor și practicilor codificate în cărțile indiene numite *Tantra*. Cu toate acestea, sensul primordial al cuvîntului *tantra* nu este de „carte", ci de „sistem" — și, și mai vechi încă, de „bătătură, urzeală". Această din urmă etimologie ne va permite să dăm o bună definiție, largă și precisă totodată, a tantrismului. Este vorba, vom spune noi, de un sistem magic care pretinde că învață pe adepții săi secretele practice grație cărora omul poate, eliberîndu-se de piedicile existenței fizice, să străbată „urzeala" chiar a aparențelor sensibile pentru a atinge o stare de slavă, luminoasă, de înflorire care să-i permită să sesizeze suprarealitatea.

O atare definiție s-ar putea aplica, de-o manieră generală, tuturor formelor — mai mult sau mai puțin dezvoltate, adică implicite — ale tantrismului, la toate formele sau aspirațiile unde s-ar regăsi structurile sale, armăturile sale fundamentale.

Dar cum se speră să se ajungă la o astfel de eliberare magică? Noi vom încerca mai întîi să cernem cu minuțiozitate caracteristicile prin care tantrismul se distinge de celelalte curente umane de spiritualitate, de cunoaștere și acțiune.

Prima caracteristică, cea mai frapantă desigur, dar care nu constituie totuși, contrariu ideii curente, integralitatea căilor tantrice: căutarea unei totale stăpîniri magice asupra sexualității. Mai exact, ar fi vorba de „returnarea", într-un fel oarecare, la subiect a energiei sexuale animale, printr-un procedeu prin care se încearcă să se derive eficacitatea sa către rezultate superioare, extra-fizice (rezultate magice și spirituale).

A doua caracteristică: rolul capital atribuit de tantrism imaginației, această facultate umană atît de bucuros desconsiderată de un număr de itinerarii spirituale mai cla-

sice. Nu este oare aceasta de fapt trăsătura distinctivă cea mai frapantă a tantrismului?

A treia mare caracteristică: transmisia sa obligatorie prin intermediul unui învățător (guru), individual sau colectiv, deținător al secretelor în chestiune.

A patra caracteristică: ritualismul.

A cincea caracteristică: o remarcabilă plasticitate față de diversele tradiții religioase pe care căile tantrice le-au luat de sprijin de-a lungul secolelor.

A șasea caracteristică, indisociabilă de fapt de toate celelalte: țelurile deliberat magice ale tantrismului, care (noi regăsim etimologia acestui cuvînt) vizează să aducă adepților săi o eliberare crescîndă, citește totală, față de durele limite ale spațiului și timpului care închid viața pămîntească.

Fiecare din aceste caracteristici vor face pe rînd obiectul capitolelor succesive ale prezentei cărți: noi vom încerca să cernem în ele veritabilele secrete ale tantrismului.

CAPITOLUL II

Sexualitate și tantrism

Însuși faptul de a învăța că sexualitatea poate servi de trambulină, de instrument către o ascensiune spirituală, pare la prima vedere scandalos, absurd. Dimpotrivă, oare nu eliberîndu-se cu tehnică de tirania poftelor corporale, și în special de dorința sexuală, poate omul spera să progreseze în valoare spirituală?

Aceasta, desigur este obiecția care se prezintă încă de la început. Și totuși, tantrismul — sub diversele sale forme — declară cu încăpățînare că o muncă metodică săvîrșită asupra sexualității poate permite adeptului de a se elibera în mod eficace de subjugarea animală plăcerilor senzuale. Cum este oare posibil să se învețe un astfel de paradox? Dar, vom răspunde imediat, este oare într-adevăr vorba aici de un paradox?

În tantrism, nu este nicidecum vorba de a se abandona desfrînării tiranice a pulsiunilor sexuale, de a se lăsa dominat de ele, ci mai degrabă de a le stăpîni, de a cuceri controlul lor perfect.

O comparație familiară vă va ajuta fără îndoială să înțelegeți atitudinea particulară a lui tantrika (1) vis-à-vis de sexualitate. Există, pe de-o parte, oameni care mănîncă și beau fără reținere, cu totala nesocotință a consecințelor imediate sau depărtate a exceselor lor repetate; acești oameni sunt cu totul prizonierii necumpătării lor, a poftelor lor dezlănțuite. Cu toate proporțiile păstrate, ei sunt comparabili cu nenorociții drogați, care nu mai ajung să se elibereze de teribila lor sclavie fiziologică și psihică.

În opoziție cu aceștia, găsim oameni care, fără să se prăbușească în alcoolism și lăcomie, au devenit gurmanzi experimentați, care știu să aprecieze la deplina lor valoare felurile de mîncare rafinate și cruditățile faimoase. În domeniul sexual nu e oare același lucru? Este atunci cu totul abuziv de a accepta să confunzi omul-sclav pasiv al

pulsiunilor sale carnale, cu totul incapabil să le stăpînească, cu acela care, dimpotrivă, a ştiut să devină un „gurmand" al senzualităţii.

O definiţie comodă a erotismului faţă de vulgara pornografie ar fi aceasta: erotismul superior este într-o oarecare măsură gastronomia amorului; pornografia fiind asimilabilă unei lăcomii grosiere.

În ciuda confuziilor, voluntare sau nu, atît de adesea făcute astăzi (2) între cele două domenii, erotismul şi pornografia nu sunt sinonime, deşi cîmpul lor uman de aplicaţie este, evident, acelaşi. Dovada acestei afirmaţii este — şi nimeni nu ar putea-o nega fără rea credinţă — că există în artă şi în literatură capodopere de erotism, însă a vorbi de „capodopere ale pornografiei" este tot atît de paradoxal ca şi a vorbi de „capodopere ale prostului gust". Nu există un veritabil erotism decît atunci cînd un element de frumuseţe străfulgeră realităţile sexuale descrise sau reprezentate. Tantrismul ar fi deci reductibil la o „artă de a iubi" deosebit de subtilă? Sau este acesta un mod comod de a justifica un epicureism (în sensul familiar al termenului) dezinvolt şi rafinat? Nu. Tantrismul se situează deliberat la un nivel superior abandonului senzual controlat: este vorba realmente — nu vom insista niciodată destul — de dobîndirea unei stăpîniri totale a sexualităţii.

Clement din Alexandria — un Părinte al Bisericii — făcea aluzie (Stromates XI, 20) la un gnostic care profesa un principiu foarte îndrăzneţ ca acesta: „Meritul (subînţelege: spiritual) nu este de a fugi de plăcere ci constă în a o întrebuinţa pentru a o stăpîni, constă în a captura voluptatea sub imperiul nostru, chiar atunci cînd ea ne ţine între braţele sale". Acelaşi gnostic adăuga: „Cît despre mine, eu în acest fel am întrebuinţat-o, şi n-am îmbrăţişat (dorinţa senzuală) decît pentru a o sufoca mai bine".

Mai exact, în cazul tantrismului, va fi vorba de a utiliza însăşi sexualitatea pentru a ajunge, într-o oarecare privinţă, dincolo de ea.

Oare nu chiar şi la nivelul experienţei cotidiene, are omul intuiţia că se dezlănţuie o forţă, o energie din mis-

terioasele adîncimi ale psihicului? Oare nu atunci în mod frecvent presimte el stranii și nostalgice adevăruri superioare? Dăm cuvîntul unuia din cei mai buni specialiști actuali în materie de magie, Paul Gregor care constată într-una din lucrările sale:

„Noi credem că sexualitatea, că manifestările noastre de iubire, că incandescența pasiunilor noastre afective, nu sunt altceva decît un elan mistic decăzut — altminteri spus: că cele mai înalte aspirații metafizice ale noastre, ansamblul potențialului nostru transcendent și „magic" este închis, ferecat în materie, în sexualitate. Elanul este materializat și deci absorbit (...) nu este oare logic să socotim că transformarea comportamentului nostru sexual, a atitudinilor noastre cele mai intime, acționează ca un declin magic care eliberează energii aproape supraumane la fel cum o mutație provocată în structura intimă a atomului eliberează forțele cosmice (3)?"

Acesta este un excelent punct de plecare pentru a defini atitudinea tantrică în fața sexualității.

Faptul însuși pentru o cale de învățat pe practicanții săi posibilitatea de a atinge reușita magică totală cît și perfecțiunea spirituală prin învățarea tehnicilor de dirijare corespunzătoare a energiei sexuale, nu constituie oare — dacă ne luăm după logica bunului simț — o afirmație extravagantă? Și cu toate acestea, acest țel fundamental al tantrismului este afirmat, proclamat într-un mod repetat și fără cea mai mică ezitare. Adepții tantrismului „mîinii stîngi" susțin în mod sistematic contrariul itinerariilor ascetice normale. Klârnava-tantra îndrăznește chiar să afirme: „Nimeni nu a reușit să obțină perfecțiunea cu ajutorul unor operații dificile și plicticoase; dar perfecțiunea se poate dobîndi cu ajutorul satisfacerii tuturor dorințelor (4)".

Înaintea acestui citat, noi tocmai voiam să întrebuințăm expresia „mîna stîngă". Există, într-adevăr, nu o singură, ci două mari direcții practice în tantrism: calea „mîinii stîngi" și cea a „mîinii drepte". Ar trebui aici cu grijă evitat (nu vorbim nici chiar de întrebuințarea acestor două adjective în politică) de dat „dreptei" și „stîngii" rezonanța lor populară obișnuită în Europa: în per-

spectivele în care noi suntem pe cale să ne plasăm, „stînga" nu va fi cu necesitate malefică (ceea ce este cazul cu numeroase superstiții ivite din moștenirea greco-romană), ci va constitui pur și simplu o referință privilegiată a laturii „lunare", „feminine" a Divinității.

Dar ce semnifică deci această distincție tantrică între „dreapta" și „stînga"?

Tantrismul își propune — repetăm definiția cea mai simplă — de a returna, într-o măsură oarecare, energia sexuală, pentru ca adeptul să o poată utiliza de-o manieră complet diferită de determinismul animal al instinctului sexual.

Dar cum se ajunge la aceasta? Una din cele două căi mari ale tantrismului, calea numită „a mîinii drepte" este cea a unei complete sublimări ascetice.

Cu acest titlu deci, s-ar putea observa că bărbații și femeile care — în diverse religii — se retrag de la viața curentă pentru a se dedica unei existențe (comunitare sau pustnice) pe viitor contemplative, se află, fără să o știe, pe calea consacrată tantrismului „mîinii drepte".

Mai semnificativ este însă faptul că, în cea mai mare parte a ordinelor monastice, eunucii sunt îndepărtați din capul locului. De ce? Nu tocmai pentru că lucrînd pentru o totală stăpînire a energiei sale sexuale — și nu suprimînd-o, ceea ce ar rezolva problema o dată pentru totdeauna — își duce treaba la bun sfîrșit ascetul pe durul său itinerariu spiritual?

Cît despre calea zisă „a mîinii stîngi", atît de paradoxală, atît de contradictorie la prima vedere, ea învață pe adeptul tantric mijlocul de ajunge la o totală stăpînire a energiei sexuale fără a se opune pentru aceasta împlinirii sale carnale.

Dar oare nu abordăm, în acest caz, o lume de speculații bizare și practici ciudate, care nu interesează de fapt decît pe indivizi ce n-au picioarele pe pămînt? Unul din scopurile lucrării de față este tocmai de a atesta că problemele ridicate de tantrism nu se situează deloc la un nivel incomprehensibil pentru aceia care trăiesc în inima realităților concrete.

În sînul tantrismului tradițional, viața monastică sau pustnică constituie o excepție. N-ar fi mai bine deci, pentru a încerca să o înțelegem sau, cel puțin, să o cuprindem în punctele cele mai importante, să plecăm de la problemele cuplului, mai exact de la acestea așa cum ar putea fi ele observate și descrise de către un om format cu o vedere, să zicem inițiatică, a lucrurilor? (5).

Atunci cînd se abordează atît de delicatele probleme pe care le implică formarea cuplurilor umane, este necesar să se distingă, de fapt, trei nivele.

Înainte de toate, există instinctul sexual, pulsiunea naturală care există la bărbatul și femeia normală, ca de altfel și la mamiferele superioare și în aproape tot regnul animal. Totuși, instinctul sexual nu este totodată, se pare, un instinct „ca și celelalte", foamea și setea, de exemplu: dacă un om se abține de la a mînca sau a bea, el nu va putea subzista nedefinit; mai devreme sau mai tîrziu, va veni momentul cînd procesul patologic de distrugere, de autofagie, se va declanșa. Dimpotrivă, abstinența sexuală — nu ținem seama, evident, de toate consecințele neplăcute pe care le poate avea — nu va provoca în nici un caz moartea, chiar dacă ea este nedefinit prelungită.

Al doilea nivel de considerat: acela al mariajului, așa cum este în mod obișnuit înțeles. Împotriva cuplului efemer, care se formează în timpul potolirii unui instinct sexual dezlănțuit, uniunea conjugală va fi în general codificată în așa fel ca să fie permanentă și durabilă. În practică, desigur, este departe de a fi întotdeauna astfel (noi atingem aici dureroasa problemă a divorțului), dar mariajul este întotdeauna conceput ca ceva care depășește indivizii — ceva ce ține de social, deci un „contract", adică chiar o „instituție". Grupul, societatea o codifică, căci scopul său normal este de a asigura, în principiu, perpetuarea speciei.

În sfîrșit, al treilea nivel: acela al amorului sincer care va atrage unul spre celălalt un bărbat și o femeie anumită — și nu altele. Totuși, cele trei nivele pot foarte bine să nu coincidă: acesta este cazul, în special, al bărbatului care va avea în același timp o metresă, o soție și o amantă. În afară de asta, ceea ce este admis sau nu, variază după epoci, grupe sociale, concepții etice sau religioase.

Dar care va trebui să fie vis-à-vis de cuplu, atitudinea esoteristului? Orice cale spirituală care vizează să obţină la cei ce o urmează maximum de armonie în toate domeniile, cuplul uman va fi evident obiectul atenţiei sale. Deschizîndu-se într-un sens pozitiv, el va da sugestii pentru ca să se instaureze tocmai acest maximum de armonie între soţi, eliminînd mai ales atît de periculoasele atitudini negative care omoară iubirea adevărată. De exemplu, el va vedea în gelozie un comportament nu numai periculos pentru pacea cuplului, dar totodată străin de iubirea adevărată, în ciuda aparenţelor: fiinţa geloasă nu este oare în realitate sclava unei neîncrederi continue vis-à-vis de perechea sa, întotdeauna considerată mai mult sau mai puţin vinovată în germene?

Mai rău, în loc de a fi deschidere, dăruire de sine, oferire, gelozia amoroasă face cuplul să se întemeieze pe o concepţie posesivă a amorului. Atitudine foarte periculoasă, ca toate acelea care ne îmboldesc să ne afirmăm în faţa altuia într-un „ego" infailibil şi dominator.

Dar există o chestiune şi mai complexă: este posibil, da sau nu, pentru un bărbat să meargă dincolo de sexualitate — chiar sub forma unui amor normal şi armonios? Cu alte cuvinte, amorul este susceptibil de a căpăta o dimensiune cosmică, divină?

Aici apare splendida problemă a „nunţilor chimice". Desigur, aceasta nu se va pune cu necesitate la nivelul cuplului uman trupesc. Ar putea fi vorba mai întîi de uniunea mistică, complet interioară, a două polarităţi — activă şi pasivă — a fiinţei noastre spirituale. Pe de altă parte, Valentinienii (mare sectă gnostică creştină a primelor secole ale erei noastre) învaţă — se găseşte o doctrină analogă în anumite texte cabalistice — că sufletul nostru este feminin prin natură, că a sa contra-parte masculină formează deci un înger ceresc la nivel spiritual şi că prin unirea acestuia cu sufletul, fiinţa completă va fi reconstituită.

Iată de ce încă la nivelul cuplului pămîntesc se pune problema tradiţională a reîntoarcerii umane la androginia primordială, aceea pe care o posedă Adam înaintea căderii (căci el a creat, zice Geneza, „bărbat şi femeie"). Multe comentarii ar fi necesare pentru a încerca să se explice

diversele interpretări posibile ale mitului tradițional: de exemplu, al acestui atît de frumos text creștin esoteric extras din Evanghelia Egiptenilor (apocrif gnostic din sec. XI după Iisus Christos):

„Lui Salomea, care întreba cît timp ar dura moartea, Domnul îi spuse: «Tot atîta timp cît voi, celelalte femei, veți da naștere la copii». Și Salomea îi spuse: «Eu am făcut deci bine că nu am dat naștere». Domnul îi răspunse: «Mănîncă din toate fructele, dar din acela care este amar să nu mănînci». Salomeei, care îl întrebă ce trebuia să înțeleagă prin aceasta, Domnul îi răspunse: «Atunci cînd voi veți călca în picioare veșmîntul rușinii, corpul, și cînd cei doi vor fi UNA — bărbat și femeie — nu va mai exista nici bărbat nici femeie»".

Astfel de fraze ne relevă redutabila întindere teologică și metafizică a problemei: într-adevăr, reconstituirea totală a androginiei adamice presupune (dacă noi înțelegem bine aceste cuvinte) întoarcerea omului în final la corpul de slavă, anterior căderii (care a dat naștere corpului fizic). Hermafroditismul pur fiziologic, unele cazuri așa cum le cunoaște medicina, nu are deci nimic „divin" în sine, ci dimpotrivă. Totuși, planul pămîntesc ne lasă deja să întrevedem posibilitatea unei recuceriri progresive, printr-un cuplu ales, a stării primordiale de slavă, superioară separării sexelor. Elanul irezistibil (vezi de exemplu, legenda medievală a lui Tristan și a Isoldei) care aruncă un bărbat și o femeie unul către celălalt, ne face să presimțim existența a ceea ce Boris Mouravieff, autorul lui Gnôsis (o), numește „cupluri polare", ai cărui parteneri se recunosc ca predestinați unul altuia din toată veșnicia. Noi recădem aici pe faimoasa problemă a „sufletelor surori", destinate a se căuta fără răgaz aici jos pînă la reunirea lor finală într-un cuplu pe veșnicie unit, redobîndindu-și androginia în slavă. Eventualitate miraculoasă, dar din păcate, extrem de rară: puțin numeroși, într-adevăr, sunt soții care ajung să-și unească veritabilele lor „jumătăți" (în sensul cel mai deplin al acestui cuvînt). Trebuie evident să ținem seama de iluziile pe care le introduce atît de lesne pasiunea, falsele recunoașteri etc. De asemenea, uneori se va produce, invers, formarea unui andro-

gin negru, satanic, „unirea a două suflete damnate" — fenomen astfel caracterizat de către Boris Mouravieff:

„El (androginul negru) se caracterizează printr-o polarizare integrală a centrelor motoare, ca și prin părțile negative ale celorlalte două centre, ale căror părți pozitive se găsesc într-o stare de profundă letargie.

Doar greaua tară karmică și un trecut încărcat de crime, de pasiuni devorante, de violență, de rece cruzime, acumulate în comun prin nenumărate încarnări, pot provoca o atare deformație a celor două personalități și să-i sudeze complementar (. . .)

Acest caz reprezintă fenomenul patologic al androginului negativ. Printr-o largă uzurpare a energiei sexuale duble, un atare androgin negru devine extrem de puternic și rău. Reunind în el cele două Personalități astfel constituite, intim legate prin puternice pasiuni negative: ură, gelozie, răzbunare, în fine sete de sînge, acest posedat este un veritabil pericol pentru societate (7)".

În splendidele romane inițiatice ale lui Gustave Meyrink: Le Golem (8), Le Visage Vert, Le Dominicain blanc, La Nuit de Walpurgis, L'ange à la fenêtre d'Occident (9), un larg loc este acordat — sub o formă dramatizată — atît de delicatei probleme a adevăratelor cupluri predestinate. (10)

În tradițiile esoterice cunoscute sub numele de tantrism, problema cuplului joacă un rol primordial, la drept vorbind, țelul veritabil al practicilor tantrice este, de fapt, contrariul chiar al jocului fiziologic curent: este vorba, desigur de a se bizui pe sexualitate, însă returnînd-o într-o oarecare măsură — pentru a face să apară, la inițiați, atotputernica forță Kundalinî, energie cosmică și divină care maschează (în condițiile normale ale vieții) tocmai exercițiul sexualității. Cele două mari tipuri de tantrism vor fi atunci distincte, după faptul că se va practica sau nu un ritual concret — pe acest plan, dar ale căror consecințe vor da naștere la rezultate în alte nivele de existență — între doi parteneri de carne: calea de „stînga" și calea de „dreapta".

În prima, va avea loc executarea de către cei doi parteneri a ritului sacru al unirii sexuale, *maithuna*. Citățm acest text tantric shivait, extras din Shiva Samhita: „Pen-

tru început, eu vă voi descrie gestul Fulgerului *(vajroli mudra)* care distruge întunecimea lumii şi trebuie să fie păzit ca secretul secretelor".

Nu este vorba deloc — sub ameninţarea de a recădea atunci în îmbrăţişările animale — de posesiuni erotice obişnuite: partenera de rit va simboliza de fapt întreaga Natură divină, *Shakti* (cum spun hinduşii) sau *Nema* divină.

Prin ritul magic al *maithuna*, cuplul tantric va merge „contra curentului", se va anagaja pe celea unei reîntoarceri magice la Unitatea primordială, imobilă, care exista înaintea rupturii originare care a dat naştere lumii fenomenelor sensibile.

Cît despre calea de „dreapta", aceasta va fi aceea în care practicile destinate derivării energiei sexuale către ţeluri mistice, metafizice sau magice, nu comportă deloc intervenţia unui/unei partener din carne. De fapt, această formă de tantrism (al cărui nume este sau nu cunoscut de către cei care i se consacră) este proprie marilor căi spirituale ascetice, atît din Occident cît şi din Orient. Este suficient să amintim acest rit semnificativ: în anumite ordine catolice de religioşi contemplativi, există o foarte impresionantă ceremonie de mariaj mistic în care novicii — înveşmîntaţi în mirese — îmbrăţişează simbolic pe Christos. Principiul însuşi al ascetismului nu constă oare în această returnare a sexualităţii? Iată, în legătură cu aceasta un foarte frumos pasaj din J. C. Salemi, care ne dă un pertinent comentariu ascetic al viziunii femeii încoronate de stele (Apocalipsa, 12, I), care ar putea fi apropiată de a treia lamă a Tarotului (Împărăteasa):

„Femeia are piciorul său stîng (latura inimii, a leului, a sentimentului) pus pe Lună. Luna, sediul corpului astral, al dorinţelor, sentimentelor, al emotivităţii, a tot ce ţine de sex şi de funcţiile generatoare, este dominată şi îmblînzită. Ea nu-i mai impune fanteziile sale, imaginaţiile sale morbide, mîniile sale, temerile sale, şi dorinţele sale nebune de plăceri materiale, căci ea este acum supusă voinţei Reginei pure a Cerului, şi n-o va mai mînji cum o făcea înainte (11)"

Acelaşi interpret al Scripturilor, reunind asupra acestui subiect învăţăturile primilor gnostici creştini asupra ne-

cesității de a se elibera de tirania poftelor animale pentru a spera reintegrarea în Împărăția Luminii, scrie:

„Îmbătat, epuizat, fără energie, voi continuați să fiți înșelați de coada (minciuna) Dragonului. Voi sunteți prinși în ciclul materiei fizice, în labirintul reîncarnărilor succesive din care vii nu mai puteți ieși (12)"

Pentru a conchide, se poate constata rolul central jucat de sexualitate — ceea ce nu are nimic uimitor, deoarece este vorba de puterea grației căreia viața se poate perpetua — în multe itinerarii spirituale: va fi vorba fie de a se acomoda la situația umană cea mai curentă (căsătoria), fie de a utiliza sexualitatea pentru țeluri iluminatoare sau magice care o depășesc — fie că aceasta este eliberată sau, dimpotrivă, dominată; refularea singură (și nu — nuanță foarte importantă — sublimarea) fiind un fenomen negativ în consecințele sale.

Iată-ne aici puțin derutați fără îndoială de punctele de vedere tantrice asupra sexualității și cuplului.

Dar cîteva remarci complementare se impun. Și, înainte de toate, referitor la însăși compoziția cuplurilor.

Formele cu adevărat pure, autentice, ale tantrismului de „stînga" nu admit riturile sexuale decît practicate de ființe de sexe opuse. Din punct de vedere tantric, cazul lui Arthur Rimbaud — care comite greșeala de a-l prefera pe Verlaine „tinerei fete cu ochii de violete" (13) — este cît se poate de semnificativ. Altfel spus, homosexualitatea (înnăscută sau dobîndită) constituie — în ochii adepților tantrismului — o greșeală majoră, cea care duce după sine eșecul iremediabil al marei tentative magice. Regulă exclusivă absolut inflexibilă — repetăm — în formele tantrice tradiționale, și de-o manieră particular izbitoare în ceea ce privește homosexualitatea masculină (14). Astfel, eșecul, amărăciunile unei personalități atît de fantastic dotate pentru erotismul sacru care fu Aleister Crowley (15), se pot imputa greșelii de a fi fost inițial tentat la o realizare a *maithuna* (unire sexuală magică) cu un partener masculin.

De ce există deci o astfel de regulă? Este vorba oare de o interdicție de ordin moral sau spiritual? Nicidecum. Nu numai că nu condamnă homosexualii, calea mîinii „stîngi", dar ea nu-i consideră de loc ca excluși prin na-

tură de la o căutare spirituală. Pur şi simplu, ea consideră că — cel puţin în formele sale cu adevărat tradiţionale — calea magică foarte specială care este desigur tantrismul cu formele rituale sexuale nu va putea fi realizată decît de către parteneri de sexe opuse, pentru o raţiune simplă, ce ţine de necesitatea psihică şi fizică de unire a două polarităţi complementare ale fiinţei umane complete, concretizate într-un mod cu totul precis prin organele bărbăteşti şi femeieşti.

Desigur, a existat şi există încă, fără nici o îndoială, adepţi ai unei magii sexuale, să zicem heterodoxă, adică homosexuală. Dar, dacă ei se afirmă capabili să trezească astfel centrul psihic *(chakra)* inferior, situat la rădăcina coloanei vertebrale, calea lor va fi întotdeauna contrară itinerariului tantric tradiţional.

Amintim, pentru memorie, că Ordinul Templierilor fusese acuzat — aceasta fu chiar una din acuzaţiile principale invocate atunci de nedreptul proces — de a practica, cu ocazia reuniunilor secrete, o formă rituală şi magică de homosexualitate.

Se considera că se pregătea un rit special practicat cu ocazia iniţierii unui nou călugăr-cavaler: el era sărutat la baza coloanei vertebrale. Nimic nu autoriza să se creadă bine fondate acuzaţiile de sodomie îndreptate contra Templierilor. Oricine ştie (secolul XX nu a ignorat de altfel, vai, această nenorocire) că, cu ocazia unui mare proces maşinat, nimic nu este mai lesne — şi tortura fu întrebuinţată cu perseverenţă, s-o amintim, cu ocazia afacerii Templierilor — decît de a face să se „mărturisească" de către acuzaţi ceea ce se doreşte ca ei să „mărturisească" pentru a-i dezonora (16). Dimpotrivă, totul lasă să se creadă că, dacă Cercul Interior al Ordinului Templului practica rituri secrete care s-ar putea considera ca intrînd în cadrul tantrismului, ei aparţinînd unei căi ascetice, comparabile deci cu ceea ce se numeşte calea „dreaptă".

Cuplul tantric este, nu poate, nu va putea fi decît un cuplu „ortodox", adică format de către un bărbat şi o femeie. Adică orice uniune sexuală normală se poate transforma în legătură tantrică? Deloc. Şi iată-ne determinaţi să ne interesăm mai mult de caracteristicile cuplului magic din tantrismul tradiţional.

Dar, veți spune, nu ar fi acesta din urmă doar o cale magică cu totul particulară, care nu prezintă interes decît pentru unii orientaliști? Nicidecum. Nu numai că este posibil să se descopere în trecut forme europene de tantrism cu rituri magice sexuale, ci ele se întîlnesc chiar în epoca contemporană. Astfel, în secolul trecut, fu cazul cu magul american Randolph, autorul unei „Magia sexualis" a cărei traducere franceză — operă a Mariei de Naglowska — nu va apărea decît în 1931 și va fi obiectul a trei reeditări în Franța (17).

Scrisă în Statele Unite, pe la mijlocul secolului trecut de către un straniu personaj: magul rosacruceean Randolph, lucrarea originală nu era destinată publicității; era vorba de caiete confidențiale pe care el le rezerva unui pumn de discipoli cu grijă aleși, dar care (ca urmare a indiscreției) fură tipărite după moartea sa.

Paschal Beverly Randolph este născut la New York la 3 oct. 1825, dintr-un tată aparținînd unei bune familii din Vermont și dintr-o mamă, Flora Beverly, care avea sînge creol, francez (de metropolă), englez, german și hova (ea era într-adevăr direct înrudită cu dinastia regală din Madagascar). Această mamă, tandru iubită de copilaș, muri pe cînd acesta avea tocmai cinci ani. Această dispariție fu pentru el un șoc teribil, cu atît mai mult cu cît tatăl său îl încredință unei surori vitrege, nepăsătoare și frivolă, care practic îl abandonă; timp de cîțiva ani, el frecventă cu greu școala și strada fu principalul său cîmp de experiență. Cu atît mai mare fu meritul de a dobîndi treptat — el își pregăti singur, fără ajutor, doctoratul său în medicină — marea cultură care începu să-i devină un bun propriu. Toată viața sa, Randolph va păstra nostalgia blîndului amor matern atît de timpuriu pierdut. În autobiografia sa el a lăsat această vibrantă mărturie: „Eu sunt născut în dragoste, dintr-o mamă iubitoare și ceea ce ea a resimțit, eu am trăit. Eu sunt exact opusul viu al sentimentelor sale, al pasiunilor sale intense, vulcanice, arzătoare; al iubirii sale asemănătoare cerului înălțat, mai profund decît moartea; al agoniei sale, teribile ca mii de instrumente de tortură; al speranței și încrederii sale (...). Datorită singurătății sale, eu am fost un pustnic toată viața mea chiar și în mijlocul oamenilor; într-un cuvînt,

eu am fost expresia exactă a stării corpului, al spiritului, emoției, sufletului, tendințelor, aspirațiilor acestei femei, de cînd ea luă asupra sa sarcina încarnării celui care scrie acum aceste rînduri".

Randolph oferea oricărei femei admirația sa filială; el fu în întregime contrariul unui sadic fără scrupule. Natural, picătura de sînge malgaș pe care o purta în el (el o știa), fu la originea unor vexațiuni multiple. Rasismul bîntuia deja. La 15 ani, el plecă de acasă și deveni mus, apoi marinar, ceea ce îi permise să călătorească (în condiții de viață foarte dure) pe toate mările globului și să viziteze multe țări străine. La 20 de ani, un grav accident surveni pe cînd tăia lemne, obligîndu-l să abandoneze această carieră maritimă. Exercitînd apoi, rînd pe rînd, pentru a subzista, profesiile de boiangiu, coafez, el utilizează integralitatea modestelor sale resurse pentru a continua să parcurgă lumea. Pasionat încă din copilărie de iluminism și de magie, el va fi, în cursul unui voiaj în Siria, unul din rarii Occidentali inițiați în riturile secrete ale sectei Ansariehs-ilor sau Alauiților. Primind toate gradele lor inițiatice, el va forma la reîntoarcerea sa în Statele Unite o organizație specială, atașată gradelor superioare ale Rosacruceanismului: Sacerdoțiul de Aeth. În Birmania și în Siam el va înnoda contacte cu reprezentanții uneia din formele buddhiste ale tantrismului zis al mîinii „stîngi".

El va fi directorul spiritual al lui Abraham Lincoln, pe atunci președintele Statelor Unite. În Europa, el va primi înaltele grade ale unei ramuri active a Fraternității Rose-Cruceenilor. Eliphas Lévi în persoană îi conferi ordinul „Suprema Mare Stăpînire" al acestei *Fraternitas Rosae Crucis*, ca și acela numit Ordinul lui Lys. În Spania, el va primi inițierea secretă a Alumbrados-ilor, acei iluminați adepți a Iubirii Pure. După reîntoarcerea sa în Statele Unite, Randolph va avea ocazia să refacă încă și alte voiaje în cadrul înaltelor sale funcții inițiatice; îl vom vedea astfel rînd pe rînd în America latină în Marea Britanie, din nou în Franța (unde el va lega prietenie cu Alexandre Dumas tatăl), în Grecia, în Turcia, în Siria din nou, în Arabia. În Statele Unite, el își va face amici eminenți și se va bucura de o reputație favorabilă și invidioasă în mediile masonice și rosacruceene. Citățm

dintre marii prieteni masoni ai lui Randolph: George Lippard; generalul Ethan Allen Hitchcock (autorul unei celebre mici lucrări asupra aspectelor spirituale şi psihice a alchimiei, apărută la Boston în 1854); John Brown (promotorul „cruciadei antisclavaj" stopate în 1859 în Virginia, care declanşă apoi războiul de Secesiune) şi îndeosebi preşedintele Abraham Lincoln, în preajma căruia, noi am văzut, el va juca rolul unui veritabil director spiritual. Nimic mai uimitor decît că Lincoln şi Randolph s-ar fi simpatizat imediat; în afara apartenenţei lor comune masonice şi rosacruceene, amîndoi erau *self-made men* ieşiţi dintr-un mediu social foarte umil (Randolph fusese marinar, viitorul preşedinte Lincoln tăietor de lemne); ambii erau ardenţi patrioţi proslăvind virtuţile civice; ambii doreau abolirea sclavajului şi emanciparea oamenilor de culoare. La sfîrşitul războiului de Secesiune, Lincoln însărcină pe Randolph să supervizeze în numele său, operele educative destinate sclavilor emancipaţi.

Cîte ceva despre societatea secretă rosacruceeană care-l investise pe Randolph cu ordinul Supremul Mare Învăţător, după două certificate: unul eliberat în 1858 ca urmare a unei reuniuni la Paris (şi prezidată de către Eliphas Lévi) al Supremului Mare Dôm, altul la o dată anterioară, al Fraternităţii Hermetice de la Luxor. Pe la 1870, Randolph organizase — împreună cu aceasta — un cerc interior numit Fraternitatea de la Eulis. Această *Fraternitas Rosae crucis* (18) este astăzi una din cele trei organizaţii rosacruceene cele mai active în Statele Unite, celelalte două fiind A.M.O.R.C. (19) şi Asociaţia Rosacruceeană (20); însă, invers faţă de acestea, ea nu pare să fi căutat a se manifesta pe plan internaţional.

În ciuda marilor sale succese în mediile oculte, Randolph nu a avut niciodată o viaţă fericită, înfloritoare. El îşi va spune sieşi: „Fiecare geniu este condamnat la mizerie în această viaţă, căci a lor nu este decît o dezvoltare unghiulară, unilaterală".

El va muri foarte tînăr încă, după ce a cunoscut în 1875 penibile încercări şi suferit acţiuni ostile care pot explica prea marea încredere pe care el generos o acorda, cu o naivitate copilărească, tuturor celor care intrau în contact cu el.

Randolph nu a scris numai *Magia sexualis*. I se datorează diverse alte tratate oculte: „Raporturile cu morții", „Secretele intime ale misterelor de la Eulis", etc. El scrise de asemenea și o serie de romane inițiatice remarcabile: „Asrotis", „Dhoula-Bell", „Magh-The-son", „She" (21), „Master-Passion".

D-na Blavatsky nu-l putea aprecia pe Randolph, pe care ea îl considera ca un tip chiar al „magului" suspect, avid de puteri nefaste. Ar fi totuși o totală greșeală de a asimila pe autorul Magiei Sexualis cu o ființă obsedată de sumbra dorință de a atinge atotputernicia pe socoteala altora. Dar care era deci țelul principal al acestui mag? Să descopere legile supreme ale Universului și ale Vieții, să dobîndească cunoașterea și stăpînirea perfecte: „Noi credem în Natură, care este pentru noi manifestarea Inteligenței supreme, și noi proclamăm că Dumnezeu sălășuiește pretutindeni și în fiecare din noi." Lumea aparențelor fizice nu este de loc, și de departe, singura care are o realitate palpabilă; există alte regiuni ale existenței cu care ar fi posibil de intrat în contact grație magiei. „Fraternitatea de la Eulis, scrie Randolph, crede în lumile electrice, eterice și fluidice, situate în spatele frontierelor lumii materiale (. . .). Ele se întind către infinit, populate de frumuseți orbitoare, ornate de nori și constelații nebune; și ele formează, prin vaste spații, peisaje fără limite. Aceste lumi sunt, pentru universul nostru, ceea ce acesta din urmă ar fi pentru un oraș de termite din junglele Africii".

Dar iată și revelația fundamentală: „Sexul, proclamă Randolph, este cea mai mare forță magică a Naturii". Și el adaugă: „Din amor iau naștere, după circumstanțe, pasiunile, furiile, impulsiile, bune sau rele, flacăra divină sau umană, demonii sau zeii".

De unde și posibilitatea unei magii în mod prodigios eficace (dar cu atît mai redutabilă pentru imprudenți, pentru toți aceia care nu i-ar fi predestinați), bazată pe dirijarea thaumaturgică, pe derivarea, pe utilizarea energiei sexuale. Această forță, cînd o dezlănțui, ar putea să fie comparată cu aceea care, în natura exterioară, aține furtunile; doar inițiatul avertizat va fi capabil să o stăpînească triumfător. Randolph observă: „Această cale este

rezervată oamenilor curajoși și cîtorva rare femei, care știu s-o utilizeze cu folos". El face observația: „Aceste forțe (forțele magice) nu se instalează niciodată în marele vid al sufletelor slabe, și ele nu se revelează omului decît atunci cînd diferitele curente de influență exterioară s-au calmat în el, grație voinței reci și răbdătoare, încercată în mod ritual (. . .). Cartea nu este decît o cale trasată pe un plan: elevul trebuie să înalțe el însuși velele corăbiei sale, și s-o orienteze cu propria sa mînă către țărmul unde strălucește soarele".

Noi ne aflăm în prezența unei forme cu totul occidentale de tantrism, adică a acelui ansamblu de sisteme speciale de înaltă magie care vizează, prin intermediul unei „returnări" triumfale a energiei sexuale, să înzestreze pe adepții lor cu mijloacele de a trece prin „urzeală", prin plasa aparențelor sensibile.

Este de altfel semnificativ că termenul sanskrit *Tantra* ar fi semnificat la început „urzeală" (22).

Departe de a fi un „libertin" cinic, Randolph ar apare mai degrabă, în ochii modernilor noștri „contestatari", drept un om cu moravuri austere în raport cu actualele tentative de „eliberare sexuală". El nu concepea, într-adevăr, magia sa sexuală decît practicată de către un cuplu tandru unit și atras: „Nu luați, pentru operația magică, nici o prostituată, nici o virgină ignorantă, nici o minoră sub 18 ani, nici femeia altuia, ci împliniți actul solemn cu soția sau amanta voastră".

Randolph predică pentru cuplu respectarea unui înțelept echilibru igienic: „Hrăniți-vă simplu și preferați alimentele naturale. Dormiți într-un pat tare, cu capul spre nord, cu perne plate. Camera voastră să fie răcoroasă și bine aerisită".

Desigur, ar fi neloial de a căuta împlinirea actului sexual pretinzînd să se excludă orice bucurie:

„Bărbatul nu trebuie niciodată să atingă o femeie care nu este impresionată și nu trebuie niciodată s-o părăsească înainte ca să fi avut două înfiorări". Dar ar fi greșit de a crede că multiplicarea frenetică a raporturilor sexuale ar înzeci efectele. Adevărul este mai degrabă contrariul pentru mag: „Nu vă întîlniți prea des cu femeia voastră, ci doar atunci cînd amîndoi sunteți bine încălziți.

Dormiți în camere separate, și nu vă uniți mai mult de o dată sau de două ori pe săptămînă". Dar se cuvine să remarcăm că unirea sexelor a doi parteneri îndrăgostiți nu se reduce doar la actul fizic: „Dincolo de plăcerea carnală, căutați unirea sufletelor, dacă doriți ca rugăciunea voastră să fie realizată". Atunci cînd ea își atinge forma sa perfectă, unirea sexelor devine un act sacru: „Fie ca iubirea voastră să vă unească întru Dumnezeu!"

În ochii lui Randolph, ar fi de neconceput ca o iubire cu adevărat sinceră și totală să poată închide pentru doi parteneri accesul la Divin.

Randolph descrie cinci poziții sexuale cu efecte magice, dar s-ar trunchia mult învățătura sa dacă s-ar vedea în ele doar posturile fiziologice sexuale cele mai eficace. Actul sexual devine în concepția sa un veritabil ritual magic unde intervin simultan gesturi, parfumuri, culori, sunete (23). Totul într-o directă corespondență analogică. Randolph precizează: „Ritul iubirii magice (. . .) poate fi împlinit pentru țeluri tot atît de variate pe cît este viața însăși, însă nu uitați niciodată că legea polarizării și cea a reflectării aruncă asupra operatorului binele și răul pe care-l provoacă altuia".

Aceasta este ideea clasică a șocului în retur suferit de către cel ce vrăjește. După Randolph, ar fi cu totul posibil de a se servi de energia sexuală la realizarea tuturor felurilor de operații magice: „Dacă un bărbat dorește cu ardoare o forță sau o putere și păstrează această dorință din clipa cînd penetrează în femeie pînă în clipa cînd o părăsește, vrerea sa este împlinită cu necesitate".

El dezvoltă principiul după cum urmează:

„Atunci cînd actul sexual este perfect, unirea bărbatului cu femeia se împlinește în toate sferele ființelor lor și forțele lor se detașează perechi atunci, în înalt ca și în adînc. Rugăciunea, această rugăciune, este întotdeauna îndeplinită".

Ce rezultate practice speră să obțină prin magia sexuală? Randolph enumeră șapte:

„1) Încărcarea „volților" (24) și altor condensatori fluidici.

2) Regenerarea forței și energiei vitale și reîntărirea puterii magnetice.

3) Producerea de influență magnetică, în vederea supunerii bărbatului femeii sau a femeii bărbatului.

4) Rafinarea puterii sau a simțurilor în general.

5) Determinarea, după voință, a sexului copilului la concepere, sau reîntărirea capacităților cerebrale sau corporale proprii, în general.

6) Provocarea de viziuni supraumane, spirituale și sublime.

7) Realizarea unui proiect sau unei dorințe precise a operatorului, în nu contează ce ordin de idei".

Magia sexualis consacră capitolele XIX și XXII confecționării minuțioase a oglinzilor magice, încărcate magic de către cuplu. Dar reușita cea mai curioasă ar fi, fără nici o îndoială, cea a tablourilor magice animate prin proiectarea energiei psihice.

După Randolph, ar fi cu totul posibil să se realizeze o astfel de aparență magică, de a obține astfel portrete animate, nu numai a persoanelor astăzi vii, ci și a ființelor din trecut sau viitor. Randolph ne descrie propriile sale experiențe, încununate de succes și pentru care el garantează reușita elevilor săi:

„Veți vedea, în timp ce sunteți comod așezat pe divan, alături de amanta voastră, cum aerul camerei se face confuz treptat, întunecîndu-se pînă la negrul adînc. Portretul se va ivi în umbră și corpul, pictat pe pînză, va tremura dintr-o dată.

Brațele și picioarele portretului vor face gesturi nesigure, ca și pentru a se asigura de realitatea vieții lor, apoi, lent, silueta întreagă se va detașa din cadru către voi".

O astfel de operație s-ar putea vădi foarte periculoasă, deoarece ea ar fi în stare uneori să ducă la materializarea unor entități demoniace, care caută să seducă pe unul sau altul din operatori. Randolph nu ezită să scrie: „Un minut de bucurie în brațele unei succube (demon femeiesc materializat) este un pact semnat cu Diavolul: întreaga voastră viață poate fi suptă într-un an".

Cu titlu de curiozitate, semnalăm că alchimistul Claude d'Ygé (decedat în 1964) a declarat că a văzut de mai multe ori aceste tablouri animate, realizate în jurul anilor 1920, într-un castel din Cehoslovacia la adepții sectei magice

(apărute din Fraternitatea lui Randolph) fundată de către traducătoarea cărții: strania Maria de Naglowska.

Dar aceste frumoase revelații ale magului Randolph asupra cuplului magic (26) nu ne îndepărtează oare de realitatea umană concretă? Nu este oare vorba aici de o culme magică rar atinsă în viața obișnuită?

Totuși, nouă ni se pare arbitrar să reducem — și nu dorim, pentru moment, să luăm în considerare decît sexualitatea obișnuită — bucuriile lui Eros la componentele lor pur anatomice și fiziologice. Și aceasta nu e mai puțin adevărat la nivelul animalelor evoluate!

Dacă ne raportăm la studii serioase asupra sexualității animale, vom găsi deja comportamente complexe, unde imaginația joacă un rol deosebit, decisiv. Să ne reamintim, de pildă, de paradele nupțiale la diversele specii.

Îndată ce un bărbat și o femeie resimt cu forță o atracție senzuală reciprocă, unirea sexelor lor nu se reduce de loc la o declanșare automatică a mecanismului fiziologic. Contrariu a ceea ce gîndesc anumiți adepți ai actualei „revoluții sexuale", nu e cu siguranță un progres în a predica suprimarea alegerii sexuale, în a proclama că satisfacția fiziologică ar trebui să se realizeze cu orice partener. S-ar situa atunci la un nivel psihic inferior celui animal: la speciile superioare, alegerea partenerului nu este oare deja starea naturală, situația normală?

Situația ideală, din punctul de vedere al unirii sexelor, ar fi evident cea unde bărbatul și femeia ar reuși să formeze un cuplu complementar. Este ceea ce exprimă foarte bine un *guru* actual al buddhismului tantric — el însuși adept al căii total ascetice (cea care se numește de „dreapta"), însă dotat cu o remarcabilă înțelegere a adevăratelor principii ale itinerariului opus — Venerabilul Aryadeva (27): „Femeia ar trebui să încarneze, pentru acela a cărui soție este, toată frumusețea Pămîntului, slava Naturii, splendoarea Iubirii".

Dar, chiar limitîndu-ne pentru o clipă la irezistibila, vulcanica atracție senzuală între două ființe, ar fi deja foarte lesne de remarcat că unirea sexelor se situează — îndată ce ea nu se reduce la o simplă necesitate „igienică" de defulare a unui instinct puternic — la un nivel care, deși se bazează pe un proces fiziologic, îl depășește cu

mult. Tocmai la acest nivel se situează, fără îndoială, esența distincției între pornografie și erotism (28).

Propriu acestuia din urmă nu este oare a putea să descrie, fără a cădea niciodată în vulgaritate, chiar neținînd seama decît de senzualitatea normală?

Iată, de pildă, un pasaj foarte sugestiv extras dintr-un roman de Marie-Thérèse Collibeaux (29):

„Gilbert o conduse spre pat, altarul de sacrificiu ascuns de draperii. Pliurile lor aveau o greutate de tenebre. Gilbert le îndepărtă și corpurile celor doi îndrăgostiți căpătară ele însele tenta funebră a cerii. Ei intrară sub baldachin. Clothilde începu să se lungească, însă prietenul ei, foarte blînd, cu o fermitate ce nu mai avea nimic timid, îi fixă poziția. Vag înspăimîntată, ea se găsi pe pat, așezată, iar Gilbert, sprijinindu-se pe antebrațe, se năpusti peste ea, puternic, ca bestiile care urlă la lună în cîmpii. Sabia de foc se înfipse. Și cîntecul misterios al epocilor trecute, acest limbaj de amor și de moarte pe care nimeni nu l-a deprins de la bestiile sălbatice din păduri, urcă gîlgîind în gîtlejul femeii. Acest cînt de crucificare emanat de o ființă care, în viața curentă, se numea Clothilde Boisrobert, urla în noapte (...) Organul lui Gilbert dirija muzica cîntecului de sacrificare. Beat de puterea sa înzecită, bărbatul desăvîrșea amorul. Sudoarea se prelingea pe obrazul său, și cu roșu în ochi, el gîfîia ca și aceia care omoară. Clothilde, înnebunită, nu mai putea. Un infinit de abisuri halucinate dansa în sufletul ei și pupilele sale tulburate (...). Un ultim geamăt, mai dulce. Clothilde făcu un efort pentru a reține în ea excesul acestor delicii, însă își pierdu conștiința, și cîntecul de victorie al bărbatului, răgușit, triumfa singur în tenebre. Totul se potoli, și ghemuiți unul în brațele celuilalt, ei începură să asculte tăcerea".

Două remarci se impun în fața acestei descrieri a extazului senzual atins de un cuplu: mai întîi, modul în care amorul fizic, deși brutal dezlănțuit (în vreme ce tantrismul vizează, precizăm, o stăpînire crescîndă a pulsiunilor sexuale), este legat de o forță, de o putere enormă în raport cu spargerea telurică a energiilor vitale; apoi, rolul capital jucat în actul sexual cu adevărat complet de către dezlănțuirea imaginativă a celor doi parteneri. Rol

capital — trebuie s-o precizăm — la nivelul actului însuși și nu numai în preliminariile sale.

Vom începe acum să ne îndreptăm atenția asupra unirii sexuale tantrice, cu faimosul sonet al lui Arthur Rimbaud: *Vocale* (30):

A negru, E alb, I roșu, U verde, O de-azur,
Latentele obîrșii vi le voi spune-odată:
A, golf de umbră, chingă păroasă-ntunecată
A muștelor lipite de-un hoit, jur-împrejur;

E, pînză, abur candid, umbelă-nfiorată,
Lănci de ghețari hieratici, și spițe de-un alb pur;
I, purpuri, sînge, rîsul unei frumoase guri
Cuprinsă de mînie, sau de căință beată;

U, cicluri, frămîntare a verzilor talazuri,
Adîncă pace-a turmei ce paște pe izlazuri,
Și-a urmelor săpate pe frunți, de alchimie;

O, trîmbiță supremă cu țipătul ciudat,
Tăceri pe care Îngeri și Aștri le străbat
— Omega, licăr vînăt ce-n ochii Ei învie!

(trad. Petre Solomon)

Noi vom regăsi mai departe (31) aceste misterioase „silabe germinatoare" (unul din secretele magiei tantrice).

Să ne mulțumim pentru moment să constatăm cunoașterea clară care se revelă din modalitatea superioară în realizarea de către un cuplu în îmbrățișare magică: posturile în care cei doi parteneri, față în față și ochi în ochi, își trăiesc ascensiunea psihică prin diversele planuri ale realității, de la abisul teluric la extazul divin. Ne pare incontestabil că Rimbaud a cunoscut și practicat cu o tînără parteneră calea tantrică numită a mîinii „stîngi" (32).

Noi ne numărăm printre aceia care acordă o particulară importanță sonetului *Vocale*, scris — se știe — cu mult înainte de întîlnirea tînărului Rimbaud cu Paul Verlaine.

Această operă, atît de straniu iluminată și fascinantă, pare să fie în întregime un poem-cheie, în jurul căruia se

orientează întreaga prodigioasă experienţă esoterică a străvederii întreprinse de către genialul adolescent.

Din punctul nostru de vedere, noi nu ezităm să vedem în aceasta marele, cel mai intim secret al lui Rimbaud, şi revelat de-o manieră în realitate foarte directă; Vocalele, departe de a fi o oarecare fantezie mistificatoare, apar drept descrierea unei experienţe alchimice cu totul excepţionale; este vorba, credem noi, de indicarea etapelor succesive ale ritualului tantric al unirii sexuale de iluminaţie magică aşa cum îl găsim în lucrările orientaliştilor specializaţi (33); prin unire sexuală cu un partener special antrenat, alchimistul tantric se înalţă puţin cîte puţin, pe măsură ce se apropie de extazul perfect, trecînd prin planurile superioare — pentru a ajunge în final la nunţile divine, cînd partenera va fi pe deplin identificată cu Zeiţa: „O, Omega, raza violetă a ochilor Ei!".

La început în „Anotimp în Infern", se găseşte acest pasaj foarte curios:

„Într-o seară, eu am aşezat Frumuseţea pe genunchii mei".

Nu este oare aceasta o aluzie clară la poziţia sexuală foarte specială care se vede figurată în sculpturile şi picturile tantrice tradiţionale din India şi Tibet?

Dar atunci se pun trei mari întrebări:

1) Cum a putut cunoaşte precocele licean, şi într-un mod aparent atît de exact, practicile sexuale ale tantrismului? Ar trebui deci să presupunem existenţa unor contacte directe între tînărul poet şi o societate secretă depozitară a marelui secret al „nunţilor alchimice";

2) cu ce parteneră a putut Arthur Rimbaud împlini uimitorul ritual al *maithuna*-ei (unirea sexuală)? Răspunsul pare să se impună: este vorba, în „Vocale" de misterioasa „tînără cu ochi de violete", cunoscută la Charleville şi care urmă pe adolescent la Paris cu ocazia escapadei sale (cea mai scurtă şi mai enigmatică dintre toate), în februarie 1871 — data probabilă a compunerii, credem noi, a sonetului „Vocale". Această „tînără cu ochi de violete" nu a fost un mit, ci, în mod evident, tînăra poloneză cu ochii violeţi, cu prenumele Henrika — prima şi fără îndoială singurul amor veritabil al tînărului care nu avea încă 17 ani cînd scrise ciudatul său sonet;

3) se pune însă atunci ultima chestiune, cea mai neliniștitoare: cum se poate deci explica că adolescentul, care cunoscuse minunile, uimitoarele secrete care făceau din el soțul divin al unei tinere în mod special înălțate (se pare) pentru extraordinarul ritual al unirii alchimice și magice — cum se face că Străvăzătorul a cunoscut apoi destinul care se cunoaște (experiența traumatizantă cu Verlaine, apoi abandonul aventurii poetice)? Iată, complet de data asta, pasajul din „Un Anotimp în Infern" pe care noi l-am citat mai sus:

„Într-o seară, eu am așezat Frumusețea pe genunchii mei —

Și eu am găsit-o amară — și am înjurat-o"

Dar de ce a găsit-o „amară"? În aceasta rezidă cheia problemei ...

Epoca noastră se caracterizează la prima vedere printr-o înlăturare agresivă a vechilor tabuuri și interdicții (religioase, sociale și morale), printr-un curent violent de sex dezlănțuit și comercializat. Rămîne de știut dacă acest fenomen este însoțit de o adevărată libertate sexuală, de o înflorire crescîndă a cuplului. Permiteți-mi să mă îndoiesc.

Accentul este pus astăzi, o constatăm prea adesea, pe anomalii, deviații și perversiuni de tot felul, mai cu plăcere decît pe fericirea adevărată și normală a cuplului: astfel vedem instalîndu-se un gigantic museu Dupuytren al sexualității în locul veritabilelor bucurii erotice. Civilizația noastră occidentală plătește greu eroarea inversă, atît de răspîndită în utimul secol cu ocazia triumfului economic și social al burgheziei, de a fi încercat din răsputeri să nege, să suprime, să elimine cu orice preț sexul. A considera sexualitatea ca ceva repugnant, orîbil, înseamnă în realitate a susține contrariul atitudinii care predomina în civilizațiile tradiționale.

Să luăm cazul Indiei clasice, de pildă. Este o gravă eroare de a concepe hinduismul ca și cum niciodată n-ar fi admis decît formele cele mai ascetice de spiritualitate. Faimoasa *Kama Sutra* (titlul, în sine foarte sugestiv, semnifică literalmente: „Cartea dezmierdărilor" (35)) nu era nicidecum, în India, un manual vîndut pe sub mînă și cu grijă ascuns de oamenii „convenabili".

Referitor la *Kama Sutra*, trebuie să remarcăm împreună cu prezentatorul unei ediții franceze recente (36): „Acesta nu este numai manualul științei sexuale atît de celebru; el aduce o metodă de viață mai subtilă și mai umană". Se găsesc în el codificate mijloacele proprii pentru a asigura fericirea senzuală a cuplurilor legale, dar — ceea ce pare fără îndoială bizar atît de numeroșilor occidentali care nu văd India decît prin asceții săi — *Kama Sutra* admite de asemenea, cu un liberalism total, toate situațiile „marginale", inclusiv prostituția. Noi vom aborda de altfel mai departe problema curtezanelor sacre.

Un autor francez contemporan, Georges Saint-Bonnet, discipol al lui Gurdjieff, a scris o foarte interesantă lucrare intitulată „De la magie sexuelle" (37), pentru care el rezuma astfel conținutul: „Magia și sexualitatea încărcate de rău, pot fi utilizate pentru bine". Formulă cu totul justă, și pe care noi o adoptăm fără a ezita.

Alăturînd termenii „sexualitate" și „magie", înseamnă a evoca imediat acele foarte faimoase „liturghii negre" (38). Desigur, astfel de aberații există. Desigur, dezlănțuirea sexuală, individuală sau colectivă, se poate însoți (tentativele magice intervin în ea sau nu) de fantasme morbide sau de distrugători foarte tulburători, de care anumiți autori au știut de altfel să se folosească cu virtuozitate și talent (39). Identificarea din principiu a tuturor formelor (bune sau rele) de magie sexuală cu calea tantrică este cu toate acestea arbitrară. De asemenea este complet arbitrar — cele două atitudini eronate merg de altfel împreună — de a crede că actuala maree de libertate sexuală (practicată sau nu de către *hippies*) duce obligatoriu la o iluminare magică. Ne putem chiar întreba dacă, în ciuda aparențelor, Occidentul actual a știut să găsească calea unei veritabile „libertăți" sexuale!

Dar care este marele țel magic sistematic căutat de tantrism? Ar fi oare vorba de atingerea unui avînt senzual complet?

Dacă, desigur — noi o vom vedea mai departe —, energia sexuală constituie, spunem noi, combustibilul „ars" de către *tantrika* (40) și dacă aceasta se dovedește întru totul posibil, prin practicile numite uneori ale „magiei roșii", de a utiliza yoga tantrică pentru a intensifica bu-

curiile erotice ale cuplului, tantrismul este, în principiu, un itinerariu spiritual magic foarte special care (noi vom ajunge îndată să observăm) ar tinde să depășească, ciudat, sexualitatea *stricto sensu*.

Ce își propun de fapt adepții tantrismului? Ei doresc să reușească să provoace ascensiunea, de-a lungul coloanei vertebrale, lui *Kundalini* (41), adică a acelei energii cosmice prezente, pitită în toată ființa umană dar a cărei dezvoltare este inhibată și mascată de sexualitatea animală. Această energie este simbolizată prin zeița *Kundalini*, figurată sub forma unui șarpe încolăcit la baza coloanei vertebrale (în sanscrită, *Kundali* semnifică „încolăcit") și este vorba de a o face să urce de-a lungul coloanei vertebrale, pînă la trezirea centrului psihic suprem, localizat în vîrful craniului.

Se disting șapte centre psihice, numite (tot în terminologia sancrită, care este cea mai obișnuit întrebuințată de către autorii specializați) *chakra* (42).

Cel inferior, situat la baza coloanei vertebrale, este numit *muladhara chakra;* ar putea oare acest fapt explica numele dat în anatomie părții inferioare a coloanei vertebrale: „sacrumul" format prin reunirea a cinci vertebre „sacrale"?

De ce deci „sacrale"? Fără îndoială, tocmai din pricina acestei tradiții magice după care „deșteptarea" „zeiței-șarpe" trebuie să înceapă prin acest centru inferior. Urmează imediat (noi vă vom cruța de numele lor care se găsesc în toate lucrările bune asupra doctrinelor Indiene) chakrele care s-ar situa, respectiv, la nivelul plexului sacral, al plexului solar, al inimii, laringelui, între sprîncene (43). Și, în fine, *chakra* superioră, numită *sahasrara chakra,* localizată în creștetul capului și a cărei trezire ar coincide cu iluminarea supremă, cu desăvîrșirea psihică a „nunților divine".

Chakrele, în simbolistica tantrică hindusă sunt reprezentate prin tot atîția lotuși al căror număr de petale este variabil: pentru primele șase centre, vor fi respectiv 4, 6, 10, 12, 16 și 2 (ceea ce va da 50 în total). Cît despre *chakra* supremă, *sahasrara,* el este numit „lotusul cu 1 000 de petale".

În virtutea legii oculte tradiționale asupra analogiei profunde dintre cosmos și corpul uman, cele 7 *chakra* sunt puse în corespondență cu cele 7 lumi, cele 7 „etaje" ale universului: *chakra* inferioară cu lumea „infernală" sau subterană; cele cinci care urmează cu lumile manifestate în ordinea descrescătoare a densității; *chakra* superioară cu planul divin. Altă corespondență tradițională să nu fie neglijată: cea stabilită între primele patru *chakra* și elemente (pământ, apă, foc, aer); a cincea *chakra* corespunde, și ea, eterului (în sanscrită *akasha*), „quintesența" acestora.

Se poate cu adevărat trezi *Kundalini*? N-ar fi oare de fapt o iluzie această ascensiune a „puterii Șarpelui"?

După mărturiile adepților avansați ai tantrismului, nu ar fi vorba de loc de un efect înșelător al imaginației, ci de ceva pe de-a întregul real, concret, resimțit de către *tantrika*, care a reușit să trezească în el *Kundalini*.

Într-un stadiu preliminar, durerile difuze în regiunea sacrumului — care marchează reușita, dezlănțuirea însăși a procesului — sunt urmate de impresia bruscă a unei energii arzătoare care urcă de-a lungul șirei spinării; ar urma apoi — ceea ce ar însemna că nivelul unde energia și-a încheiat cu adevărat ascensiunea sa este atins — stadiul în care adeptul ar simți în craniul său furnicături, zdruncinări, explozii, fulgere. La început haotic, dureros uneori, procesul se încheie în sfîrșit prin apariția miraculoasă a unei stări secunde de bucurie, de extaz.

După adepții tantrismului, orice tentativă de a merge prea repede, pentru a arde temerar etapele, ar putea avea — îndeosebi la omul care încearcă această cale periculoasă fără a urma directivele unui *guru* (maestru) care să-i supravegheze lucrarea — ar surveni niște efecte foarte periculoase, distructive, nu numai psihice (risc de a se scufunda în nebunie), ci și fizice: se zice chiar — și povestea pare greu credibilă — că un *yogi* hindus, pentru a-și trezi foarte rapid *Kundalini*, și-ar fi văzut întreaga sa coloană vertebrală consumată în întregime, într-o clipă! Chiar dacă nu se ține seama de astfel de cazuri limită, mărturiile *tantrika*-ilor practicanți sunt prea numeroase ca noi să considerăm drept fabuloase sau halucinatorii mărturiile oamenilor care au constatat asupra lor înșile

fenomenele care marchează (în ochii lor) reuşita ascensiunii lui *Kundalini.*

După ei, iată ceea ce de altfel s-ar produce în cursul realizării acestui proces: atunci cînd partea corpului traversată de fluxul lui *Kundalini* ar deveni arzătoare, întreaga zonă inferioară (acestui nivel) ar fi îngheţată, inertă ca un cadavru.

S-ar putea admite chiar posibilitatea unei urcări automate a lui *Kundalini,* la fiinţe care ignoră orice tantrism, dar care, întrucîtva, l-ar practica într-un mod spontan.

Astfel, unii bărbaţi, cu ocazia unei îmbrăţişări sexuale deosebit de reuşite, vor putea constata ciudata impresie a unui val brusc arzător ce pare că urcă de-a lungul şirei spinării; oameni care, dimpotrivă, trăiesc în reţinere, au putut de asemenea resimţi această senzaţie. În asftel de cazuri, spontane, ne-am găsi deci de-o parte sau alta a căilor — aparent opuse — ale tantrismului: „de stînga" şi „de dreapta".

Oricum, trebuie să remarcăm că ascensiunea lui *Kundalini* este un proces totodată psihic şi corporal. Totul se petrece — dacă descrierile sunt exacte — nu numai ca şi cum centrele subtile, *chakra*-ele, ar fi deşteptate rînd pe rînd, ci, condiţie sine qua non a deschiderii lor, ca şi cum zonele nervoase corespunzătoare ar fi în acelaşi timp activate. Nervilor cerebro-spinali şi simpatici le-ar corespunde multiple *nadi* (literal, în sanscrită, „canale") — în număr de la 72 000 la 300 000 după autori — constitutive ale corpului subtil sau „mantric" (numite astfel căci *mantra*-le — noi vom vedea ulterior (44) despre ce este vorba — permit a le lucra, a le modifica după voinţa adeptului).

Profanul în materie nu s-ar abţine fără îndoială, apropo de calea tantrică zisă a mîinii „stîngi", nu numai de a face abstracţie de dificultăţile inerente acestui itinerar uman atît de special (45), ci ar pune de îndată întrebarea: pentru a reuşi în această cale, nu ar fi suficient să dispui de nu importă ce parteneră, numai să fie aptă de îmbrăţişări sexuale? Răspunsul ar fi negativ: contrariu deci a ceea ce s-ar imagina atît de lesne, nu datorită faptului că organele sale sunt normal dezvoltate poate fi capabilă orice

femeie (și, trebuie să adăugăm, orice bărbat) să înainteze pe calea tantrică, cu rituri concrete.

Unii învățători tantrici hinduși sau buddhiști limitează chiar și mai mult alegerea partenerelor adecvate: după ei, adevărata reușită a căii mîinii „stîngi" nu ar fi posibilă decît cu tinere virgine special formate.

Mahamudratilaka merge pînă la a preciza că tinerele de peste 20 de ani nu mai au „putere ocultă". Cu grijă selecționate de *guru*, tinerele virgine trebuie să prezinte nu numai aptitudinile înnăscute cerute (recognoscibile după anumite semne exterioare) ci să fie în mod minuțios formate pentru rolul lor de tovarășe magice, pentru a fi mai apoi inițiate și consacrate de către *guru*.

Însă numeroși alți învățători tantrici se arată mai puțin severi: după ei, virginitatea nu numai că nu ar fi necesară, dar problema vîrstei însăși n-ar avea decît o importanță secundară îndată ce ar exista, la cei doi parteneri, o reală predestinare pentru calea tantrică. În anumite ramuri speciale ale tantrismului, ar fi chiar admise cupluri în care femeia, mai matură decît partenerul ei, ar juca, în ceea ce-l privește pe acesta, rolul de inițiatoare. Astfel de practici n-ar permite oare de a interpreta aluziile la unii *tantrika*, ce se prezintă ca fiind formați, inițiați — noi vorbim aci de rituri sexuale — „de către mama lor"? Nu ar fi vorba deci neapărat de relații incestuoase: în India, într-adevăr, titlul de „mamă" este dat — inclusiv în tantrism — femeilor care joacă rolul de instructor spiritual și care, în consecință, adesea sunt în vîrstă mai înaintată!

Marea dramă, în perspectiva tantrică zisă de „stînga", nu ar rezida oare în imposibilitatea, pentru cei mai mulți oameni (bărbați sau femei) predestinați totuși de a se dezvolta pe această cale, de a găsi ocazia realizării?

După ce fel de caracteristici s-ar putea recunoaște la o femeie aptitudinea particulară către calea tantrică zisă a mîinii „stîngi"? Învățătura autorilor variază mult asupra acestui subiect. Unii (cei mai exclusivi, aceia care predică necesitatea de a nu alege decît partenere virgine special formate) pretind o caracteristică foarte rară, dar nu inexistentă: absența înnăscută a menstruației. După o tradiție orientală, femeia predestinată căii tantrice ar tre-

bui să prezinte o particularitate anatomică ciudată: existența, deasupra organelor sexuale interne, a unei cavități în legătură cu terminațiile nervoase ale plexului solar și care, excitate, ar procura particularități psihice remarcabile. Noi dăm această informație cu titlu indicativ; ea ne-a fost comunicată de către un amic care a avut ocazia să întîlnească adepți ai tantrismului cu ocazia numeroaselor sale călătorii în diverse țări.

Noi vom descrie acum caracteristicile cele mai ușor de remarcat, dar o vom face totodată cu toată rezerva. Femeile predestinate căii „de stînga" ar avea pielea foarte transparentă, adesea ca fildeșul; ochii lor mari, de un magnetism particular, ar fi de diverse nuanțe; una dintre ele este culoarea violet; fruntea lor ar fi în întregime netedă sau ar prezenta la rădăcina nasului un semn natural, de exemplu un desen ce evocă forma literei grecești pi; etc. Cît despre siluetă, aprecierea celor mai mulți învățători tantrici „de stînga" este foarte nuanțată: subțirimea ar trebui să fie întotdeauna înnăscută, naturală; altfel spus, tantrismul „de stînga" știe să facă distincția care prea adesea se uită în zilele noastre cînd domnește cultul excesiv al „liniei" — între femeia obeză, diformă, și cea al cărui echilibru natural, armonios, este de a fi puternică, dezvoltată, deschisă.

Cît despre bărbații apți de la natură pentru practicarea tantrismului, ei se recunosc înainte de toate prin magnetismul privirii cît și prin existența la rădăcina nasului a mai multor brazde verticale. Și aici, noi dăm aceste indicații cu toată rezerva. Dar, înainte de a continua studiul nostru atent al caracteristicilor căii tantrice a mîinii „stîngi", n-ar fi oare cazul să spunem cîteva cuvinte despre itinerariul aparent opus, adică acela al ascezei totale? Principiul său este acesta: de a ajunge la stăpînirea focului erotic interiorizîndu-l, deturnîndu-i într-un anumit fel energia către țeluri psihice și spirituale fără a cădea prin aceasta în refulare sau frustrație.

Acesta este, pe scurt, principiul însuși al tuturor ascezelor monastice, care s-ar putea considera, fără paradox, drept tantrism „de dreapta"", care se ignoră pe sine. Trebuie să accentuăm, într-adevăr, diferența cu adevărat capitală care distinge refularea (stare negativă) de subli-

mare. Acesta este rezultatul pe care îl vizează adepții căii „de dreapta" — și într-un mod mai general, toți aceia care au ales calea spirituală a reținerii totale.

În ceea ce privește tantrismul propriu-zis, calea de „dreapta" ar exista nu numai în Orient, ci și în Occident. La alchimiști, de exemplu, ca și la trubaduri, cu amorul lor curtenitor dedicat Damei ideale.

Problema „nunților spirituale" lăuntrice, să nu uităm, se pune tot atît de bine la tantrismul de „dreapta" cît și la cel de „stînga". Urmîndu-l pe acesta, pînă la capătul său, pînă la victoria sa, ar trebui, într-adevăr, să se realizeze un paralelism, o simultaneitate analogică între unirea concretă a doi parteneri și cea (care ar avea loc în psihismul bărbatului și femeii) a două componente, activă și pasivă, pozitivă și negativă, care coexistă în suflet: acesta ar fi marele secret — comun celor două căi tantrice — al „nunților spirituale".

Nu ar trebui să uităm, oricît de fantastic ar putea pare în ochii raționalistului occidental contemporan, existența, în anumite forme de tantrism, a unor rituri magice ce vizează să unească adeptul încarnat cu o creatură supranaturală, masculină sau feminină, după sexul adeptului. Această stranie unire — deși în ea nu este cu necesitate o intenție malefică — s-ar asemăna, pentru a vorbi în limbajul teologilor, cu acele raporturi extraordinare care ar putea exista între bărbați și entități supranaturale feminine *(succubi)*, sau între femei și entități supranaturale masculine *(incubi)*. O astfel de acuplare o evocă de asemenea, în domeniul supranaturalului oriental și occidental, multiplele povestiri de iubire care stabilesc o legătură carnală între om și divinități sau alte puteri benefice.

Povestirile tantrice cu acest subiect sunt evident neverificabile și bunul simț se răzvrătește contra unor astfel de fapte, prea extraordinare pentru a fi credibile. Totuși, tradițiile tantrice, din India și în special din Tibet, aduc mărturii de acest gen. De unde și existența anumitor ritualuri care ar da în magia neagră, de exemplu — Gustav Meyrink a făcut aluzie la ele în marele său roman fantastic și ocult „L'ange à la fenêtre d'Occident" (46) — ceea ce ar permite magicianului prin intermediul necesar al sîngelui, acest vehicul al vieții, unirea cu energia uni-

versală simbolizată (printre altele) prin imaginile înspăimîntătoare ale lui Kali, „Neagra".

În aceeași ordine de idei, trebuie de asemenea citate tradițiile fabuloase și atît de fascinante după care magia ceremonială ar permite unui om viu nu numai să evoce, să „materializeze" (47) sufletul unei persoane descarnate, ci de a se și uni sexual cu ea. Unire care nu trebuie confundată cu cea pe care o aduc alte mărturii fantastice și care pun laolaltă oameni fie cu cadavre animate într-un mod artificial (umplîndu-le cu ajutorul forțelor fluidice născute din ritul magic, sau obligînd un suflet să vină și să se încătușeze în el), fie cu vampirii clasici ai folclorului Europei Centrale și ai romanelor de groază (48). Ar fi vorba mai degrabă pentru magician de a-și transporta, proiecta, înălța psihismul său la nivelul vibrator unde sălășluiește sufletul descarnat pentru a stabili cu el un contact intim care, trăit magic, ar prezenta conștiinței omului ce trăiește în planul fizic al ființei descarnate toate caracteristicile concrete ale unui raport sexual.

Unii magicieni au fost efectiv tentați să realizeze astfel de „uniri sexuale dincolo de mormînt", s-ar putea zice, fie cu o ființă dragă, prea curînd dispărută, fie chiar cu corpul psihic al unui suflet care a trăit pe pămînt în trecut, chiar depărtat.

Să citățm referitor la aceasta romanul fantastic al lui Noël Houssaye: „L'apparition d'Arsinoé" (49), în care autorul ne descrie cu precizie rituri reale. Este fascinanta poveste a unui tînăr temerar care, dorind să o cunoască pe radioasa Arsinoé (care a fost regina Egiptului în epoca Ptolemeilor), încearcă o periculoasă evocare magică și o duce la bun sfîrșit.

„A cunoaște NUMELE său (50), și anume a-l exprima, constituia problema; ritul devenea apoi ușor (vorbind), s-o remarcăm! căci A NUMI o ființă echivala cu a-i modela imaginea spirituală, iar cunoașterea ARCANEI permitea evocarea dorită (51)".

Dar, pentru a respecta ritul, va trebui ca eroul să se supună la două imperative precise:

1) Să dispună de un suport material care să fi făcut odată parte din corpul fizic al defunctei (după împrejurare, evocatorul va utiliza un fragment din mumie, căreia

îi va adăuga — cu titlu de martor — aurul efigiei suverane);

2) Să utilizeze sîngele (magicianul, care refuză să sacrifice un animal — după împrejurare un porumbel — va prefera, în povestire, să-şi cresteze mîna şi deci să utilizeze propriul său lichid vital). „Nu luaţi în seamă sîngele şi cadavrul, scrie eroul, luaţi în derîdere afumările, utilizarea ouălor, a mierii, a uleiului, a vinului, a apei, a făinii (prescripţii recomandate în necromanţie de către Cornelius Agrippa); dacă voi vreţi să chemaţi un suflet la viaţă, să vi-l subordonaţi o clipă, oferiţi-i toate posibilităţile de încorporare şi el va trebui să treacă dincoace. Ghidul meu (Agrippa) îmi indică: Apa de Mare şi Apa Vieţii".

Ar fi inutil de a face aici un studiu comparat al acestui ritual (acela pe care-l utiliza în secolul XVI „magul" german Cornelius Agrippa de Nettesheim) şi a acelora pe care le întrebuinţau ceilalţi magicieni (orientali sau europeni) pentru evocarea morţilor: dacă amănuntele diferă, marile linii generale rămîn în mod straniu asemănătoare, oricare ar fi ţările şi tradiţiile.

Eroul din apariţia lui Arsinoé va ajunge să pună în mişcare mecanismul implacabil care comandă periodicitatea nocturnă a materializărilor sufletului defunct: „. . . tot a opta zi, la aceeaşi oră, eu O REVĂD. EA vine dinspre nord-est, dintr-o pîclă; eu nu văd la început decît ochiul ei . . . un ochi enorm, fix, terifiant; apoi fruntea Sa, apoi vălul Ei; diadema se formează ultima. Ne vorbim; îi ascult VOCEA SA, gura Sa o atinge pe a mea (. . .) dacă ai şti cît e de frumoasă . . . Ea se întrupează puţin cîte puţin; degetele SALE se prind de ale mele, nişte fusuri gingaşe; prin vălul care o acoperă, eu îi ghicesc sînii. Cît este de frumoasă! (. . .) În cursul acestei lente încorporări, eu îmi pierd treptat conştiinţa; parcă mă secătuiesc pe măsură ce i mă dau (53) (. . .). Nu ştiu cît timp putem noi rămîne uniţi, asta mi se pare nesfîrşit; pentru Ea şi pentru Mine nu mai există durată" (54).

Există, în lume, magnifice legende, de altfel exploatate de literatura fantastică, în care moartea se revelă incapabilă pînă la urmă să separe cuplurile ce se iubesc; defunctul continuă să se unească, prin intermediul corpului

psihic (fie în cursul somnului, fie în stare de veghe) cu tovarășa de care el a fost în mod brutal despărțit. Ne aflăm aici evident într-un domeniu ireductibil oricărei apropieri științifice!

Dar posibilitatea unor fapte atît de extraordinare se întemeiază pe o concepție care, dacă a fost reluată și dezvoltată în epoca modernă, este în realitate foarte veche. Deși ea se întîlnește sub forme foarte complexe, ea s-ar putea rezuma într-un mod foarte simplu: între sufletul imaterial (scăpat de limitele obișnuite ale spațiului și timpului) și corpul material ar exista o componentă intermediară, „fluidică" sau astrală. Acest „dublu" ar avea — cu diferența că el nu este de aproape supus îmbătrînirii — forma, aparența unui corp fizic, chiar cu organele acestuia, dar psihice — inclusiv deci organele sexuale. După moarte, sufletul ar părăsi — la capătul unui interval mai mare sau mai mic, depinzînd de gradul său lăuntric de evoluție — această anvelopă astrală, „fluidică", care, de acum vidă, ar putea da naștere la o serie de fenomene stranii, însă cu o derulare automată inconștientă (un număr de obsesii „materializate", de exemplu). Însă, dacă sufletul ar prefera să se mențină în anvelopa sa fluidică sau dacă (voluntar sau printr-o operație magică) el ar fi somat să se integreze, ar deveni atunci posibil să concepem mecanismul, *modus operandi*-ul straniilor amoruri suprasensibile din legendă.

Încă o dată, precizăm că astfel de fenomene (presupunînd că ele există) scapă absolut de orice verificare obiectivă: noi, pur și simplu am încercat să ne dăm seama de ele cu ajutorul „explicațiilor" (chiar iluzorii), pe care magicienii le-ar putea invoca.

Din punct de vedere psihologic, originea acestor credințe fabuloase în iubirea dintre vii și descarnați se găsește fără îndoială în faptul că niște raporturi sexuale trăite intens în cursul unui vis pot primi toate aparențele de realitate. Ne dăm seama de ce asfel de experiențe, de observație curentă, au fascinat, au obsedat imaginația umană de-a lungul secolelor.

Să notăm în fine că, după înșiși specialiștii magiei necromantice, evocarea entităților supranaturale sau des-

carnate ar fi extrem de periculoasă: riscurile la care se expune operatorul ar fi obsesia, nebunia, stabilirea unui veritabil vampirism psihic în profitul ființei supranaturale în mod imprudent evocată.

Evocarea morților este considerată de numeroase tradiții religioase drept un act interzis prin excelență. Aceasta ne face să studiem un principiu adesea asociat căii mîinii „stîngi": acela al unei transgresiuni magice a legilor care încătușează starea umană obișnuită.

Arthur Rimbaud, în faimoasa sa „Lettre du Voyant", expune cu o remarcabilă vigoare acest ideal tantric al unei transgresiuni victorioase a tuturor interdicțiilor, al unei treceri thaumaturgice dincolo de toate limitele, dincolo de noțiunile însești de bine și rău. O reproducem deci pe scurt:

„Eu spun că trebuie să fii văzător, să devii văzător.

Poetul devine văzător printr-o îndelungată, imensă și rațională dereglare a tuturor simțurilor. Toate formele de iubire, de suferință, de nebunie; el însuși se caută pe sine, își epuizează în el toate otrăvurile pentru a nu păstra decît quintesențele. Inefabilă tortură în care el are nevoie de întreaga forță supraumană, cînd el devine între toți ceilalți marele bolnav, marele criminal, marele blestemat — și supremul Savant! — Căci el ajunge la necunoscut! Deoarece el și-a cultivat sufletul, deja bogat, mai mult decît oricare altul! El ajunge la necunoscut și cînd, înnebunit, sfîrșește prin a pierde inteligența viziunilor sale, el le-a văzut! Să crape în saltul său în lucrurile neauzite și nenumite: vor veni alți oribili muncitori; ei vor începe cu orizonturile în care celălalt s-a scufundat (55)!"

Desigur, în tantrism au existat astfel de itinerarii extrem de periculoase, ale ființei care, pentru a-și atinge exaltarea eliberatoare, se înverșunează în a multiplica experiențele în contra-curentul conduitelor umane zilnice.

Astfel, în textele tantrice orientale se găsesc lesne pasaje extrem de apropiate de profesiunea de credință a tînărului Arthur Rimbaud.

În *Tantrasara,* de exemplu, găsim această poruncă: „Bea, apoi bea din nou, pînă ce cazi la pămînt și ridică-te, apoi bea, căci astfel atingi eliberarea".

Există de asemenea despre anumiți învățători, *guru,*

tantrici orientali, unele anecdote revelatoare care descriu conduitele voit opuse normelor morale și sociale care parcă se înțeleg de la sine. De exemplu: „Khepa Baha (un *guru*) avea în fața lui o oală umplută cu vin. El o goli liniștit pînă la ultima picătură, fără să zică un cuvînt. Oamenii, înspăimîntați de acest act nelegiuit (56), nu înțelegeau nimic, însă discipolii săi observară că el era alb ca *Shiva;* corpul său iradia lumină. Khepa Baha era intrat în extaz (57)".

Celebrul mag caucazian Gurdjieff — care primise (trebuie s-o precizăm) o formație tantrică foarte accentuată în mănăstirile secrete ale Asiei centrale — se deda și el voluntar unor acte derutante, scandaloase: își maltrata discipolii favoriți fără motiv aparent, insulta trecătorii, organiza interminabile beții cu vodkă, etc. (58). Greșeala care se poate face, este de a considera un astfel de comportament drept rezultatul unei incapacități de a se controla; dimpotrivă, la acești învățători tantrici de-o formă specială și dură a tantrismului, se simte o voință sistematică, lucidă, de a scandaliza. Dar este oare posibil de a explica de ce?

Există realmente în tantrism o voință de a transgresa interdicțiile care ar însoți starea lăuntrică sau de eliberare. Iată de altfel cum Julius Evola, unul din cei mai buni specialiști actuali ai cercetărilor aprofundate asupra tantrismului, a încercat să explice rațiunea de a fi a acestor practici paradoxale ale căii mîinii „stîngi": „După cei care se dedau acestui gen de practici, s-ar percepe, odată cu utilizarea femeii, drept ceva care se sfarmă și se detașează; cu utilizarea băuturilor exaltante, impresia de a se dilata, de a se volatiliza ca într-o dezagregare (59) . . ."

În India există, la adepții acestor rituri colective secrete ale tantrismului mîinii „stîngi", un act sacru care se numește *pancatattva,* literal „cele 5 elemente" — sau încă „cele 5 M", căci fiecare din cuvintele sanscrite care desemnează etapele succesive ale ritualului începe cu litera M: *madya,* vinul, pus în corespondență cu Aerul; *mamsa,* carnea, în corespondență cu Focul; *matsya,* peștele, în corespondență — ne-am îndoi — cu Apa; *mudra,* gesturile rituale, în corespondență cu anumite cereale și cu Pămîntul; în fine — punctul culminant al ritualului —

maithuna, unirea sexuală, în corespondență cu Eterul (sau „quintesența" celor patru elemente clasice).

Țelul sacru al unor astfel de rituri ar fi să determine conștiința adeptului să treacă dincolo de interdicții, dincolo de frontierele care limitează omul obișnuit. Chiar unirea sexuală, care înlănțuie în animalitate, va fi considerată — în calea „de stînga" — drept un mijloc privilegiat de a opera o ascensiune magică spirituală. Să citățm, în legătură cu aceasta, un pasaj (60) din *Shatapatha brahmanas* (I, 89):

Dacă tu (sexul) mă utilizezi în sacrificiu (adică în manieră rituală), toate binecuvîntările pe care le vei invoca, prin intermediul meu îți vor fi acordate".

Nu este ușor de a înțelege principiul acestei căi atît de paradoxale cum este cea a mîinii „stîngi", însă noi îl depășim chiar cînd încercăm. Evident, este imposibil de afirma că faptul, pentru un bărbat, de a abuza de băuturi tari, de femei sau de experiențele sexuale ajunge pur și simplu pentru a-l transforma într-o ființă eliberată în slavă. Din contra, învățătorii tantrici autentici nu încetează să amintească faptul că, la omul obișnuit, excesele senzuale, departe de a-l înălța, îl înjosesc distrugîndu-l.

Nu se cunosc decît prea puțin amărăciunile și decăderile nenorociților, adesea tineri, vai, care au crezut că utilizarea stupefiantelor le-ar aduce iluminarea, eliberarea lăuntrică.

Desigur, ajunge ca, cu ajutorul variatelor excitante, drogul sau mai simplu alcoolul, să se poată ajunge, în avînturi bruște, la planurile superioare ale conștiinței magice. Dar, în afara acestor favoruri, se plătește de obicei foarte scump (și destul de repede), și nu va fi vorba cel mai adesea decît de fulgerări fugitive, haotice, incoerente.

Să reluăm faimoasa „Lettre du Voyant" a lui Arthur Rimbaud. Găsim această formulare: „Primul studiu al bărbatului care vrea să fie poet este propria sa cunoaștere globală; el își cercetează sufletul, îl inspectează, îl ispitește, îl învață. Îndată ce îl cunoaște, trebuie să-l cultive (61) . . ."

Adică, în această perspectivă, transgresiunea s-ar identifica înainte de toate cu urmarea unei experiențe interioare de libertate totală.

În raport cu interdicțiile existenței normale, libertatea este de fapt limitată. Omul care ar decide să se dedea la toate viciile, crimele și perversiunile posibile, nu ar întîrzia să se regăsească în temniță, sau, în anumite țări, să fie eliminat într-un mod mult mai expeditiv. În afară de aceasta, contrariu a ceea ce ar putea lăsa să se presupună unele texte, idealul pe care și-l propune autenticul itinerar tantric (fie că e de „dreapta" sau de „stînga") nu se identifică cu abandonarea pasivă impulsiilor haotice care fermentează în străfundurile ființei și care populează straturile tenebroase ale inconștientului, ci cu obținerea unui riguros, efectiv control magic asupra acestora. Va fi vorba deci de dobîndirea unei complete stăpîniri thaumaturgice a mecanismelor corporale și ale imaginației; nu va fi vorba, în orice caz, de o aservire față de instinctele străfunde, ci de o victorie asupra lor.

Desigur, existența unor eșecuri lamentabile (începînd prin acela — celebru — al lui Arthur Rimbaud) nu poate să nege mai mult decît pe cea a formelor deviate, pervertite, „negre", experiențele tantrismului. Desigur, crezînd că se urmează logica tantrismului de „stînga", s-ar scufunda în nebunie și crimă. Este de asemena în afară de orice îndoială că practicile repugnante ale anumitor ramuri secrete aberante ale tantrismului, din India sau din Asia centrală, sunt de competența poliției sau, mai rău, a psihiatriei.

Chiar într-o epocă foarte recentă, s-au putut semnala sinistre afaceri de omoruri rituale (sacrificii de copii mici lui *Kali* etc.) care ar fi un abuz dacă le-am rîndui printre formele tradiționale ale tantrismului, pe care noi încercăm să le discernem aici. Ne grăbim de altfel să remarcăm că, în domeniul perversiunii și al crimei odioase, lumea occidentală nu are deloc de ce să invidieze, dacă îndrăznim să spunem, lumea orientală.

Ideea transgresiunii evocă de la început imaginea orgiilor sexuale; noi nu putem să le trecem sub tăcere, oricît de dificil ar fi să le studiem într-un mod cu adevărat obiectiv.

Omul de astăzi nu vede în general în epitetul de „sacru" sau de „magic", la care unii alătură și cuvîntul „orgie", decît un foarte comod alibi pentru a încerca să jus-

tifice gusturi prea particulare pentru ceea ce se cheamă vulgar — „poștă". Totuși, oricît de ciudat ar putea aceasta părea contemporanilor noștri, orgiile, așa cum le poate studia istoricul religiilor — fie că e vorba de păgînism sau de culte orientale secrete — trebuie să fie considerate drept un rit tradițional foarte vechi. A vorbi de orgii rituale ca de-o instituție tradițională poate părea uluitor la prima vedere. Și totuși, istoricul religiilor constată existența lor în toate epocile și la popoarele cele mai diverse („evoluate" sau nu).

Practici stranii, aberante, monstruoase în ochii monoteiștilor moderni (creștinul în special), erau — sau sunt încă — considerate drept perfect normale de către anumite grupuri umane. Cum să încercăm să le înțelegem, fără să le justificăm (ceea ce noi n-am avut deloc intenția de a face), sau cel puțin cum să descoperim motivația lor? Este oare vorba de un proces colectiv de defulare periodică, un fel de „vacanțe" sexuale, ce scapă de autoritatea morală obișnuită a normelor și legilor? Da, într-un anumit fel, și s-ar putea cu ușurință găsi încă în zilele noastre exemple frapante, cum sunt carnavalele, care au fost mult timp (și nu sînt oare încă în anumite sate?) ocazia nu numai a petrecerilor colective, ci și a rupturilor momentane cu regulile, obiceiurile, tradițiile sociale și morale.

Însă rațiunea de a fi a orgiilor rituale are rădăcini mult mai profunde. Iată remarcile lui Julius Evola în legătură cu orgiile rituale practicate în India de către adepții tantrici de mîna „stîngă" pe care i-a întîlnit:

„Promiscuitatea, dispariția momentană a oricărei limite, evocarea și reactivarea orgiastică a haosului primordial favorizează anumite forme obscure de extaz (62)".

Se cuvine, evident, o repetăm, să distingem net între riturile autentice (studiate de către Evola și alți specialiști ai tantrismului) și divertismentele sexuale colective lipsite de orice spiritualitate.

Ar fi util, referitor la grupele secrete care practică rituri sexuale, să se adopte clasificarea trasată de către Barbara Flanders (63):

„Tipul A: secte sau societăți secrete cu adevărat inițiatice, care utilizează direct sau indirect puterea sexuală

pentru o transpoziție a principiului fundamental pe un plan superior.

Tipul B: secte sau societăți secrete în care sexualitatea este integrată într-un ritual cu alte elemente.

Tipul C: secte sau societăți secrete în care sexualitatea este un mijloc, o armă psihică pentru a ajuta organizarea pentru atingerea unui țel.

Tipul D: secte sau societăți secrete contra-inițiatice, vulgare pretexte de desfrînare, întemeiate pe vagi fundamente ocultiste".

În ceea ce privește orgiile rituale îndeplinite în cadrul tantrismului mîinii „stîngi", s-ar putea face diverse remarci. Înainte de toate, voința manifestă de a suscita, prin conjuncția magică a psihismelor participanților, un dinamism de grup, care să dea naștere la ceea ce se cheamă, în limbaj ocult, o frenezie* deosebit de activă. Apoi, o voință de a împinge pe participanți pînă la limita tensiunii lor interioare, dar cu necesitatea pentru ei de a ști să reia oricînd controlul lor personal, cu riscul unei disociații psihice.

În tantrismul hindus, numărul cuplurilor care împlinesc un ritual colectiv secret este variabil, dar numărul ideal ar fi 50 (tot atîtea cîte litere sunt în alfabetul sanskrit). Cuplurile se aranjează urmînd un traseu ritual circular numit „cerc" *(chakra)* sau „lanț", avînd în centru — de unde el dirijează ritul — pe „Domnul Cercului" și tovarășa sa. În vreme ce femeile celorlalți participanți sunt pe jumătate îmbrăcate, cea a Învățătorului care dirijează ritualul va fi complet goală, căci ea simbolizează tovarășa divină a lui Dumnezeu însuși (64).

Există două tipuri de orgii tantrice. Pe de-o parte, cele în care cuplurile se formează după capriciul atracției lor; pe de altă parte (însă aceasta este, în mod evident, o alterare destul de tîrzie), cele în care partenera este desemnată de soartă, prin întîmplare.

Noi regăsim acum domeniul cu adevărat privilegiat al tantrismului: acela al cuplului, permanent sau temporar. Acesta este evident unitatea umană fundamentală, și de

---

* Fr. égrégore — termen intraductibil, care va fi explicat mai bine în cap. IV. — *n. red.*

asemenea, celula susceptibilă de a fi cea mai solidă în edificiul magiei tantrice. Dar nu totdeauna. S-ar putea în realitate cita cazul triourilor sau „căsniciei în trei" (un bărbat și două femei sau doi bărbați și o femeie) care au reușit să formeze un ansamblu coerent, unit, însă, deși aceasta intră în riturile magiei negre drept vrăji amoroase, vorbind despre ele ne-am îndepărta de subiectul nostru.

Cum înfățișează deci tantrismul problema cuplului? Calea „de dreapta" (cea a ascezei) îl consideră evident hotărît, mai exact stînd deasupra, pe planurile psihice și fizice. Se găsesc totuși în el cupluri foarte unite în care partenerii au hotărît să trăiască cot la cot, dar într-o castitate totală. Unul din exemplele cele mai celebre este acela al lui *Ramakrishna* și a tovarășei sale („Mama"), care au trăit mulți ani împreună, însă abstinenți. Contrariu majorității religiilor, care evită sistematic să amestece în ordinele monastice asceți masculini — și feminini, adepții căii „de dreapta" socotesc perfect posibil ca un cuplu să trăiască unit într-o stare ideală de „căsătorie albă" (pentru a utiliza o expresie familiară) — chiar dacă este vorba de cupluri în plenitudinea mijloacelor lor fizice — fără a sucomba și ceda „tentației" raporturilor sexuale sau fără a deveni nebuni datorită unei frustrații refulate fără încetare.

Incontestabil, există bărbați și femei capabili de a interioriza în mod victorios sexualitatea lor în așa fel încît ideea însăși a „tentației" carnale să nu mai aibă nici un sens. Trebuie de altfel să remarcăm că, într-un cuplu cu adevărat unit, viața sexuală armonioasă nu este totul: există de asemenea, și faptul nu este deloc neglijabil, toate schimburile psihice bogate și complexe care se fac între parteneri. În cuplul platonic reușit, raporturile între cele două polarități nu sunt cu totul inexistente: pur și simplu, ele se rezumă la nivelul psihic.

Dar ce reprezintă exact calea mîinii „stîngi" pentru cuplu? Nu ar fi oare vorba de o justificare comodă pentru libertatea sexuală, cu toate revărsările și fanteziile posibile?

Noi vom constata că, împotriva aparențelor, nu aceasta este situația.

Realizarea unui cuplu, după calea de „stînga", n-ar

fi oare pur și simplu reușita (mai rară decît am crede-o) unei uniri armonioase, fericite, între două ființe deschise? Această asimilare nu este adevărată decît în parte, deoarece tantrismul de „stînga" are drept țel formarea — dincolo de legătura umană — a unui veritabil cuplu divin. Ar trebui să medităm la această justă remarcă a lui Julius Evola care ne atrage atenția asupra principiului fundamental pus în faptă în erotica tantrismului cu rituri sexuale (65):

„Tot ceea ce (...) omul animal împlinește într-un mod obtuz, după natura (...) necesității și dorinței, trebuie să fie trăit de către *vira* (66) într-un spirit deschis și liber, cu semnificația unui titlu și a unei ofrande, adică cu un fond cosmic".

Este ceea ce exprimă foarte bine tratatul hindus *Kularnava Tantra* (67), cînd precizează:

„... celelalte raporturi sexuale, adică altele decît unirea magică, nu reprezintă decît raporturi carnale cu femeile". Altfel spus: actul sexual nu este cu adevărat sacralizat decît atunci cînd el este împlinit ca un act hieratic și magic; altminteri, adeptul recade sub jugul — care apasă întreaga umanitate ordinară — al animalității dezlănțuite, al timpului și al morții.

Tovarășa cu care se va împlini ritul nu va trebui deci să fie considerată drept o creatură ordinară, ci ca o ființă sacră, care aduce mijlocul eficace de a intra în comunicație cu Divinul. Mircea Eliade exprimă foarte bine (68) emoția sacră care va trebui să-l pătrundă pe *tantrika* înaintea femeii cu care el va împlini marele ritual al unirii magice:

„Emoția mistică în fața misterului generării și fecundității", dar și recunoașterea a tot ceea ce este îndepărtat, transcendent, invulnerabil în femeie: aceasta ajunge să simbolizeze ireductibilul sacrului și divinului, esența insesizabilă a realității ultime. Femeia încarnează totodată misterul Creației și misterul Ființei, a tot ceea ce este și devine, moare și renaște într-un mod incomprehensibil".

Să citățm și această remarcă a aceluiași specialist eminent:

„Dacă, în fața unei femei goale, nu descoperi în ființa cea mai profundă a sa aceeași emoție terifiantă pe care

o resimți în fața revelației Misterului cosmic — nu există rit, nu e decît un act profan (69)".

De unde și importanța, înaintea acestui punct culminant al nudității sacre, a dezvăluirii progresive — veritabil ritual magic — al corpului femeii.

Această idee a unei sacralizări a cuplului apare cu totul esențială îndată ce dorim să încercăm să înțelegem natura acestei căi paradoxale care este tantrismul cu rituri sexuale. Atîta timp, cel puțin, cît e vorba de forme autentice! Căci există și o altă atitudine pe care noi nu ezităm din partea noastră s-o considerăm drept aberantă, incompatibilă cu formele autentice ale tantrismului mîinii „stîngi". Noi dorim să vorbim de o asociere sistematică a sexualității cu imagini pătate, impure, „păcătoase"; de unde utilizarea — pentru a simplifica mult consecințele unor astfel de reacții — de rituri sexuale destinate dezvoltării la participanți a unui simț acut al degradării, al păcatului carnal, și, ca urmare, să suscite dorința de a se elibera de ele.

Diverse secte creștine heterodoxe le-au deprins de la cei ce se numesc gnosticii licențioși ai începutului erei creștine și pînă la straniile deviații mistice care există în țările slave. O astfel de atitudine s-a perpetuat pînă în zilele noastre, și chiar a putut servi drept material pentru opere literare. Să citățm romanul lui Pierre Klossowski, „Le bain de Diane" (70), a carei temă iat-o: un soț profund religios favorizează, conștient, adulterul murdar al soției sale necredincioase, în așa fel ca aceasta, scufundîndu-se în conștiința „păcatului", a murdăriei, sfîrșește prin a resimți deodată elanul interior al credinței.

Dimpotrivă, erotica sacră a adevăratului tantrism al mîinii „stîngi" apare ca atitudinea ființelor umane capabile să atingă, prin practică metodică a extazului în doi, o sare lăuntrică eliberată de orice sentiment de „interzis", de „păcat". Pentru a vorbi mai familiar, *tantrika*, departe de a se scufunda în reacții de „complexat", realizează o completă „relaxare" lăuntrică.

Unele texte evocă chiar o trecere dincolo de interdicțiile sexuale care predomină în anumite tradiții religioase. Noi vom cita în această privință o foarte curioasă lu-

crare — publicată anonim în 1897 la editura ocultistă pariziană *Chamuel* şi pe care bibliografii o atribuie (însă fără probe cu adevărat convingătoare, după părerea noastră) lui Sédir: „Venusul magic, care conţine teoriile secrete şi practicile Ştiinţei sexelor" (71).

În ea se găseşte această profesiune de credinţă:

„Erosul este un agent foarte secret, el este aurific (72); în consecinţă, el se ascunde în vălurile Nopţii.

Orpheu te va învăţa să-l scoţi din orice materie în putrefacţie; lasă apoi acest Saturn să devină, prin intermediul focului care formează Metalele în rărunchii pămîntului, Venus filosofică (73) (...).

Rana separării sexelor, care se deschide de fiecare dată pentru ca să se întîlnească Diana în ceruri cu Ares (74), este misterul sîngelui menstrual; iar membrul viril este acela care vine să o cicatrizeze închizînd colul uterului. Astfel, coitul nu este şi nu trebuie să fie altceva decît simbolul şi reamintirea extazului în sînul căruia Primul nostru Tată a detaşat facultatea sa volitivă.

Iată de ce amorul este o beatitudine."

Dacă noi înţelegem bine, ar exista deci — la acest nivel de realizare — ruptura sacră a interdicţiei (universal răspîndite) care interzice raporturile sexuale în timpul menstruaţiei.

Dar care sunt exact caracteristicile actului sexual împlinit de către iniţiaţii mîinii „stîngi" într-un scop eliberator şi magic?

Caracteristicile proprii actului sexual tantric ar necesita mai multe observaţii, chiar în stadiul remarcilor superficiale.

Într-o lucrare destinată marelui public, noi nu am putea, se-nţelege de la sine, să ne întindem prea mult asupra descrierii posturilor sexuale în uz pentru realizarea unirii rituale pe care o preconizează tantrismul mîinii „stîngi". Să notăm totuşi, ca venind la socoteală, în studiul acestor posturi, activitatea şi pasivitatea bărbatului, respectiv a femeii. După o fază în care femeia — „Luna" — domină bărbatul, vine cea în care bărbatul — „Soarele" — este acela care redevine activ. Există fără nici o îndoială — după cum foarte bine a re-

marcat Julius Evola — un sens ascuns într-un vechi aforism hermetic, a cărui formulare o vom împrumuta de la un alchimist bordelez de la începutul secolului al XVII-lea, Jean d'Espagnet:

„Femeia are la început partea de sus peste bărbat și îl domină pînă ce îl transformă în propria sa natură. Atunci bărbatul își regăsește vigoarea sa și prinde din nou partea de sus, domină femeia și o face asemănătoare lui".

În sanskrită, partenera rituală se numește uneori *lata*, adică (literal) „plantă tîrîtoare", căci ea se încolăcește în jurul corpului bărbatului așezat în poziția de lotus, trebuind să joace rolul activ în cursul unei faze decisive a contactului sexual magic (75).

Amintim, căci este capital, imposibilitatea de a realiza „nunțile divine" cu orice parteneră.

Nu toate femeile și nu toți bărbații ar fi predispuși, de la natură, să parcurgă pînă la reușită itinerariul magic trăit în doi. În sanskrită, partenera din ritual este numită *vidya*, literal: „cunoaștere" sau „înțelepciune". Aceasta înseamnă că unirea tantrică pretinde ca acuplarea să se facă cu o ființă sacră, și nicidecum cu o creatură disprețuită: dacă bărbatul își disprețuiește, își înjosește partenera, dacă, mai rău încă, el o tratează cu sadism, marea experiență eșuează jalnic.

Diverse texte tradiționale pun acccentul pe necesitatea unei întregi ucenicii progresive în contactele intime cu partenera sacră.

Guru, învățătorii din India și Tibet impun chiar bărbatului o lungă pregătire pentru a dobîndi o completă stăpînire de sine, înainte de a începe ritualul unirii divine: el va trebui, de exemplu, să se țulce de-o parte (la stînga, apoi la dreapta) partenerei indicate de *guru*, fără să o atingă; el va trebui s-o împodobească, să-i facă un cult din ce în ce mai intens, care își va atinge punctul său culminant în momentul în care bărbatul va descoperi goliciunea rituală a partenerei sale (76), pe care el o va identifica cu împodobita (Mama divină) grație căreia zeii pot da naștere, realiza.

Totuși, învățătorii tantrici admit foarte bine posibilitatea unei recunoașteri bruște și simultane, care echiva-

leză cu o „lovitură de fulger", între cele două ființe predestinate una alteia.

După tantrism, realizarea unirii magice este cu totul independentă de imperativele sociale. Astfel că, în India, alegerea căii tantrice implică abandonarea oricărei considerații de castă. Este perfect admis ca, cuplurile, durabile sau temporare, să nu se supună prescripțiilor legale sau sociale; de asemenea uniunile formate în afara legăturilor căsătoriei, chiar dacă unul din parteneri (dacă nu ambii) este deja căsătorit, sunt recunoscute necondiționat drept valide. Mai mult, alegerea poate foarte bine cădea pe o prostituată. Amintim, în legătură cu aceasta, legenda lui Simon Magul care descoperi pe tovarășa predestinată în persoana Elenei, pensionara unui lupanar din Tyr. Calea mîinii „stîngi" merge chiar pînă la a admite că partenerii rituali se dedau la prostituție sacră. Desigur, este dificil pentru bărbatul de astăzi să conceapă o astfel de prostituție atît de bine cunoscută în timpul Antichității și care s-a perpetuat pînă în zilele noastre în anumite culte secrete orientale: există astfel, legate de unele temple hinduse de mîna „stîngă", dănțuitoare și curtezane sacre numite *devadasi*, „slujitoarele zeilor". Nu este de loc vorba de epave sociale, ci de femei perfect onorate și respectate care nu au fost formate numai pentru arta erotică, ci și pentru muzică, dans, literatură, filosofie. Dar astfel de curtezane sunt ele oare atît de străine de lumea noastră occidentală? Demimondenele din la Belle Epoque nu sunt ele oare admise în sînul celei mai bune societăți? Și nu s-ar putea oare, în zilele noastre, în Europa, descoperi supraviețuiri clandestine ale prostituției sacre? După un amic britanic deosebit de bine informat — un colonel din Intelligence Service, astăzi decedat — faimoasa afacere Ward-Keller, care făcu vîlvă în Anglia în cursul anilor 1963—1964, n-ar fi fost o banală istorie cu *call-girl* de mare lux: tinerele implicate ar fi urmat întradevăr o ucenicie erotică specială, și ar fi purtat tatuaje intime ce reproduc simboluri tantrice.

Țelurile unirii sexuale diferă cu totul, să nu uităm, de îmbrățișarea obișnuită, chiar admirabil reușită. Este vorba ca prin conjuncția magică a două polarități opuse

dar complementare, prin această trecere dincolo de orice dualitate, să se atingă deodată conștiența domeniilor care depășesc lumea fenomenelor sensibile. Astfel cuplul ajunge cu totul la condiția zeilor, prin transformarea corpului fizic într-un „corp de diamant".

Să nu uităm nici maniera în care, în tantrism, cuvintele pot fi interpretate pe mai multe nivele. În sanskrită, expresia „penetrarea lui *Yoni* de către *Vajra*" nu semnifică numai (deși aceasta este una din accepțiile cheii) pătrunderea sexului feminin de către organul masculin, ci și toate procesele, magice și spirituale, care-i sunt asociate. Vajra semnifică „phallus", dar și „fulger". Și astfel ajungem la alchimie, la căutarea de către adept a unei construcții thaumaturgice, a „corpului de fulger".

În aspectele sale cele mai ascunse, alchimia tradițională nu ascunde oare ea secrete care ar trebui înțelese în perspectivele generale ale tantrismului? Calea în cuplu figurează în întregime printre itinerariile propuse de tradiția alchimică. Și, în anumite cazuri, și n-ar fi de loc de nesusținut că cuplul format de către alchimist și tovarășa sa împrumută cu adevărat calea tantrică.

Există în această privință o foarte ciudată lucrare, compusă doar din planșe simbolice și publicată de La Rochelle, în 1677: „Mutus Liber, in quo tamen tota Philosophia hermetica, figuris hieroglyphicie depinquitur" (Cartea Mută, în care, totuși, sunt descrise toate operațiile Filosofiei hermetice).

Titlu foarte potrivit căci, plecînd de la acestea și scurtele formule inserate în ultimele două planșe, este vorba, într-adevăr de o „Carte în imagini fără cuvinte", care nu comportă nici o explicație sau adnotație oarecare (77).

Autorul acestei stranii lucrări, care se ascunde sub pseudonimul Altus, era alchimistul francez Soulat, domn de Maretz (78).

Mutus Liber are reputația tenace, și încă la toți alchimiștii tradiționali contemporani, de a conține toate secretele practice care permit „fiilor lui Hermes" realizarea progresivă a Marii Opere Hermetice.

Pentru a verifica această opinie, ar trebui evident noi înșine să reușim să preparăm piatra filosofală! Ceea ce nu

este de loc cazul autorului care nu este decît unul din acei oameni, din ce în ce mai numeroşi totuşi, care se apleacă cu simpatie asupra vechii alchimii, istoriei sale, revelaţiilor sale. Totuşi, noi credem că reputaţia lui Mutus Liber este perfect justificată — oricare ar putea fi judecata finală adusă de historicul obiectiv asupra reuşitei posibile sau nu a operaţiilor alchimice secrete. Toate acestea sunt reprezentate, în cele mai mici detalii, prin figurile simbolice din Mutus Liber.

Iată de ce nu va fi fără îndoială inutil de a încerca să adunăm aici interpretările tradiţionale posibile, ceea ce nu a fost încă făcut în lucrările de ansamblu consacrate istoriei alchimice în Occident.

Pentru a interpreta convenabil fascinantele imagini din Mutus Liber, ca de altfel toate picturile şi gravurile hermetice, deosebit de numeroase în tratatele Renaşterii şi a secolului XVII, este important înainte de toate de a ne descotorisi de toată atitudinea noastră pozitivistă de oameni contemporani, formaţi încă din copilărie, cu o percepţie doar ştiinţifică şi logică a realităţii.

Greşeala care nu trebuie comisă ar fi de a considera Mutus Liber drept un manual de chimie veche, care tratează despre transmutaţia metalelor. „Lectura" completă a acestei cărţi nu ar necesita atunci decît un efort raţional pentru a traduce în limbajul mai precis al chimistului modern fenomenele reprezentate pe planşe.

Desigur, frumoasele imagini din Mutus Liber înfăţişează pe alchimist şi pe soaţa sa pe cale de a săvîrşi operaţii bine determinate, ca: pregătirea şi amestecarea substanţelor minerale anumite, supravegherea lentei coaceri a materiei prime etc. Dar acest nivel de „lectură" nu este singurul: figurile „Cărţii Mute" joacă pe mai multe planuri: fie că este vorba de manipulaţiuni, fie de exerciţii de vizualizare care conduc la extaz, fie de personaje simbolice, fie de rituri concrete; uneori aceeaşi figură va avea, simultan, mai multe semnificaţii suprapuse. În afară de aceasta, autorul s-a ferit să dispună figurile în ordinea operaţiilor care trebuiesc îndeplinite pentru realizarea Marii Opere. Adică, este extrem de dificil să vrei să „traduci" cu orice preţ Mutus Liber într-un limbaj clar şi raţional.

Chiar limitîndu-ne la operațiile încercate în regnul mineral, în aceste imagini, se trece brusc de la descrieri directe, aproape fotografice, la alegorie. Desigur, noi vedem pe alchimist și pe soața sa împlinind sub ochii noștri o serie de acte precise: pregătirea materiei prime a Operei, construcția și supravegherea furnalului *(athanor)* unde va fi închis vasul hermetiç din cristal ... Dar anumite imagini sunt pur simbolice, chiar dacă nu se părăsește regnul mineral: astfel, micul copil reprezentat pe una din planșe nu este o ființă din carne, ci un simbol care desemnează piatra filosofală.

Simultan operațiile materiale, Marea Operă alchimică comportă exerciții spirituale speciale, întotdeauna realizate în directă corespondență cu ele. Această asceză hermetică occidentală este întrutotul analogă tehnicilor secrete de vizualizare și de eliberare utilizate în tantrismul hindus și buddhist. De unde necesitate de a învăța să se descifreze imaginile de pe două nivele complementare — material și spiritual — de lectură. Femeia care operează împreună cu soțul ei va putea astfel reprezenta totodată tovarășa corporală (care ajută de-a lungul lucrului) și partea feminină a sufletului, cu care alchimistul va realiza uniunea mistică.

Însă anumite planșe din Mutus Liber nu vor fi pe deplin inteligibile decît în lumina țelurilor gnostice al Marii Opere. Acesta este cazul paginii de titlu, în care figurează „Scara lui Jacob", la picioarele căreia îl vedem pe alchimist adormit: nu este vorba de un somn obișnuit, ci de o stare psihică necesară obținerii progresive de „vise" hermetice — spiritul părăsind atunci corpul fizic pentru a voiaja metodic în regiunile transcendente; aceste voiaje, prin exercițiul magic al imaginației, sunt de altfel figurate într-un mod mai precis în a treia planșă, cea în care cuplul alchimic „navighează" prin planurile superioare, suprapuse existenței manifestate — „paradisurile" revelațiilor religioase.

Cît despre gravura finală, ea reprezintă suprema eliberare personală atinsă de către adept, cînd corpul său fizic obișnuit (figurat prin cadavrul de pe pămînt) va fi înlocuit de un corp de slavă, Adamul regenerat.

Dar poate mai există și un alt nivel de lectură posibil,

singurul capabil — după părerea noastră — să explice anumite planșe foarte curioase. Ele par într-adevăr, să se refere la secrete de ordin ritual. Ele ne înfățișează cuplul alchimist făcînd anumite gesturi particulare cu mîna, atitudini rituale pe care tradiția tantrică le desemnează cu numele de *mudra*. Acompaniamentul necesar al acestor atitudini fiind, să o notăm, anumite formule magice — *mantra*-ele tantrice — care trebuiesc, se zice, să fie pronunțate, sau mai degrabă cîntate (deoarece țelul lor este de a obține vibrații speciale imediat eficace), după un mod care nu este revelat de instructorul hermetic decît unui foarte mic număr de discipoli direcți.

Este, fără îndoială, credem noi, singura manieră de a înțelege fraza bizară a lui Elias Ashmole (alchimist rosacruceean englez din sec. al XVII-lea) asupra manierei în care învățătorul său într-ale alchimiei, William Backhouse, îi revelase secretul operativ al Marii Opere în silabe. Aceste „silabe" sunt identice cu faimoasele „Vocale" cîntate de Rimbaud — veritabile formule magice care, convenabil emise, vor determina anumite mutații în materie, în același timp transportînd imaginația adeptului în regiunile superioare, iluminarea desăvîrșindu-se prin extaza în Absolut.

Cîteva din planșele din Mutus Liber reprezintă pe alchimist și soața sa îmbrăcați în costume rituale antice și purtînd anumite accesorii speciale — deloc arbitrare, deoarece arcul de exemplu, simbol lunar tipic, este întotdeauna ținut de femeie. Cheia acestei drame rituale ne este poate furnizată de destul de numeroasele gravuri alchimice din aceeași epocă, unde noi regăsim cuplul dotat cu aceleași veșminte și obiecte caracteristice; sub aceste personaje figurează uneori numele Apollon și Diana; nu s-ar putea oare îndată presupune că legenda sacră pusă în scenă în această dramă rituală se învîrte în jurul acestor două divinități clasice ale Luminii?

Nu se poate să nu se presimtă pînă și apartenența autorului lui Mutus Liber la o societate secretă inițiatică; într-adevăr, e neîndoielnic că nu din întîmplare Trandafirul hermetic figurează pe pagina de titlu a volumului. Să nu uităm că mișcarea Crucii Roșii hermetice exista în Franța în timpul celei de-a doua jumătăți a Marelui

Secol — epoca apariției, tocmai, a povestirii „imaginilor fără cuvinte“ ...

Acestea sunt cîteva „chei“ pe care le putem vedea clar în planșele din Mutus Liber. Alchimiștii par deci să aibă dreptate cînd afirmă că cele mai mari secrete hermetice pot fi descifrate cu ele, cel puțin de către aceia care sunt capabili de ele.

Noi înșine am dat, cu referințe speciale la sensul tantric al planșelor, „Commentaires sur le Mutus Liber“ (79), la care ne permitem să vă trimitem pentru un studiu mai amănunțit al acestei atît de curioase mărturii.

Reușita unui cuplu se deschide într-un domeniu foarte apropiat deja de perspectiva tantrică. Este foarte ușor de a face diferența între raporturi sexuale obișnuite, ordinare, și îmbrățișările amoroase ale unui cuplu tandru unit, care se înalță astfel la un nivel magic și metafizic. Îndată ce există căutarea unei uniri ideale, îndată ce iubirea se vrea veșnică, cînd ea aspiră la o oprire a timpului, bărbatul și femeia nu „fac“ oare în mod inconștient tantrism?

Nouă ne pare de altfel legitim, din perspectiva dezvoltării unui cuplu (80), să împrumutăm principiilor tantrice metode susceptibile de a contribui la realizarea erotică veritabilă. Se pare că anumite cupluri, deosebit de unite, să fi regăsit de la sine unele din secretele erotismului tantric, astfel încît să provoace fenomene stranii, de exemplu apariția unui fel de nor de condensare fluidică iradiind din cuplul adormit după extaz.

Dar să revenim la tantrismul propriu-zis. În acesta, sexualitatea este — o mai reamintim o dată — complet mobilizată pentru marele scop sacru: acțiunea către o recîștigare a nemuririi, a existenței „paradisiace“ pierdute. De asemenea, pentru atingerea acestui țel, va fi vorba de ajungerea la inversiunea mecanismelor fiziologice ordinare ale actului sexual. Cuplul care stăpînește complet secretele unirii tantrice ar atinge într-adevăr stadiul fiziologic ce deschide poarta către nemurire, în care lichidul seminal se scurge în sens invers fluxului normal. Astfel ar deveni posibil de a realiza o proiecție bruscă a dezlănțuirii energetice sexuale pe un plan care depășește planul fizic. Evola (81) califică astfel țelul acestei inver-

siuni seminale: „ ... Acțiune al cărui țel ar fi de a suspenda această precipitare, de a împinge această forță pusă în mișcare să acționeze pe un plan transfizic".

Grație unei poziții speciale, numite *vajroli-mudra* (literal: „gestul fulgerului" (82)), *tantrika* devine capabil să emită sămînța dar numai pentru a o face să revină brusc înapoi, ceea ce provoacă apariția a numeroase miracole în organism.

În acest stadiu, care s-ar revărsa în „unirea fără sfîrșit", cuplul — căci efectele inversiunii ar fi analoge pentru sperma masculină ca și pentru sămînța feminină — ar fi eliberat de tirania timpului și a îmbătrînirii.

Natural, ideea însăși a acestei posibilități de inversiune a fluxului seminței, de a o interioriza pe aceasta în organismul adeptului, pare fabuloasă, incredibilă, după cele ce știm din fiziologia sexuală. Dar există ea cu adevărat? Personal, noi nu o credem. Yoginii indieni studiați de către medici europeni pot foarte bine realiza un exercițiu cu totul fantasic: aspirarea conținutului unei sticle cu apă prin organul lor sexual. Cît despre inversiunea fluxului seminal, doctorul Hanish — fondatorul mișcării Mazdaznan — o socotește perfect realizabilă. După el, ar exista în organele sexuale masculine minuscule canale, legate de sistemul limfatic, dar în mod normal atrofiate, care ar permite, la indivizii antrenați, reîntoarcerea seminței. Acest antrenament special, tot după doctorul Hanish, ar necesita un regim vegetarian strict.

Un fenomen sexual atît de extraordinar nu s-ar produce decît după lungi ani, în timpul cărora cuplul s-ar antrena în resorbția progresivă a realizării fiziologice a actului, adică emisiunea seminală, practicînd îmbrățișarea reținută, pe care sexologii germani o numesc *Karessa*. Multe cupluri occidentale „fac" astfel tantrism fără să o știe. Să remarcăm de asemenea în trecere că îmbrățișarea reținută explică afirmațiile lăudăroase ale unor bărbați care pretind că pot face amor timp de ore sau nopți întregi uneori succesiv cu mai multe partenere, ceea ce nu înseamnă și că ei resimt orgasmul de un impresionant număr de ori, ci mai degrabă că ajung să prelungească foarte mult actul sexual, întîrziind ejacuarea finală.

Noi personal credem că în afara chiar a tantrismului, practica îmbrățișării reținute poate să se revele benefică pentru echlibrul și armonia cuplului. Cea mai mare parte a cazurilor de frigiditate feminină rezultînd într-adevăr din raporturi sexuale prea rapide, care împiedică orgasmul femeii.

Printre țelurile pe care și le propune calea mîinii „stîngi", trebuie să notăm paralelismul între oprirea emisiunii seminale și imobilitatea suflului. În această culme a fermecării, al extazului care unește cele două ființe, s-ar situa accesul cuplului la un plan care depășește pe acela al fenomenelor.

Actul sexual tantric nu s-ar putea imagina lipsit de prelungirile sale rituale, sacre, magice.

Deja în stadiul unei uniri ordinare, actul sexual nu se poate în mod absolut reduce — cu excepția ființelor deosebit de grosolane, în întregime aservite animalității lor — doar la mecanismele fiziologice. Chiar la cuplurile ocazionale, fiziologicul și psihicul se întrepătrund întotdeauna. Noi vom avea de altfel de constatat rolul capital pe care îl joacă în sexualitate această putere psihică atît de puțin cunoscută și totuși atît de eficace: imaginația.

Psihologia modernă a abisurilor a văzut foarte bine că, conjuncția sexelor se realizează la un nivel psihic tot atît pe cît la un nivel fiziologic. Și învățătorii tantrismului cunoșteau, încă de secole, existența în ființa umană a unei duble polarități psihice: în orice suflet există (datorită de altfel tocmai acestui fapt „nunțile spirituale" lăuntrice sunt posibile) această dublă polaritate, cu evidenta predominanță a uneia sau alteia, după sexul subiectului. Aceasta este de altfel inversată în raport cu planul fizic: din punct de vedere psihic, femeia este de predominanță masculină; la bărbat este invers (83). După anumiți autori tantrici, etapa decisivă în procesul de deșteptare a lui *Kundalini* s-ar situa, la femei nu — așa cum este cazul pentru bărbat — în *chakra* cea mai de jos (cea de la baza șirei spinării), ci în *chakra* gîtului.

Există — noi am văzut — cazuri în care magia sexuală tantrică se aventurează pe unul din terenurile cele

mai periculoase: acela al contactului întreprins cu puteri supranaturale.

Magicieni tantrici din India şi din Tibet, ar realiza astfel încorporarea forţată, în corpul femeii cu care ei vor să se unească carnal, a unor entităţi feminine, numite *dakini* sau *yakshini,* cu ajutorul unor impresionante rituri negre îndeplinite într-un loc sălbatic (cimitir sau pădure).

Dar ar exista rituri mai fantastice încă, aparţinînd unor forme din cele mai stranii ale magiei tantrice.

Astfel, halucinantul „rit al spînzurării", revelat pentru prima dată de către Maria de Naglowska, o admiratoare a lui Randolph (autorul cărţii „Magia sexualis"), puţin după Primul Război Mondial; însă totul ne lasă să bănuim că ar fi vorba de un secret extrem de periculos, cunoscut de foarte mult timp de cercul misterioaselor secte gnostice.

Gustav Meyrink pare să facă aluzie la el în ultimile pagini ale romanului său cel mai celebru, „Le Golem" (84) apărut în 1915.

Din punct de vedere schematic, acest rit constă în salvarea *în extremis* a omului care suferă spînzurarea magică, tăind coarda exact cu o clipă înainte ca el să nu moară. Ori, este bine stabilit că spînzurarea este însoţită de o erecţie bruscă şi pare — după aceia care au scăpat de ea — că înainte de a muri, victima revede, într-un fel de iluminare fugitivă, toate evenimentele existenţei sale pămîntene (85). Simultaneitatea acestor două fenomene, din acest moment teribil, constituie poate o dovadă suplimentară a ceea ce afirmă tantrismul: directa legătură care există între sexualitate şi puterea imaginativă (86).

Dar să revenim la actul sexual propriuzis. Din toate timpurile s-au găsit personaje, grupe care au cultivat marele vis magic al unei sacralizări totale a unirii sexuale. Dintre contemporani, trebuie să citäm în particular un om care a întreprins-o participînd de aproape la mişcarea suprarealistă. Ernest de Gegenbach (87), care a nutrit speranţa de a întîlni pe preoteasa predestinată cu care el să fi putut celebra ritualul Liturghiei de Aur, pentru a întrebuinţa o expresie care-i era preferată.

Asocierea seculară a sexualităţii şi misticismului, care implică evident pe cea a sexualităţii şi imaginaţiei, îşi

aruncă rădăcinile sale în cel mai profund străfund al psihismului uman. Cît despre magia sexuală, — după adepții săi cei mai puri — ea ar depăși imaginația pentru a se înălța la nivelul iluminării eliberatoare, al extazului metafizic.

Se obiectează, desigur, că magia și sacrul, care pun atît de lesne stăpînire pe lumea sexului, nu sunt decît pretexte pentru a justifica o mulțime de mîrșăvii. Dar este cu adevărat astfel? Sexualitatea însoțită de amor cu adevărat împărtășit nu depășește oare în mod straniu lumea inferioară a pulsiunilor animale? Și nu regăsim oare în ea țelul însuși al tantrismului mîinii „drepte" — opus, în aparență doar, celui al mîinii „stîngi" — deși el nu urmează decît calea ascetismului pentru a atinge extazul pe care-l limitează la uniunea psihică, la nunțile lăuntrice ale sufletului și Divinului?

Vom cita în legătură cu aceasta magnificele cuvinte ale unui învățător autentic, actual „de dreapta", venerabilul Aryadeva (88):

„Iubirea este Unitatea Veșnică a dualității permanente pe care o manifestă diversitatea.

Misterul amorului este că Marea Iluzie lucrează cu atît mai multă putere cu cît este vorba de perpetuarea sa" (89).

Marele secret ar fi deci, atît pentru mîna „stîngă" cît și pentru mîna „dreaptă", descoperirea liniștii lăuntrice, fără de care nici o pace obiectivă exterioară nu s-ar putea niciodată obține: „Nu trebuie să sperăm să obținem Pacea exterioară atîta timp cît Ignoranța, Pofta și Ura vor continua să dirijeze lumea pămîntească, ci avem dreptul, să sperăm obținerea Păcii lăuntrice dacă distrugem în noi înșine aceste Trei Otrăvuri, ceea ce este în plus o contribuție la puritatea lumii însăși" (90).

Și încă: „Secretul lucrurilor este conținut în cel mai adînc simț al inimii. Aceasta este Învățătura Sacră" (91).

Același *guru* ne dă astfel cheia generală, care s-ar vrea de „dreapta" ca și de „stînga": „Universul conține totul, inima mea conține Universul. Întregul Univers, totul în Univers, este în împărtășire *(sambho-gata)*, sau într-o continuă reciprocitate de a da și primi la toate nivelele, fără a se ține seama de loc, timp și dimensiuni. Astfel, Lo-

tusul luminează Soarele, greierele farmecă întreg Universul deoarece întreg Universul cîntă prin greier, tot atît pe cît Oceanul umple mica picătură de apă și Ceaiul conține Ceașca tot atît pe cît Sfîrșitul este în Origine și toate timpurile în Prezent" (92).

De unde concluzia: „Nimeni nu poate înghiți Universul infinit, dar în interior, în lăuntrul însuși, rădăcina sa poate fi descoperită. Universul nu are decît un singur Nume, și un singur Caracter, care devine toate numele și toate caracterele. Universul nu încetează niciodată de a fi. Moartea nu este decît revenirea la starea prenatală. Universul nu este ceva decît în timpul vieții omului, a unui om și a acestui om. Universul exterior este în întregime simbolicul Universului interior, deși cele două nu sunt decît unul" (93).

De unde o negație a necesității macerării corporale care s-ar pretinde să se adauge ascezei simple: „Cheia Tantrică permite trecerea prin poarta Veșniciei fără a pierde deloc ceea ce noi avem deja aici, acum" (94).

Se vede că, în consecință, nici chiar acest reprezentant autorizat al căii mîinii „drepte" nu condamnă deloc principial pe adepții care nu ar putea să petreacă cu o tovarășă: „Femeile — spune el — sunt ca și copilașii, lor le place să fie legănate. Înțeleptul care știe le prinde, nebunul se lasă prins. Mulți oameni pot să fie comparați cu aceștia, căci iubirea este un joc, un duel între viață și moarte, este permanenta Relație făcută din speranțe și decepții" (95).

Deși omul de astăzi predică de obicei „demistificarea" sexualității, înjosind-o pe aceasta la rangul de necesitate instinctivă comparabilă cu foamea sau cu setea (96), observația cea mai curentă permite să ne dăm seama că, la ființa care participă cu adevărat la ea, sexualitatea dobîndește totodată o dimensiune psihică suplimentară de profunzime, de magie, de sacru. Iată, în legătură cu aceasta, afirmația capitală enunțată de către Paul Gregor (97):

„Să presupunem că sexualitatea, transpunerile noastre amoroase, incandescența pasiunilor noastre afective, nu ar fi altceva decît un elan mistic decăzut — altfel spus, cele mai înalte aspirații metafizice ale noastre, ansamblul potențialului nostru transcendent și magic este închis, în-

ferecat în materie, în sexualitate. Elanul este materializat, deci absorbit".

De unde, la același specialist al magiei sexuale brazilian, o dublă remarcă. Înainte de toate, o sinceră recunoaștere a rădăcinilor psihice ignorate — sexuale de fapt — ale voinței, atunci cînd aceasta este întinsă ca un arc: „Numeroși mari mistici, mari artiști erau nevrotici pe muchie. Un lucru îi salva: un atotputernic centru de gravitație, o forță centripetă care împiedica funcționarea definitivă a personalității, care readucea demonul nevrozei la marginea nebuniei pentru a-i subordona forțele (o repet: irațională, magice), către un țel superior. Acest centru de gravitație nu este altceva decît o rară, minunată forță de voință (. . .). Forța de voință eroică, magică, atotputernică, nu este decît reflexul unei pasiuni generalizate, devorante, foarte aproape de frontiera obsesiei" (98).

Pe de altă parte, există o legătură directă, indispensabilă, între sexualitate și imaginație: „A visat oare cineva să stabilească o matematică a energiei afective? O ramură a psihologiei care ar permite fiecăruia să găsească formula propriei sale regenerări? De găsirea unei ecuații care să țină seama de intensitatea dorinței exaltate prin imaginație, de ritmurile și de perioadele de realizare și de sublimare, de o întreagă strategie savantă între abstinență, dezlănțuire și moderație, pentru a ajunge la indestructibila și vibranta tinerețe a unor mari artiști, la radiația care învăluie anumiți vrăjitori al căror secret unic este" (99).

Acesta ar fi de altfel marele secret fundamental al magiei tantrice.

Dar deja în sexualitatea ordinară nu se vede oare imaginația jucînd un rol capital? Ajunge să ne gîndim la acei oameni care au absolută nevoie, pentru a simți potolindu-li-se dorința și puterea, de accesorii speciale (de exemplu de desuuri de o culoare bine determinată la partenera lor), adică de o atmosferă veritabil magică. La acest nivel se situează, credem noi, trecerea de la erotism la pornografie.

Reușita erotică nu este de a putea face amor oricum, oriunde, cu oricine.

Îndată ce, pentru a se deschide sexual, cuplul are ne-

voie de o atmosferă particulară, unirea sa nu se colorează oare de „magie"?

Noi vom cita aici — căci este, după noi, una din cele mai frumoase pagini care pot ilustra afirmaţia noastră — aceste rînduri extrase dintr-o capodoperă franceză puţin cunoscută, „L'Arche", de André Arnyvelde (100):

„Tu ai în seara asta (se adresează amantul iubitei) rochia de muselină bleu cu largi broderii greceşti verzi şi roşii, răsucindu-se în jurul mînecilor, a brîului, a gulerului; o părticică din umerii tăi goi şi din gîtul tău se înalţă din ţesutul fluid cu supla măreţie pe care o au mişcările leoaicelor şi licăririle acestor mişcări ... Desfă-ţi braţele, întrerupe sărutul nostru, ca să te privesc" (101).

Un amor în siguranţă este oare comparabil cu acele dejunuri luate cu toată graba între două întîlniri de afaceri şi care sunt cu mult mai periculoase pentru organism decît un prînz rafinat îndelung degustat?

Pentru a se înflori, pentru a atinge fericirea veritabilă, n-ar trebui oare ca unirea sexuală să se situeze în afara timpului, să se bucure de el?

Cedăm din nou cuvîntul lui André Arnyvelde (102):

Pe mîine, oameni, afaceri ale exteriorului, sentimente, cuvinte pentru întrebuinţarea voastră ... Cuvinte şi sentimente ale exteriorului, fiinţe din suburbiile fiinţei mele, mergeţi să vă odihniţi pînă mîine".

Ajungînd la extaz, cuplul nu se supune oare, în felul său marii legi — cosmice şi divine — a conjucţiei magice a polarităţilor? „Ceea ce este sus este ca şi ceea ce este jos, ceea ce este jos este ca şi ceea ce este sus": astfel începe legendara „Tablă de Smaragd" a lui Hermes Trismegistos ...

Originalitatea tantrismului mîinii „stîngi", este tocmai aceea de a afirma că, printr-o realizare a ritualului sacru al unirii magice, devine posibilă pentru un bărbat şi pentru femeie — în loc de a se afunda fără încetare mai mult în individualitate, egoism, separaţie, dispersie — atingerea Iluminării eliberatoare.

Textele tantrismului hindus pun întotdeauna în legătură Divinul cu o frumoasă, o „soţie" care reprezintă energia sa. Astfel că frumoasa lui Vişnu va fi zeiţa Şri („Prosperitate") sau Lakşmi (faimoasa „zeiţă a fericirii"), cea

a lui Șiva va fi Devi, Parvati, Kali, Durga, Uma — tot atîtea forme, reprezentări simbolice ale energiei divine. Pentru a accentua acest simbolism al conjucțiilor contrariilor, îl vedem adesea — după cum e de altfel cazul și cu figurile lui Baphomet al Tempierilor — pe Șiva reprezentat printr-o ființă care combină atributele celor două sexe.

Precizăm că, în tantrismul hindus, zeița frumoasă a unui zeu este considerată nu pasivă ci activă, ca aspectul dinamic, energetic, al Divinului.

Dar se regăsesc concepții cu totul analoge și în alte forme ale Șantierului: „Zeița" va fi întotdeauna materia primă, potențialitatea tuturor lucrurilor; dar și — punct capital în tantrism — însăși energia grație căreia s-a putut desfășura lumea, cu toate manifestările sale.

Țelul îmbrățișării tantrice va fi întotdeauna analog în principiul său marii conjucții cerești a două Principii cosmice și divine, opuse, dar complementare.

Tantrika, care reușește pe deplin *maithuna* (unirea sexuală magică), va ajunge dintr-o dată la conjuncția lăuntrică, în mentalul său, a „Zeiței" *(Kundalini)* și „Zeului", care sălășuiește în chakra terminală. Astfel, unitatea originală fiind reprodusă în microcosm (ființa umană), succesul „nunților divine" tantrice ar conduce la o reproducție — dar în sens invers — a procesului care se situează, pentru cosmos, la originile prezentului ciclu terestru de manifestare.

În reușita Marii Opere materiale a alchimiei, s-ar regăsi de asemenea acest paralelism analogic cu realizarea „nunților divine" între cele două principii cosmice. Această uniune alchimică între materia primordială și principiul de ardere este aceea care tocmai ar permite zămislirea Pietrei filosofale, comparată de obicei de către adepți cu un „copilaș născut din unirea Soarelui și Lunii".

Dintre atît de numeroasele texte alchimice care exaltă „nunțile minerale", noi ne vom limita la a cita unul al alchimistului german Hadrian von Mynsicht (al cărui nume hermetic latin era Madathanus) în care el stabilește o foarte frumoasă paralelă între căsătoria a două principii și anumite pasaje din „Cîntarea Cîntărilor" (103):

„Vă conjur, o, fiice ale Ierusalimului, prin cerbii și cîinii cîmpurilor, să nu deșteptați și să nu mișcați pe prietena

mea pînă ce ea o va vrea, căci ea este o grădină închisă, un izvor păzit, o fîntînă pecetluită, ea este via lui Baalhamen, livada lui Engaddi, grădina cu nuci și rădăcini, muntele de Smirnă, colina de tămîie, patul, dulceața, coroana, palmierul și mărul, floarea de Șaron, safirul, turcoaza, zidul, grădina deliciilor, sursa vie a grădinii, fiica prințului, dragostea de care se bucură Salomon și preferința mamei sale, însă capul său este plin de trandafiri și buclele sale umplute cu roua nopții".

Pentru a prezenta importanta lucrare *„Tantra asana"* (cu subtitlul: „O cale a realizării de Sine") a profesorului Ajit Mookerjee, unul din cei mai autentici învățători actuali ai tantrismului hindus, François Di Dio, editorul traducerii franceze (104), face remarca:

„Tantra concepe lumea fenomenală ca produsul coitului veșnic a două aspecte pasive și active ale demiurgului: polul masculin, lăcaș al Necreatului (Șiva), polul feminin, propagator activ a Formei (Șakti). Și deoarece Universul este rodul activității sexuale divine, sexualitatea umană se va vedea ridicată în înalt ca reflexie a orgasmului divin. Realizată după reguli inițiatice, ea poate deveni una din căile mîntuirii".

De unde concluzia:

„Uniunea, realizată în sine însuși, a lui Șiva cu Șakti, aduce inițiatului, în afara puterilor supranormale, revelația eliberatoare a unicității fundamentle a Spiritului și Materiei, a Manifestatului și Necreatului".

Dar nu ar trebui să uităm că tantrismul desemnează întotdeauna structuri, aspirații, revelații, practici secrete care nu sunt de loc limitate la formele hinduse ale acestui curent. Nu ar trebui să ne lăsăm în mod deosebit blocați de barierele vocabularului, care sunt cu totul relative. Și ar fi ușor de regăsit în diversele forme de tantrism atitudinile fundamentale descoperite în cutare sau cutare din diversificările sale tradiționale. Acesta este cazul, de exemplu, cu cultul Mamei divine, această substanță energetică esențială care susține Universul și toate manifestările sale: nu este oare ea venerată pretutindeni în lume?

Nici un curent nu a acordat mai mult decît tantrismul o atît de mare libertate oamenilor. Să luăm cazul tantrismului hindus: el nu a așteptat deloc epoca noastră (cea a

influențelor creștine și raționaliste venite din Europa) pentru a afirma posibilitatea tuturor de a obține — cu condiția de a fi dotați — mîntuirea încă din viața prezentă, și fără cea mai mică referință la sistemul castelor. Mult mai revoluționar este încă faptul de a fi pe deplin admis libera formare a cuplurilor, permanente sau temporare. Să nu ne înșelăm însă: ura, disprețul, nu sunt dezvoltate, de-a lungul secolelor, în India, numai împotriva formelor aberante, adică manifest pervertite sau delirante (105), ci și a formelor nobile, superioare ale căii tantrice.

Cu mult înaintea modernilor teoreticieni occidentali ai „revoluției sexuale", și sub forme de altfel profunde, elaborate, tantrismul n-a ezitat (106) să propună adepților săi o totală libertate în alegerile sexuale, mergînd de la asecetismul total (adică „de dreapta") la uniunile temporare, trecînd prin formarea cuplurilor durabile. Nu este oare acesta un fapt spiritual extraordinar?

Noi am constatat, în diverse reprize deja, maniera în care — cu excepția creaturilor deosebit de grosolane — sexualitatea este indisolubil legată de imaginație. Aceasta ne-a condus în mod natural să ne aplecăm asupra celei de-a doua mari atitudini caracteristice a tantrismului: rolul determinant pe care îl joacă în el puterile mentale ale imaginației.

NOTE la CAPITOLUL I

1) Acesta este termenul sanskrit pentru a desemna pe omul care practică tantrismul.
2) Ele sunt adesea voluntare; cu rare excepții, filmele zise „erotice" sunt de nivelul artistic de „cinema porno", clandestine pînă nu de mult.
3) „La psycho-synthèse sexuelle"; Bruxelles, 1965, pp. 3—4.
4) Pasaj citat și tradus de către Mircea Eliade, „Patanjali et le yoga", editura Seuil, 1962, p. 161.
5) Serge Hutin, „Le problème de couple vu par l'ésotériste", revista „Vie et Action", Marcq-Lille, no. 39, mai-iun. 1967, pp. 10—12.
6) Editura La Colombe, Paris.
7) Boris Mouravieff, „Gnôsis", La Colombe, Paris, tom. III, pp. 237—238.
8) G. Meyrink, „Le Golem", Bibliothèque Marabout, nr. 387.

9) Traducerea franceză la editura La Colombe, Paris.
10) Vezi Arthur Avalon, „La puissance du serpent", Lyon, Derain, Mircea Eliade, „Le yoga", Payot, Julius Evola, „Métaphysique du sexe", Payot, Serge Hutin, „Voyages vers ailleurs", Fayard.
11) „Le Message de l'Apocalypse", editura Sources Vives, 20, rue Louis-Blanc, Saim-Leu-la-Forêt, 1965, p. 31.
12) Ibid., p. 371.
13) Serge Hutin, „Voyages vers ailleurs", Arthème Fayard, 1962, pp. 185 sq.
14) Căci o mai mare amploare pare a fi acordată de către unii instructori pentru homosexualitatea feminină.
15) Serge Hutin, „Aleister Crowley", Bibliothèque Marabout, nr. 435.
16) Amintim că homosexualitatea era considerată de către creștinii Evului Mediu, nu numai ca o perversiune, ci și ca un comportament de sacrilegiu și diabolic.
17) Două la Guy Le Prat, Paris, 1952 și 1970; alta, în 1970 de asemenea, integrală și ilustrată, realizată de prietenul nostru Pierre Mariel pentru asociația Index, 199, rue Saint-Denis, Paris, II-e.
18) Cu sediul actual la Beverly Hall, Quatertown, Pennsylvanie. Ea reeditează mereu numeroasele lucrări ale lui Randolph și succesorului său R. S. Clymer.
19) Cea mai numeroasă.
20) Se reclamă de la Max Heindel.
21) A nu se confunda cu capodopera romancierului britanic H. Rider Haggard care poartă același titlu, Bibliothèque Marabout, nr. 337.
22) Ca introducere la studiul tantrismului vezi: Arthur Avalon, „La puissance du serpent", editura Derain; Mircea Eliade, „Le yoga", Payot; Julius Evola, Métaphysique du Sexe, Payot; Serge Hutin, „Voyages vers ailleurs", Fayard.
23) Vezi, de exemplu, „La mélodie magique".
24) Sau „voults" (este vorba de figurine de vrăjitorie confecționate din ceară).
25) Decedat în 1964 și autor al admirabilei „Nouvelle Assemblée des philosophes" (Dervy-Livres, 1954) și alte lucrări.
26) „Le Nouveau Planète", nr. 15, martie, 1970, pp. 53—57.
27) „Les Paroles du Gourou", p. 87.
28) Noi nu avem de gînd să dăm aici o bibliografie specializată. Amintim pur și simplu lucrările clasice ale lui Lo Duca, Gérard Zwang, etc.
29) „L'artiste aux mains rouges", Paris, (editura Scorpion), 1959, pp. 64—65.
30) După ediția „Oeuvres" de Rimbaud de Suzanne Bernard, Classiques Garnier, 1960.
31) În capitolul III al prezentei lucrări.
32) Cf. S. Hutin, „Le grand secret d'Arthur Rimbaud: à propos du sonnet Voyelles", revista Le Jardin Sidéral, nr. 6, de-

cembrie 1961, pp. 7—8; „Voyages vers ailleurs", pp. 185 și urm.
33) Ca „Yoga" lui Mircea Eliade, Payot.
34) În numele creștinismului rău înțeles.
35) Kama este zeul hindus al dragostei.
36) Pierre Belfond editor, 1970.
37) Paris, editura Dervy-Livres.
38) Asupra subiectului lor vezi lucrarea lui Jacques Finné: „Erotisme et sorcellerie", Bibliothèque Marabout, nr. 410.
39) Acesta este cazul pentru curioasele romane erotice ale lui Mario Mercier, „Le Journal de Jeanne", „Le Nécrophile", editorul Eric Losfeld.
40) Prin acest termen sanskrit se desemnează de obicei adeptul tantrismului.
41) Noi am socotit comod de a utiliza terminologia sanskrită, în uz în formele cele mai cunoscute ale tantrismului.
42) Chakra semnifică literal: „cerc" sau „disc"; însă el se traduce de obicei prin „centru".
43) Este faimosul „al treilea ochi", despre care atîta s-a vorbit.
44) Vezi infra, capitolele III și IV.
45) Cf. infra aceleași capitole.
46) Traducere franceză (cu o prefață de Julius Evola), editura La Colombe, Paris, 1964.
47) Pentru a utiliza vocabularul metapsihicilor contemporani.
48) Cf. capodopera istoriilor vampirilor, „Dracula" de Bram Stoker (cu o introducere de Tony Faivre), Bibliothèque Marabout, nr. 182.
49) Paris, editura La Colombe, 1948.
50) De evocat numele umbrei.
51) „L'apparition d'Arsinoé", p. 51.
52) Idem, p. 59.
53) Amintim că, după metafizicieni, „materializările" ectoplasmice obținute de către marii mediumi cu efecte fizice s-ar nutri din energia vitală a acestora din urmă.
54) „L'apparition d'Arsinoé", pp. 72—73.
55) Scrisoare către Paul Demeny (Charleville, 15 mai 1871). Noi citâm după ediția Suzanne Bernard a „Oeuvres" de Rimbaud, p. 34.
56) În India, băutul alcoolului este în mod obișnuit considerat drept un comportament incompatibil cu urmarea unei căi spirituale.
57) Lizelle Reymond și Shri Anirvân, „La Vie dans la vie", Genève, Mont-Blanc, 1969, p. 218.
58) Cf. Louis Pauwels, „Monsieur Gurdjieff", editura Seuil.
59) J. Evola, „Le yoga tantrique", p. 182.
60) J. Evola, „Le yoga tantrique", p. 180, nota 1.
61) Vezi nota 55.
62) J. Evola, „Le yoga tantrique", p. 184.
63) „Les sociétés secrètes érotiques", revista „Le grand Albert", nr. 13, p. 18.

64) Vezi infra, asupra frumoaselor divine.
65) J. Evola, „Le yoga tantrique", p. 179.
66) Omul perfect, Supraomul.
67) II, 112, citat de Mircea Eliade în „Le Yoga: immortalité et liberté", editura Payot, 1953, p. 172.
68) Mircea Eliade, „Patanjali et le Yoga", editura du Seuil, 1963, p. 158.
69) Mircea Eliade, „Le Yoga", p. 260.
70) Pierre Klossowski, „Le bain de Diane", Jean-Jacques Pauvert.
71) Citat din lucrarea lui Elie-Charles Flamand: „Erotique de l'alchimie", Pierre Belfond, 1970, p. 95.
72) El dă naștere aurului alchimic.
73) Alchimic.
74) Zeul Marte.
75) În limbaj alchimic s-ar spune: „Luna (femininul) trebuie mai întîi să domine Soarele (masculinul)".
76) Cf. adagiul hermetic: „Fericiți Acteenii care pot să o vadă pe Diana goală fără să piară".
77) Mutus Liber a fost adesea reeditată, cea mai recentă ediție franceză fiind cea a lui Eugène Canseliet, Jean-Jacques Pauvert, 1967.
78) Atribuirea nu face nici o îndoială. Cf. prefața dată de doctorul Marc Haven primei reeditări contemporane (1914).
79) Editurile „Le Lien", Maizières-lès-Metz, 1966.
80) Cf. Marcel Rouet, „La magie de l'amour", Pierre Belfond, editor.
81) J. Evola, „Le yoga tantrique", pp. 203—204.
82) Amintim că *vraja* semnifică totodată „phallus" și „trăsnet".
83) Noi vorbim evident de cazul normal, și nu de stările de intersexualitate.
84) Gustav Meyrink, „Le Golem", Bibliothèque Marabout, nr. 387.
85) O viziune analogă ar exista la înecați.
86) Asupra ritului spînzurării practicat în secta Mariei de Naglowska, cf. Jacques Finné, „Erotisme et sorcellerie", Bibliothèque Martbout, nr. 410, p. 291.
87) Autorul acestor extraordinare lucrări, „L'expérience démoniaque" și „Judas ou le vampire surréaliste", Eric Losfeld, Paris.
88) Este vorba în realitate de un francez convertit la buddhism, dar care s-a stabilit de multă vreme în India de Nord.
89) „Des Paroles du Gourou", p. 12.
90) Ibid., p. 35.
91) Ibid., p. 49.
92) Ibid., p. 272.
93) Ibid., p. 273.
94) Ibid., p. 265.
95) Ibid., p. 10.
96) S-ar mai putea remarca, la om, că faptul de a mînca și de a bea nu mai depinde numai de necesitatea naturală de satisfăcut.

97) „La psycho-synthèse sexuelle", Bruxelles, s.d., (1964), p. 3.
98) Ibid., pp. 7—7.
99) Ibid., pp. 8—9.
100) Paris, Société mutuelle d'Edition, 1920; reeditată de Pierre Versins la Lausanne, editurile „Ailleurs", în 1961.
101) Reeditare P. Versins, tom I, p. 4.
102) „L'Arche", reeditare Versins, tom I, p. 5.
103) Mynsicht, „La Renaissance du Siècle d'Or", traducere din germană și latină de Bernard Husson, Elie-Charles Flamand, „Erotique de l'alchimie", p. 54.
104) Paris, editura Soleil Noir, 1970.
105) Acestea, pentru a sistematiza printr-o imagine frapantă, cînd se bea sînge uman din cranii.
106) A se ține seama (vezi supra) de neadmiterea, în formele sale tradiționale, a homosexualității masculine — nu (o repetăm) pentru motive „morale", ci pentru un motiv de ordin magic (conjuncția polarităților).

CAPITOLUL III

Imaginația în tantrism

Se spune despre acela care dă liber curs imaginației sale, că riscă să se scufunde fatalmente în ruminația sterilă a fantasmelor imposibil de realizat. N-ar fi poate inutil, referitor la aceasta, să precizăm puțin — după prietenul nostru Jacques Bergier (1) — această noțiune de imposibil:

„Cînd vorbim de imposibilitate, este poate vorba fie de un concept logic, fie de constatarea unui fapt. Matematicianul ne spune: un triunghi nu poate avea nici mai mult nici mai puțin de trei laturi, prin însăși definiția lui — iată deci o imposibilitate logică. Astrofizicianul ne spune: pe planeta Jupiter, a cărei atmosferă este în principal compusă din metan și amoniac, o viață asemănătoare celei care s-a dezvoltat pe Pămînt s-ar dovedi imposibilă — imposibilitate de fapt".

Cîteodată, cele două tipuri de imposibilitate vor coincide; de exemplu, principiul după care două obiecte, două ființe materiale nu pot ocupa același spațiu.

Îndeosebi al doilea tip de imposibilitate, cea de fapt, ne vine în minte atunci cînd se pronunță cuvintele: a fi imposibil, adică a fi ireal, inexistent.

Însă dacă noi considerăm omul în calitate de individ social, imposibilul poate primi un alt sens, relativ la acțiuni, nu irealizabile, ci interzise, proscrise. Astfel că, după codul francez și multe alte coduri din multe alte țări, poligamia și poliandria sunt „imposibile" după lege, atunci cînd există bărbați și femei care au una sau mai multe legături. Dimpotrivă, se va vedea uneori legea aprobînd fapte negate de autoritățile (Academia de științe, Observatoarele naționale etc.) care codifică raționalismul științific; după acesta, într-adevăr, radiesteziștii, văzătorii, astrologii, magnetizatorii etc., se laudă cu realizări „imposibile" și totuși, fiscul consideră că este vorba de activități profesionale supuse patentului și cifrei de afaceri! Există de asemenea și fapte care n-au nimic de neconce-

put prin ele însele dar care, prin raritatea lor, sunt considerate drept imposibile în majoritatea cazurilor: există realmente un cîştigător al marelui loz al loteriei naţionale, dar o singură persoană dintr-un mare număr care speră să fie. S-ar putea, referitor la aceasta, evoca semi-imposibilitatea străvederilor eficace susceptibile de a face să se cîştige marele loz al loteriei naţionale. Să presupunem că un văzător sau ghicitor îmi dă, cu o precizie absolută, numărul biletului care va cîştiga marele loz al tragerii următoare. Îmi rămîne atunci să-l găsesc, adică va trebui să vizitez sute de tutungerii şi de chioşcuri, fără îndoială în zadar.

Roger Bacon, celebrul călugăr alchimist englez al Evului Mediu, scrie: „Deşi nu totul este permis totul este posibil". Este oare într-adevăr acesta cazul peste tot acolo unde omul poate acţiona? Jacques Berger remarcă (2):

„Existenţa unei frontiere a posibilului pentru acţiunile noastre trebuie să fie recunoscută. Există domenii în care ea dă înapoi şi alte domenii în care ea nu riscă să se mişte. Problema frontierelor posibile este cu mult mai dificil de tratat. Căci pasiunea se amestecă în ea. Este dificil de a admite ceea ce nu se ştie observa sau că eşti victima unui escroc; şi mînia nu întîrzie să vină".

Noi vom vedea mai departe că reacţiile de mînie se întîlnesc în două sensuri.

Înainte de a aborda a doua parte a acestei expuneri, trebuie să mai notăm încă maniera a cărei realizare, de o „imposibilitate" de fapt, se colorează îndată la omul imaginativ, cu o impresie de uluială. Ea este cea care forţează, fascinează toate speranţele naive adesea atît de „nebune", care se cristalizează, se încarnează chiar în mitul lui Moş Crăciun. Acesta este acel mit care e după noi — mai mult decît teama, desigur legitimă, de a vedea descreştinarea sărbătorii Crăciunului — adevărata raţiune de ostilitate voilentă a anumitor ecleziaşti actuali contra lui Moş Crăciun. Ei se iau de un mit care cristalizează aspiraţia către o împlinire aproape magică, fără obstacole, a tuturor dorinţelor. Moş Crăciun nu este, credem noi, o reprezentare laică a naşterii cristice, nici o reînviere a vechii mitologii nordice, ci este de fapt „omul dorinţelor", personificarea unei puteri fantastice, capabile de a realiza

dintr-o dată toate dorințele, toate voile cele mai nebune. Aceasta, s-o remarcăm, nu există decît la copilaș: se poate „crede în Moș Crăciun" în nenumărate feluri. Și, am adăuga noi ... de ce nu?

Jacques Bergier notează: „... omul este ceva infinit de complex, nelimitat la suprafața de separare dintre epidermă și lumea exterioară; nelimitat la prezent" (3).

Napoleon exclamă într-o zi: „Imposibilul nu este francez". S-ar putea foarte bine transpune aceste cuvinte celebre în domeniul faptelor pe care raționalismul le socotește „imposibile", dar a căror existență nu a fost mai puțin recunoscută.

Chiar autentice genii științifice au avut o neplăcută tendință de a fixa prea dogmatic limite verosimilității. Marele Lavoisier, de exemplu, trimise Academiei de științe un raport care demonstrează inacceptabilitatea, oricare ar fi buna credință a martorilor, a oricărei mărturii asupra originii extraterestre a meteoriților. „Nu este oare absurd, spunea el, de a crede că pot cădea pietre din cer?" După cum fiecare știe, vechile afirmații legendare erau — chiar sub forme fantastice — adevărate. Există în realitate pietre care cad din cer!

Cea mai mare parte a martorilor unui fenomen aparent fantastic se supără dacă se încearcă să li se arate că ei sunt victimele unor iluzii, sau că au fost înșelați. Dar, lucru curios, se regăsește aceeași furie la anumiți savanți care neagă aceste fenomene nu după examenul aprofundat al mărturiilor, ci din principiu, în numele raționalismului, și refuzînd sistematic de a verifica faptele și de a încerca să reproducă experiențele propuse. Acești savanți nu spun: „Aceste experiențe nu sunt destul de riguroase, faptele au fost rău observate etc." ci, ceea ce este cu totul diferit: „Radiestezia, telepatia, obiectele zburătoare neidentificate nu există, nu pot să existe. Deci, noi refuzăm să examinăm dosarul, deoarece nu poate fi vorba decît de halucinații sau escrocherii".

Și totuși, limitele științei n-au încetat să se retragă. Ajunge, pentru a ne da seama, de a citi bunele lucrări de popularizare. Toate soiurile de fapte considerate „imposibile" au fost realizate. Mai mult: concepția însăși a universului a fost dată peste cap, și ideile de azi admise

pretutindeni, familiare, ar fi părut fantastice și delirante oamenilor de știință ai secolului trecut. Noi a trebuit, de exemplu, să studiem consecințele aparent paradoxale ale relativității generalizate a lui Einstein. Să citățm doar aceasta: la scara noastră și la cea a sistemului solar și a galaxiei noastre, linia dreaptă este un fapt de observație curentă, dar în universul spațiu-timp nu există decît linii curbe și, cu condiția de a avea în vedere distanțele astronomice cele mai mari, o mașină lansată în spațiu ar sfîrși — după un timp — prin a reveni la punctul său de plecare. Aceasta este de altfel cu totul conform perspectivelor esoterice tradiționale, care văd celula ca un veritabil modul cosmic, o cheie fundamentală de organizare. Totul se petrece într-un univers în care parcă „imposibilitățile" exprimate de legi ar fi transcese îndată ce s-ar ridica la un nivel superior, la o viziune mai generală. Einstein a dovedit că viteza luminii (300 000 km/sec.) nu poate fi depășită în continuumul nostru spațio-temporal. Dar ar fi posibil de trecut peste această limită, de a atinge galaxiile cele mai îndreptate, dacă s-ar ajunge să se treacă dintr-un punct în altul prinr-un continuum spațio-temporal diferit, adică printr-un univers diferit. Aceasta ne-ar sili să vorbim de universuri paralele. o chestiune atît de fascinantă și complexă.

O altă remarcă se impune: noțiunea, care părea să meargă de la sine, a unui progres istoric linear, este repusă în discuție de anumite perspective științifice. Să citățm încă o dată pe Jacques Berger: „Dacă istoria și preistoria reintră în teoria informației, dacă ele se pot considera ca un sistem de transmisie, este cu totul posibil ca, calculele să arate că, în planul uman, s-a putut petrece, acum zece milioane de ani, orice, și că toate mărturiile au suferit de atunci atîtea alterări încît noi n-am putea niciodată ști ce s-a petrecut în realitate" (4).

Referitor la o minune pe care el o crede imposibilă (fakirul care, în fața a numeroși martori, face să încolțească planta într-un ritm prodigios accelerat), Bergier citează acest răspuns al unui indian: „Totul nu este decît *maya* sau iluzie. De ce să ne mirăm cînd o iluzie este înlocuită de o alta?" (5). Aceasta ne conduce, pe ocolite, de la problema fundamentală a aparențelor sensibile și a

realității, la un scurt examen al acestui straniu sistem de iluminare magică eliberatoare care este tantrismul.

Noțiunea de imposibil ne va duce într-adevăr să ne întrebăm asupra eficacității funcției imaginative — și asupra ideii înseși de „lumi imaginative". Imaginația n-ar putea oare construi, realiza ceva care ar fi iluzoriu de fapt? Există o observație binecunoscută: cînd noi dormim, în timp ce corpul nostru fizic se odihnește imobil pe patul nostru, avem impresia de a ne deplasa în diferite locuri, de a executa diverse acțiuni — cu o conștiință tot atît de intensă ca în starea de veghe. Se cunoaște gluma clasică cu omul care se trezește spetit deoarece a visat că a îndeplinit o muncă grea manuală. Dar această butadă nu este oare mai profundă decît pare la prima vedere? A-ți imagina intens situații, acțiuni, atitudini, înseamnă din punct de vedere psihic a le trăi: constatare simplă care ascunde, se va vedea, una din cheile magiei tantrice. Dar efectul imaginației nu valorează numai în sine, el poate de asemenea să se exercite și cu o oarecare forță, asupra altuia: dacă un hipnotizator convinge pe cineva că fiare sălbatice sau șerpi se îndreaptă către el, rezultatul practic — asupra imaginației victimei sale — va fi exact același ca și cum conștiința acestuia ar trebui să înfrunte realmente acest obstacol mortal. S-ar putea de altfel avansa mii de dovezi de astfel de jocuri magice ale imaginației în psihismul uman. Oare nu grație unui șarlatan (6) s-a reușit să se aline tulburările acelora care credeau în eficacitatea „fluidului" său? Și chiar medicina clasică știa foarte bine că în cazul egalității gravității, bolnavul convins că va fi vindecat este alinat cu mult mai repede decît acela care nu crede.

Dar să revenim la experiențele visului. În „Confessions d'un Anglais mangeur d'opium" (7) Thomas De Quincey nota:

„Sub arzătoarea alchimie a viselor mele ... am ajuns să simt, în acest scurt interval de timp, senzații care ar fi putut acoperi un mileniu, o perioadă care ar depăși în orice caz limitele experienței umane".

Dar nu este necesar să fii toxicoman pentru a constata strania distorsiune a timpului trăit care se produce adesea în vis: se poate foarte bine ca în intervalul a cîtorva zeci

de minute, visătorul să aibă impresia — şi (aceasta este capital) tot atît de intensă ca în starea de veghe — de a se afla tocmai într-un oraş, de a-l vizita, de a petrece o noapte la hotel etc. Aceasta este o observaţie banală, datorată doar unor circumstanţe excepţionale.

Amintim visul faimos şi devenit clasic al unui scriitor din secolul trecut, Hervey de Saint-Denis, autorul cărţii „Les rêves et le moyen de les diriger" (8). Acoperindu-se cu bolta aşternutului pe gît, el avu impresia — în timpul celor cîteva secunde necesare visului brusc — că a fost tradus în 1793 în faţa unui tribunal revoluţionar, condamnat şi ghilotinat. Un astfel de exemplu ne conduce să ne întrebăm asupra posibilităţii unei irupţii în vis, fie a unor amintiri ancestrale (înscrise în cromozomi), fie de imagini — încărcate emotiv — care s-ar raporta la o viaţă anterioară. Să precizăm, referitor la aceasta, că în diversele forme de tantrism există întotdeauna credinţe în vieţile pămînteşti succesive, altfel spus în transmigraţia corporală, în reîncarnări.

Dacă numărul mare de povestiri care ne descriu lumile, relităţile evenimentele imaginare sunt gratuite, unele lasă să presupunem la autor, pentru a fi complet explicate, cunoaşterea unor chei esoterice foarte precise. Acesta este cazul pentru un foarte curios roman fantastic, „L'autre côté" (9), operă a unui prieten al lui Gustav Meyrink (10), scriitorul şi desenatorul Alfred Kubin.

Se pare că autorul şi-ar fi transpus, sub vălul unui straniu şi halucinant voiaj în „Imperiul Visului", propriile sale experienţe de explorare psihică a regiunilor situate într-un alt plan de existenţă decît lumea pămînteasc㠎. Iată de altfel maniera în care eroul cărţii descrie intrarea sa în misteriosul „Imperiu al Visului", disoluţia finală la care va asista, mult după păţanie:

„Şi descoperii atunci într-un văl de brumă un perete imens, un perete fără sfîrşit. Cineva mergea în frunte cu o lumină, conducîndu-ne către o enormă gaură neagră; era poarta Imperiului Visului. Ajungînd în apropierea ei remarcai dimensiunile sale colosale. Intrarăm într-un mare tunel, ţinîndu-ne cît mai aproape posibil de ghid. Se produse atunci un lucru curios: începusem să merg deja sub această boltă cînd fui prins deodată de o senzaţie îngro-

zitoare, complet necunoscută. Aceasta pleca de la ceafă și cobora de-a lungul șirei spinării (11). Mi se tăie suflul și inima mea încetă să bată" (12).

Referitor la concluzia atît de impresionantă a cărții, ea nu este deloc o invenție gratuită. Există în Kabbala (13) o tradiție foarte curioasă și impresionantă care se raportează la lumile anterioare celei în care trăim noi, dar care sunt reduse pentru viitor la rezidurile lor psihice în descompunere; aceste lumi vechi care ar subzista deci în starea lor de putrezire sunt — pentru a întrebuința vocabularul kabbaliștilor — Quliphoth sau Kliphoth.

Și pe drept, Kubin, descriindu-ne într-o manieră atît de impresionantă căderea, implacabila decădere, putrezirea inexorabilă a „Imperiului Visului", a acestei lumi neluminate de lumina soarelui, și-a amintit foarte sigur de această revelație kabbalistică: facultatea de intra în contact psihic cu lumile anterioare celei a noastre, dar inexorabil reduse la starea de decompoziție. În plus, Kubin pare să fi cunoscut o tradiție care se lega direct de esoterismul tantric al magicienilor tibetani: posibilitatea, pentru cei mai înalți inițiați ai acestei căi, de a crea și nimici întreaga gamă de fenomene sensibile și de a merge chiar pînă la crearea unei întregi lumi, edificate și construite după voia lor. Ar trebui să reflectăm aici asupra acestei remarci a lui Kubin (14): „Poate oamenii cu ochii albastri fură adevărații învățători care, prin virtuți magice, însufleți o păpușă fără viață care să-l figureze pe Patera (15) și creară și aneantizară după voia lor Impreiul Visului".

Să notăm și că „L'autre côté" se termină printr-un pasaj în care — la fel ca marele său prieten Gustav Meyrink, căruia el îi ilustră „Golem" — Kubin relevă marea cheie metafizică a înfruntării veșnice a celor două polarități cosmice (16): „Atunci cînd eu mă ridicai din nou în viață, descoperii că zeul meu nu avea decît o jumătate de putere. În lucrurile mari ca și în cele mici, el stăpînea împreună cu un adversar care avea voința de a trăi. Forțele de atracție și de repulsie, polii pămîntului cu curenții lor, transformările de sezoane, ziua și noaptea, albul și negrul, acestea sunt luptele aici. Adevăratul infern este în acest dublu joc contradictoriu care sălășluiește în noi (17)".

Se știe că imaginația umană poate — după voința celui care o pune în joc — să deschidă conștiinței atît accesul la groază cît și regatele psihice cele mai minunate. Dobîndirea unei reale stăpîniri magice a puterii imaginative, ar însemna să devii, la urma urmelor, un veritabil creator de lumi, de universuri. Referințele sunt nenumărate, și noi nu am putut decît să schițăm problema (18). Noi ne mulțumim să citäm două opere semnificative. Mai întîi, „Le Magicien d'Oz" (19) scrisă la sfîrșitul secolului trecut de americanul Baum, și care rămîne una dintre cele mai frumoase reușite în domeniul basmelor moderne. Este expunerea extraordinară a unei treceri — cu ajutorul curcubeului (20) — într-o lume extraordinară, populată de personaje și de locuri ciudate extraterestre.

Dar nu este oare aceasta decît o simplă „poveste pentru copii"? Ne-am putea îndoi — basmele nu conțin oare mesajul lor inițiatic, secret (21)? — și vom avansa chiar ipoteza că autorul a putut primi o formație kabbalistică.

Cu romanul fantastic al scriitorului englez W.H. Hodgson, ‚La maison au bord du monde", scrisă și ea la sfîrșitul secolului trecut, ne găsim de data asta în prezența unei opere în care temele — de exemplu, contactul între planul nostru sensibil și regiunile supranaturale — ar vehicula un mesaj ascuns care, credem noi, nu ar fi reductibil la un singur conținut banal psihanalitic (22).

Fără îndoială, viziunile imaginative ale oamenilor, nu se situează la același nivel, la aceeași scară spirituală a valorilor. Și în aceasta intervine distincția care se impune întotdeauna între imaginile ieșite din subconștient (sau infra-conștient) și cele care provin din supra-conștient.

N-ar fi exagerat și nici impropriu de-a zice că imaginația poate transporta conștiința, după caz, „în paradis" sau „în infern". Referitor la stupefiante, se vorbește de obicei de „paradise artificiale", însă mărturiile drogaților relevă în numeroase cazuri experiențe care n-au nimic euforic, minunat sau radios.

Ar trebui de asemenea, referitor la imaginație, să procedăm la o analiză a proprietăților, caracteristicilor conștiinței. În sensul acesta, vom cita această remarcă inedită a unuia din corespondenții noștri (23): „Eul este — cu necesitate — o identitate în care se regăsește, poate de două

sau trei sute de mii de ori pe secundă, un film ultrarapid de imagini clare a căror continuitate nu este decît o aparență".

Dar să revenim la exemplu binecunoscut al visului în cursul căruia noi trăim multiple aventuri, în timp ce corpul nostru fizic nu încetează de a se odihni pe pat. Obiectiv, noi suntem întradevăr alungiți pe pat; dar din punct de vedere psihic, „unde am plecat"?, dacă nu în locuri, în stările (termenul este mai exact) pe care am intenționat să le găsim, adică să ne proiectăm în ele?

Nu există oare situații extreme în care conștiința subiectului este eliberată de fundamentele obiective cele mai inexorabile, cele mai teribile?

În ultimile pagini din „Neiges du Kilimandjaro", una din capodoperele lui Ernest Hemingway, eroul așteaptă sosirea unui mic avion care trebuia să-l salveze. În zadar, căci muri înainte de sosirea lui, însă conștiința sa avu timp să trăiască — și cu o precizie fotografică — aterizarea aparatului, cuvintele și gesturile aviatorului, decolarea eliberatorului. S-a semnalat efectiv, la muribunzi, existența unor astfel de experiențe psihice: a avea conștiința că ești salvat, atunci cînd ești iremediabil pierdut. Oare nu vizualizînd intens un loc, o situație, devine conștiința noastră capabilă de a se proiecta în ea? Aceasta ne conduce la un studiu exact al tehnicilor secrete ale tantrismului care ar permite, după adepții săi, dobîndirea unei stăpîniri complete, absolute a puterilor imaginației umane.

Unul din principiile cele mai importante ale magiei tantrice ar fi necesitatea pentru adept de a-și dezvolta, de a-și cultiva, de a accentua fără încetare mai mult puterea sa de vizualizare, dar întinzînd această stăpînire și la celelalte simțuri psihice decît vederea.

Iată — exemplul este semnificativ — unul din exercițiile de concentrare efectuate de către *tantrika* buddhist care vrea să evoce pe marele *bodhisattva* Avalokiteshvara (sau Avalokita) și atributele sale simbolice (24): „Fie calea conjuratorului, dezvoltată din silaba *Pam!* albă (scrisă în alb pe cercul magic), un lotus; și deasupra, dezvoltată din silaba *Am!* albă, un disc de lună; și deasupra, dezvoltat din silaba *Ah!* albă, un leu alb; și deasupra, dezvoltată din silaba *Am!* albă, un lotus alb; și pe inima

susnumitului o silabă *Hrîh,* albă şi radiantă. Dezvoltîndu-şi toate acestea, să se vadă sub felurile de „Răgete de leu" *(Simahanada)* (25): corpul complet alb, cu două braţe şi o singură faţă, cu trei ochi; cu cocul de păr în formă de tiară; cu capul împodobit de *Amitabha*; aşezat (ca indienii) cu genunchiul drept ridicat, aşezat pe un leu, înveşmîntat într-o piele de tigru, şi cei cinci *budddha* care emană din făptura sa...; în mîna sa stîngă el ţine un lotus alb, o sabie albă, şi alături de el, pe un lotus alb, un craniu alb umplut cu diverse flori parfumate; la dreapta, pe un lotus alb, un trident a cărui extremitate este învelită de un şarpe cobra alb...".

Celălalt mare exerciţiu de vizualizare, destinat acestuia, are ca scop evocarea unei zeităţi feminine (26):

„(Magicianul) să contemple un cuţit născut din silaba *Hum!* şi împodobit cu această silabă, şi să se conceapă pe el însuşi ca dezvoltat din acest cuţit şi identic cu Salvatoarea *(Tarini)*: ea se află în picioare şi spintecată la dreapta, îngrozitoare, lăsînd să atîrne o ghirlandă de capete tăiate, pitice şi obeze, teribile, strălucind (ca tentă) ca lotusul de culoare bleu; ea are o faţă şi trei ochi; supranaturală, ea rîde cu un rînjet înfiorător; ea se cutremură de plăcere şi este cocoţată pe un cadavru şi împodobită cu opt şerpi; ochii săi sunt roşii şi rotunzi; ea este în floarea tinereţii."

Referitor la acest din urmă exerciţiu, nu trebuie să se asocieze astfel de imagini (la fel ca şi cele ale zeiţei hinduse *Kali* sub forma sa teribilă) cu ideea puterilor demoniace rele. Astfel de reprezentări acoperă întotdeauna, (să nu uităm) un sens simbolic profund.

Iată de altfel cum un învăţător actual al tantrismului hindus, profesorul Ajit Mookerjee, comentează o pictură din secolul XVIII, din provincia Rajastan, şi în care apare zeiţa *Chhinnamastra* (literal în sanskrită: cu capul tăiat):

„*Devi* (soţia zeului *Shiva*), sub aspectul său creator şi distrugător, simbolizează disoluţia Universului redus la elementele sale, apoi reconstrucţia sa sub alte forme pentru ca să se continue indefinit procesul creator. În picioare, pe lotusul cu o mie de petale al Purei Conştienţe, cu gîtul împodobit cu un colier de capete care reprezintă cele 50 de litere ale alfabetului sanskrit, sau Sunetul

creativ absolut (...), zeiţa este *Chhinnamastra* (cu capul retezat), ceea ce semnifică că ea este liberă de orice ataşament (...). Jetul de sînge care ţîşneşte din gîtul retezat al zeiţei aminteşte de faptul că ea devorează orice existenţă; ea este triplă pentru că exprimă cele trei calităţi fundamentale ale creatului (...) şi evocă şi cele trei mari canale în care se scurg energiile psihice ale omului, simbolizate de Lună, Soare şi Foc (27)".

Deosebit de importantă, în exerciţiile de magie evocatorie tantrică, este asociaţia culorilor simbolice vocalelor sacre.

Iată, referitor la acest subiect, un comentariu secret — revelat de către Alexandra David-Neel (28) — de invocaţie lamaică *Hum* (mai exact *Aum*) *Mani Padme Hum* („Mîntuire, Fericitul în Lotus, Mîntuire"), care este reprodusă neîncetat în depănarea rugăciunilor, dar al cărui adevărat sens doar iniţiaţii îl cunosc:

„*Aum* este alb şi se referă la zei;
Ma este bleu şi se referă la non-zei (un gen de Titani);
Ni este galben şi se referă la oameni;
Pad este verde şi se referă la animale;
Me este roşu şi se referă la non-oameni;
Hum este negru şi se referă la locuitorii purgatoriilor".

Ar fi vorba deci de o cheie simbolică — dar cu efecte bine precizate asupra imaginaţiei utilizatorului ei — înglobînd diversele moduri de existenţă manifestată.

Noi am întîlnit vocalele, zise şi „silabe germinatoare" (29) în legătură cu faimosul sonet al lui Arthur Rimbaud (30).

Amintim că, atunci cînd îndeplineşte un rit de uniune magică, care încoronează tentativa sa, cuplul pronunţă silabele, în corespondenţă directă cu fazele de exerciţii psihice în cursul cărora conştiinţa explorează nivelele vibratorii succesive ale scării suprasensibile.

Invers faţă de alte căi spirituale, tantrismul face să joace un rol capital meditaţiile şi concentrările care iau drept sprijin suporturi imaginative concrete; dar oare noi

nu am notat deja referitor la aceasta importanţa cu adevărat demiurgică a vizualizării?

O altă cheie intim legată de prima: constanta practică a simbolismului, cu treceri frecvente de la un nivel de aplicaţie la altul. De unde, această necesară punere în gardă a doi specialişti eminenţi ai studiului tantrismului în Asia centrală, G. Tucci şi W. Heissig (31):

„Trebuie să amintim că în această literatură tantrică există simboluri în care cuvintele au o semnificaţie precisă şi nu pot aproape niciodată să fie traduse convenabil în limbajul nostru logic. Aceasta este secretă şi fiecare cuvînt sau fiecare act reprezintă o sugestie evocatoare de evenimente trăite, a căror experienţe trebuie avute direct".

Iniţiaţii tantrici orientali uzează, în exerciţiile lor de stăpînirea crescîndă a imaginaţiei, de două tipuri de reprezentări simbolice colorate. Pe de-o parte, *yantra,* diagramele simple care reunesc două sau mai multe simboluri geometrice (cu intervenţia ocazională de forme concrete) în relaţie cu centrele de forţă ale lumii supranaturale, ele însele în legătură cu diversele *chakra* ale corpului psihic al adeptului (32). Pe de altă parte, *mandala,* figuri complexe care se ordonează în jurul unui motiv central, circular cel mai adesea, şi care comportă un personaj cheie care dă semnificaţia dominantă a imaginii şi o serie uneori numeroasă de motive subordonate. Dar iată cum un specialist francez actual al tantrismului, prietenul nostru Jean-Louis Bernard (33) defineşte *mandala*:

„Desen geometric încărcat de simboluri, de litere şi de cifre, toate cu caracter magic. Nu este tocmai un talisman, ci mai degrabă un suport de forţe ordonate şi concentrate care, în viziunea iniţiatului, se vor proiecta magic în construcţia arhitecturală vie, în templu. La fel, imaginile sculptate şi pictate pe pereţii capelelor funerare, deasupra mormîntului egiptean, erau considerate ca animîndu-se în viziunea dublului mortului, după celebrarea unor rituri speciale. Dublul, legat de mumie, continua să trăiască în sînul mormîntului, cu încetinitorul, şi aceste imagini al vechii vieţi pămînteşti serveau drept suport visului său care, interminabil, se agăţa iar de măruntele fapte al existenţei stinse".

Mandala este un cuvînt sanskrit, a cărui traducere în tibetană este *kyilhor* (34). Astfel de figură, să o notăm, nu se limitează doar la formele indiene şi tibetane ale tantrismului. Se regăsesc echivalente în anumite ilustraţii complexe din operele alchimice ale Renaşterii sau chiar epocile posterioare. Carl Gustav Jung, în monumentala sa lucrare „Psychologie et Alchimie" (35), dă un mare număr de exemple probante. S-ar putea chiar remarca că figurile simbolice occidentale, mai mult sau mai puţin analoge mandalelor, constituie un tip proiectiv cu totul natural, se pare, al oamenilor, în calitate de suporturi concrete pentru meditaţiile lor dirijate. Acesta este cazul, după toate aparenţele, cu trandafirii catedralelor: credinciosul se plasa fără îndoială în galeriile superioare ale edificiului (singurul loc de unde, cu excepţia bisericilor de mici dimensiuni, se poate vedea distinct un trandafir), medita rînd pe rînd asupra fiecăruia din motivele din circuit, uneori foarte numeroase, însă distribuite la întîmplare, şi termina meditaţia pe motivul central, reprezentînd personajul cheie, Fecioara Maria cel mai adesea.

Părăsind domeniul spiritualităţii şi al sacrului propriuzis, Jung şi discipolii săi au ajuns chiar să arate cît de mult sufletul uman — fie că e vorba de omul normal sau de bolnavul mental — tinde în general să proiecteze straturile, tendinţele, curentele profunde ale psihismului său în figuri simbolice circulare care ar putea fi considerate drept veritabile *mandala* spontane.

Semnalăm deasemenea — căci, după părerea noastră, tentativa traduce bine apetitul actual pentru o revenire „laicizată" la sacru — picturile unui artist francez contemporan, Francis Thenard, care încearcă, în felul său, să construiască *mandala* moderne dar cu finalitate inversată. Reproducem excelenta prezentare, făcută de Rolland Villeneuve, a expoziţiei acestor opere derutante (36):

„Savant edificiu din cercuri simbolice, *Mandala* cuprinde energia cosmică în meandrele ei delicate şi precise. Evocarea sa excită imaginaţia, care se lansează către crestele sacre ale Himalayei şi templele misterioase ale Tibetului. Ca atare o asceză, contemplaţia sa conduce că-

tre centru, perfecțiunea, împlinirea. Pictor subtil și magician discret, Francis Thenard contrariază derularea acestui ritual benefic. Cu omphalos de jur împrejur, el eliberează forțele lui Ereb (37). Nimic nu rezistă sortilegiului: nici curbele, nici unghiurile ascuțite care joacă rol de santinele... Porțile strălucesc presate de miriade de ființe fantastice și de simboluri, care umplu spațiul."

Să ne grăbim să facem remarca că, în tantrism, nu este vorba de a dezlănțui orbește energiile, ci, dimpotrivă, de a le stăpîni. Pentru magicianul tantric, *mandala* nu ar fi doar suporturi de meditație, ci puncte de plecare în evocările magice. Astfel există rituri prin care ființele supranaturale sau forțele invizibile ar veni să se încorporeze în una sau mai multe *mandala*. Dar noi am cădea atunci în problema, atît de frecvent pusă, a eficacității magiei ceremoniale (38). Cu titlu de curiozitate (căci trebuie să ne ferim de a face paralele temerare între vechile tradiții ocultе și tehnicile contemporane), iată punctul de vedere al unui autor a cărui optică este hotărît „modernă":

„Semnele magice de pe cercurile fermecate, semnăturile particulare ale forțelor demoniace din vechile cărți de magie erau cu siguranță (39), la origine, altceva decît mîzgăleli absurde; era vorba probabil (40) de formule de programare pentru dispozitive care permit de a utiliza energiile la dimensiuni superioare, exact ca antrenamentul autogen al esoteriștilor cu exerciții acustice („vorbirea interioară" a anumitor suite de vocale), etc. și ar putea corespunde mai degrabă unui curs de pregătire pentru ședерea în zonele cu cinci și șase dimensiuni decît o pregătire religioasă (41)."

Se spune de obicei că eficacitatea magiei rezidă în psihismul magicianului. Și, de necontestat, nici o operație magică, tantrică sau nu, nu ar putea să se conceapă fără un antrenament special. Dar ar trebui oare atunci să admitem că doar sugestia este pusă în joc? Adepții tantrismului nu sunt doar de această părere. Problema eficacității practicilor magice s-ar pune de fapt la două nivele complementare. Unul „interior": transformările care se operează în psihismul magicianului; altul „exterior": producerea de fenomene obiective. După învățăto-

rii tantrismului, cele două moduri de realizare s-ar implica de fapt în altul: evocarea magică a unei scene, a unei acţiuni, a unei entităţi nu ar fi doar imaginară; faptul însăşi al vizualizării ar face să vină în existenţa efectivă.

Adepţii extrem de avansaţi, deci capabili de a atinge un stadiu psihic unde dualitatea aparentă a existenţei umane se resoarbe în unitate, ar putea trece de etapa concentrărilor asupra unui obiect, imagine sau idee la meditaţii în care obiectul propriu-zis nu ar mai exista. În acest stadiu, conceput ca un al „patrulea" nivel de conştiinţă, adeptul eliberat atunci de toate contingenţele pământeşti, nu ar mai putea — cel puţin dacă trebuie să credem pe învăţătorii indieni şi tibetani — să rămînă în corpul său fizic decît 21 de zile, după care ar fi „translatat" dincolo de realitatea sensibilă.

Dar să revenim la exerciţiile de stăpînire imaginativă curent practicate în tantrism. În afara vocalelor, există combinaţii ale acestora în formule rituale numite *mantra* în sanskrită. A repeta o *mantra* de un număr de ori bine determinat constituie exerciţiul numit *japa* (literar, în sanskrită: repetiţie).

Contrar naivelor credinţe contemporane, pe care ar vroi să le acrediteze într-un ţel interesat (43), utilizarea drogurilor halucinogene nu este, nici pe departe, o regulă generală în tantrism. Învăţătorii tantrici tradiţionali ar vedea în ele mai degrabă — independent chiar de riscurile considerabile care decurg pentru sănătatea fizică şi mentală — tentaţia cu totul iluzorie de a ajunge la rezultate psihice superioare fără să fi depus, în prealabil, toate eforturile necesare. De altfel, nu este vorba nicidecum — contrariu a ceea ce caută majoritatea drogaţilor care visează să se abandoneze deliciilor unui „paradis" mental — de a se lăsa invadaţi şi dominaţi de un desfrîu de viziuni colorate şi de sunete armonioase: adeptul va trebui, dimpotrivă, întotdeauna să-şi păstreze controlul de sine, chiar în timpul somnului, viselor şi, oricît de fantastic ar putea apare aceasta, în stările psihice care vor supravieţui morţii; în esoterismul tibetan, iniţiatul învaţă într-adevăr (după cum acesta este cazul şi în Egiptul antic) să iasă din încurcătură din diversele situaţii —

derutante sau tragice, dar întotdeauna halucinatorii — unde se găseşte sufletul care este pe cale să se dezintegreze, şi care sunt descrise în *Bardo Thödol,* echivalentul lamaic al Cărţii Morţilor Egiptului Antic.

La fel de capitală apare, în exerciţiile tantrice de stăpînire imaginativă, importanţa corespondenţelor dintre culori şi sunete. Cînd corpul va fi totalmente potolit, cînd se va instala în sfîrşit tăcerea lăuntrică totală, atunci conştiinţa va putea asculta Sunetul primordial, să contemple Lumina divină. Exerciţiile de vizualizare reintră într-un ansamblu ritual care comportă exerciţii respiratorii şi alte practici magice (44).

În calea zisă „a mîinii stîngi", „marele deliciu" *(mahasukha)* ar fi atins graţie uniunii sexuale perfecte, care face posibilă realizarea efectivă a „nunţilor divine" între două polarităţi. Dar această uniune sexuală nu va fi izolată: ea se va integra (mai exact, va constitui punctul culminant al edificiului) într-un ansamblu de exerciţii, de practici magice avînd drept numitor comun o dezvoltare metodică a imaginaţiei triumfante. Fără îndoială din această perspectivă trebuie să interpretăm expresia faimoasă a lui Rimbaud: dereglare metodică a tuturor simţurilor. Alături de semnificaţia banală a aruncării deliberate în excese senzuale, n-ar exista oare o alta mai subtilă şi mai profundă? „A deregla" simţurile, mai exact a le dezacorda (în sens muzical), dă posibilitatea ca, în loc de a se desfăşura în singură lume exterioară, să se poată servi de instrumente magice pentru explorarea lumii lăuntrice, adică a regiunilor suprasensibile şi supranaturale ale existenţei. Cuplul tantric, pierzînd conştiinţa din planul fizic, va trebui atunci să fie capabil să se „deştepte" pe un alt plan de existenţă, de a se mişca şi a acţiona în el.

Oricum, se poate constata cu uşurinţă că chiar şi unirea sexuală curentă presupune, pentru a se dezvolta pe deplin, un exerciţiu constant al imaginaţiei. De unde evidenta stupiditate — oricare ar fi motivele invocate — a celor care predică o sexualitate pur instinctivă, adică debarasată de orice imaginaţie. Adevărata eliberare sexuală nu este desigur de valoarea aceasta. Nu s-ar ajunge decît la o sexualitate trunchiată, care nu poate să fie satisfă-

cută fiind iremediabil lipsită de orice posibilitate (pe care numai imaginaţia o poate şi o va putea mereu oferi) de dezvoltare umană reală, de afirmare către înalt.

Magia tantrică n-ar fi oare un joc pur al imaginaţiei sau mai mult, şi tocmai prin utilizarea metodică, demiurgică al acesteia, o metodă care ar permite iniţiatului de a „realiza imposibilul"? De exemplu, faptul de a voi să te proiectezi cu ajutorul imaginaţiei într-un loc dat, ar ajunge să transforme acest act psihic într-o realitate obiectivă? Într-un cuvînt, magia tantrică ar da ea oare adeptului puterea de a modela după voia sa condiţiile — relative de la natură — de spaţiu şi de timp, şi (la limită) de a învinge moartea, acest termen atît de ineluctabil totuşi, al oricărei existenţe pămînteşti? Noi vom vedea (45) că de fapt, ambiţia magiei tantrice nu cunoaşte practic nici o limită: aceasta este, într-adevăr, un sistem în care totul devine posibil.

Dar imaginaţia — pentru a reveni la ea — nu este oare cea mai minunată dintre cheile magice, singura care este capabilă de a se elibera de cele mai rele condiţii pămînteşti? Iată referitor la aceasta începutul unei opere extraordinare, „L'Arche", de André Arnyvelde, scrisă în 1914, în plină vijelie:

„Iubita mea (autorul se adresează iubitei sale), ca să suferim împreună cu lumea întreagă acest crud moment al destinului lumii, în universala aservire a fiinţelor şi lucrurilor forţei războinice, vrei tu ca noi să ispitim nebunia de a ne declara liberi? Şi s-o spunem atît de bine încît să ajungem s-o şi credem... Şi crezînd-o atît de profund în noi încît să reuşim să fim liberi în realitate? (...). Şi acesta va fi archeul pe care eu îl voi construi şi care ne va păzi în acest al doilea potop desfăcut peste întreg pămîntul (46)".

Arnyvelde este unul dintre aceia care au ştiut cel mai bine să cînte valoarea eliberatoare, incantatorie a iubirii: „Va trebui să declar sărbătoarea perpetuă care era pentru noi derularea universului în parcele şi în număr... Să spun în sfîrşit ceea ce era adevărul, sensul, substanţa însăşi a fiinţei noastre, ceea ce noi nu avem nevoie să numim, şi pe care eu aş putea, în această eră de oroare, s-o anunţ: instinctul, voinţa şi forţa Plăcerii (47)...".

Dar iată un pasaj capital, în care Arnyvelde enunță ceea ce constituie fără îndoială — nu aceasta fiind deplina victorie asupra energiei sexuale — unul din cele două mari secrete ale magiei tantrice:

„Într-o frumoasă fabulă orientală, un om sărac doarme și visează un vis absurd și magnific. În sînul unui palat al cărui prinț este, îl înconjoară toate deliciile, și îndată ce el încearcă o dorință, parfumuri, voluptăți, bucate inefabile, sau podoabe și muzici zboară către el. Cel ce doarme, care se simte topit de preafericită satisfacție, scoate în somnul său un strigăt de fericire, și zgomotul strigătului său îl deșteaptă. Ori, iată-l complet deșteptat; este semi-ridicat pe patul său, pleoapele sale clipesc, iar degetele se crispează pe cearceaf, dar visul său îl urmează. Cea mai nebunatică halucinație se ține de el. Nu e deloc clătinătoarea masă cunoscută lui cea care se găsește în mijlocul camerei sale, ci cea pe care strălucesc cristale, de-ale gurii stacojii și aurite, fructe de Chanaan; pereții cu ipsosul crăpat sunt în mod straniu retrași; el vede tapiseriile, tapetele, trofeele din sala maiestuoasă a visului său; fereastra sa cu sticle murdare a devenit vastul gol al ferestrei în spatele căreia se întind grădinile sale, pădurile sale (48)...".

Arnyvelde constată atunci:

„...cuvîntul Bucurie vine să-mi obsedeze sufletul după cum soarele lovește deodată rozasa unei catedrale și o face să se deschidă în mii de petale de flăcări. După ce eu am fixat acest cuvînt, o emoție vertiginoasă începe să mă posede. Eu nu mai știu dacă realitatea pe care o văd este adevărată, sau dacă minunea este realul care vivifică și multiplică fiecare pulsație a vertijului meu. Eu nu mă mai aflu în dulcele și apaticul clarobscur al amintirii. Eu mă resimt cu certitudine în membrele mele, cu inima mea, cu spiritul meu, tot atît de întreg cît eram înainte de război. Eu privesc, respir, mă mișc într-o spațioasă bucurie (49)".

Există incontestabil într-o viață umană momente privilegiate în care conștiința se simte deodată — și aceasta n-ar fi decît o clipă fugitivă — psihicește eliberată de durata realității curente pentru a regăsi, cu impresia că îl retrăiește, un moment încîntător trăit altădată (50). Dar n-ar fi oare pur și simplu vorba de o experiență psihică

minunată încercată, dar funciarmente iluzorie? Ar fi oare posibil de a se evada cu adevărat din durele, inexorabilele limite ale spaţiului şi timpului, care fac ca noi să ne găsim în mod obiectiv într-un anumit loc precis şi la un moment determinat, fie că asta ne place sau nu?

Fără a aborda problema relativităţii aşa cum ne învaţă fizica şi astronomia modernă, caracterul relativ al spaţiului şi timpului este un dat familiar pe care fiecare din noi îl va fi putut constata. Dar n-ar fi oare vorba în aceasta de o experienţă subiectivă? Desigur, noi găsim povestiri fantastice şi ştiinţifico-fantastice (fascinante la extrem) care ne vorbesc de deplasări după vrere într-un spaţiu şi într-un timp. Există chiar o stranie convergenţă între aceste reverii ale autorilor contemporani şi ale vechilor tradiţii magice. Noi vom cita referitor la aceasta o foarte curioasă operă, un roman al unui scriitor american, însă originar din Europa orientală, Isidor Haiblum: „Le Tsadik aux sept miracles". Autorul s-a inspirat din una din cele mai curioase credinţe ale folklorului yiddish, după care anumiţi Tsadik-i (adică oameni sfinţi, rabini miraculoşi) ar fi descoperit — prin magie kabbalistică — puterea de a se transporta în trup în trecut sau în viitor. El ne prezintă astfel un Tsadik al Evului Mediu care, călătorind spre viitor, se regăseşte într-o civilizaţie galactică, mult posterioară secolului XX.

Dar se poate călători în timp nu numai, insistăm asupra acestui punct, în imaginaţie sau în străvedere, ci şi cu puterea de a se materializa corporal într-o epocă dată? Lăsăm deoparte — deşi studiul în sine ar fi pasionant — problema construcţiei (pe care din partea noastră noi nu o socotim deloc absurdă) unei maşini care ar permite realizarea acestui miracol (51). Ar fi posibil — aceasta este întrebarea noastră — de a ajunge la aceasta prin procedee magice? Răspunsul normal ar consista evident în a ridica din umeri. Şi totuşi, nu s-au relatat oare fapte extraordinare — pentru a nu vorbi decît de cazurile spontane, involuntare — după care persoane ar fi călătorit, se pare, într-o epocă trecută, în care — preciziune importantă — ele deveneau vizibile? Există aventura celebră a două domnişoare engleze care, în timpul unei promenade în parcul din Micul Trianon, într-o frumoasă

seară de vară din 1901, se regăsiră deodată la sfîrşitul secolului al XVIII-lea (52). S-a căutat în zadar să se respingă acest caz, şi nu întotdeauna cu bună credinţă: s-a stabilit, de exemplu că, contrar unei informaţii asupra căreia scepticii se azvîrl cu prea multă grabă, că nu existase o serbare costumată în parcul Trianon în seara vizitei celor două englezoaice.

Există, mai puţin cunoscut, cazul — raportat de Raymond Bernard în ale sale „Rencontres avec l'insolite" (53) — cocoşatului din Amsterdam care, timp de circa un sfert de oră, ar fi fost transportat din metropola olandeză modernă în cea a secolului al XVII-lea. Ce explicaţie să se dea acestor fenomene? Cea mai simplă ar fi cea a unei bruşte reminiscenţe, de o intensitate prodigioasă de imagini venite dintr-o încarnare precedentă a subiectului. Dar ar rămîne iritanta problemă pusă de faptul foarte straniu că, în atare povestiri, prezenţa „călătorilor în timp" pare să fi fost remarcată de către personajele epocii în care au fost brusc transportaţi, ceea ce ar lăsa să se presupună o autentică deplasare corporală în durată. Această proiecţie fizică în trecut ar fi oare posibilă? Sau ar trebui să admitem existenţa a ceea ce ficţiunea ştiinţifică numeşte „universuri paralele" (54)? Aceasta este interpretarea pe care o avansează Raymond Bernard, autorul acestor „Rencontres avec l'insolite" referitor la strania experienţă trăită de cocoşatul din Amsterdam, pe care el l-a întîlnit într-un restaurant al acestui oraş:

„Noi trăim astfel în mijlocul unor planuri multiple (55) tot atît de reale ca al nostru şi aceste planuri nu pot fi percepute de către om, cu excepţia unor anumite condiţii cunoscute de rarii iniţiaţi sau din întîmplare — dacă se vrea ca prin această expresie să se implice faptul că condiţiile necesare sunt împlinite fără ştirea conştiinţei obiective de către acela care face brusc experienţa unei alte lumi (. . .).

Omul este o fiinţă totală, reflexie a universului. Creat după imaginea lui Dumnezeu, el este un reprezentant complet al creatorului şi al creaţiei. În el se regăseşte ansamblul caracteristicilor universale (. . .). În contact cu planul în care el trebuie să se manifeste — lumea fizică —, el este de asemenea, fără să aibă conştiinţa, legat de

toate celelalte nivele şi cu toate particularităţile creaţiei universale, de la infinitul mare la infinitul mic.

Există astfel posibilitatea de a comunica atît cu întregul cît şi cu una din părţi (56)".

Acelaşi autor constata în prealabil (57):

„Planul fizic, de exemplu, aşa cum el ne apare, nu este altceva decît o masă vibratorie de frecvenţă colectivă unică pe care percepţia noastră o unifică şi o face compactă pentru conştiinţa noastră. Lumea există în afara noastră, dar nu aşa cum este ea pentru noi. Noi o vedem aşa cum trebuie să o vedem pentru împlinirea funcţiei noastre umane şi ea este la fel pentru celelalte planuri zise „paralele", cu particularităţile lor, cu viaţa lor proprie şi activităţile lor distincte".

Aceasta ne-ar antrena deci într-o analiză aprofundată — dar cu excepţia noastră — de un caracter întotdeauna funciarmente relativ la noţiunile de spaţiu şi timp.

Dar ar fi timpul de a readuce această problemă la studiul nostru precis al puterilor magice ale imaginaţiei.

Să reluăm exemplul, preferat de André Arnyvelde, al nenorocitului care, deodată, avu surpriza să se trezească nu în jalnica sa cocioabă ci în magnificul palat care-i obseda visurile. Este oare aceasta o feerie poetică, sau trebuie mai bine să vedem în ea ivindu-se calea unei realizări concrete de minuni? S-ar putea oare, într-un cuvînt, obţine ca o lume imaginată să zicem cu o astfel de intensitate psihică să devină realitatea însăşi trăită de către subiect? Psihologiceşte, este cu totul posibil: se citează efectiv cazul unor oameni care au reuşit să fugă prin imaginaţia lor din condiţiile prozaice sau teribile în care se găseau obiectiv supuşi aici pe pămînt; în cele din urmă, imaginarul este acela care, pentru ei, a devenit real, iar lumea exterioară iluzie, din care adevăratul lor Ego a scăpat pentru a nu lăsa în ea decît un fel de robot care nu îndeplineşte decît maşinal gesturile necesare simplei supravieţuiri (cu necesităţi reduse) a corpului fizic. Un astfel de proces poate desigur duce la tulburări mentale foarte grave, în care bolnavul, refugiat în lumea sa lăuntrică din care el nu mai poate comunica, sfîrşeşte prin a pierde orice posibilitate de adaptare; dar există şi alte cazuri în care, dimpotrivă, această fugă într-o lume

imaginară miraculoasă a salvat literalmente nenorociți, permițîndu-le să sufere fără prea mare pericol condițiile penibile, adică insuportabile (prizonieri sau deportați).

Un scriitor englez al epocii victoriene, Georg Du Maurie, a scris un roman celebru: „Peter Ibberson" (58), în care evaziunea în imaginar este reușită nu de către o ființă izolată, ci de către un cuplu. Femeia, măritată de tînără și fără dragoste pentru familia ei, nu poate visa să-i părăsească pe cei apropiați care depind de ea: ea nu ar putea altfel să se întîlnească cu bărbatul în care a recunoscut tovarășul predestinat — ea nu l-a văzut totuși decît o singură dată, dar lovitura de fulger a fost reciprocă, imediată, în ciuda scurtimii acestei întîlniri — deoarece nenorocitul a fost condamnat pe viață. Cu toate acestea, ei se vor întîlni în fiecare noapte, timp de mulți ani, în vise miraculoase, ciudat de precise, în care, în doi, ei vor trăi adevărata lor viață, căreia ei îi savurează cel mai mic detaliu: splendida casă, grădina etc.

Acest exemplu ne conduce la magia cuplului tantric, care deține metode practice care i-ar permite — este ceea ce, cel puțin tradițiile cele mai secrete, afirmă — de a se juca chiar cu obstacolele separării fizice. După ce s-au antrenat în unirea corpurilor lor invizibile, bărbatul și femeia vor putea realiza acest contact magnetic, chiar dacă ei sunt foarte îndepărtați unul de celălalt pe planul fizic. Acesta va fi un contact trăit în vis, fie o comuniune psihică în stare de veghe. Pe diversele picturi și gravuri tantrice sau alchimice se poate vedea o femeie — tovarășa adeptului — care se materializează, înconjurată de un nor, în oratoriul sau laboratorul operatorului: aluzie directă la această comuniune magică în „corp astral" devenită posibilă cuplului.

Chiar moartea nu ar reuși, într-un atare caz, să separe pe cei doi amanți: între acela care își păstrează corpul său fizic și acela care s-a descarnat, uniunea psihică, „astrală", magnetică, ar rămîne realizabilă (59). Noi va trebui chiar să ținem seama — deși limitele oricărei asemănări conceptibile rațional sunt atunci depășite — de metodele magice grație cărora moartea însăși ar putea fi — după calea de „stînga" — definitiv învinse de către cuplu.

Marpa, învățătorul înalt inițiatului tantric tibetan medieval Milarepa, făcu într-o zi acestuia declarația următoare: „Toate aceste apariții (cele de divinități, de demoni treziți prin operațiile magice) nu sunt decît miraje, formațiuni magice golite de realitate". Aplicație directă, de fapt, a vechii doctrine, întotdeauna subiacentă metafizicilor indiene: tot ceea ce se manifestă aici jos nu face decît să reflecte una sau alta din nenumăratele fațete ale Iluziei *(Maya)*.

Referitor la farsa celebră — a cărei realitate este atît de controversată — cu planta minusculă pe care magicianul o face să crească cu mare viteză sub ochii spectatorilor, Jacques Bergier relatează — cu umorul său obișnuit — o conversație pe care a avut-o cu amicii săi orientali:

„Eu am discutat cu indieni cultivați care primesc adesea după prînz magicieni care fac această farsă cu planta pentru a amuza invitații. Ei mi-au zis: „Aceasta nu are nimic miraculos." Dar cum?, i-am întrebat. „Totul nu este decît *maya* sau iluzie. De ce să ne uluim cînd o iluzie este înlocuită de alta?" Eu le-am răspuns că eu nu cred că lumea exterioară este iluzie și, de altfel, eu o regret pentru că m-ar fi ajutat mult să suport tortura (61). Discuția a rămas aici (62)."

Dar noi regăsim tocmai marea chestiune pe care o punem în acest capitol: reușind să dăm o intensificare crescîndă la ceea ce ne imaginăm, nu vom ajunge oare să materializăm realizarea dorințelor, să facem să se producă o bruscă basculare psihică, și ca imaginarul să devină „realitatea" însăși, unde se derulează viața noastră psihică?

În această privință, există într-o culegere „Les derniers contes de Canterbury" (63), o povestire de Jean Ray intitulată „Le fleuve Flinders" (64) care, după părerea noastră, pune foarte bine această problemă. S-ar putea chiar presupune un eventual contact al autorului cu cineva care ar fi cunoscut direct magia tantrică. Într-o altă povestire din aceeași culegere, „Le bon-homme Mayeux", Jean Ray nu face oare aluzie la științele vechi și noi, aparținînd comorii infinite de cunoaștere a divinității:

știința tantrică (65), cunoașterea hermetică a preoților ca inițiați (66)?

Tema povestirii intitulate „Le fleuve Flinders" este următoarea: trei emigranți germani, care urcă fluviul australian Flinders (despre care se zice că e bîntuit de vrăjile magiei aborigenilor) la mijlocul secolului trecut, întîlnesc două personaje supranaturale — unul masculin, altul feminin — care le oferă o concretizare magică bruscă a dorințelor lor cele mai dragi; Peter Holz, unul din eroi, vede astfel realizîndu-se o dorință „Imposibilă", aceea de a face să coboare în viața sa pămîntească lumea imaginară extrasă dintr-o operă romanescă ce l-a impresionat puternic în tinerețea sa și care se derula în satul său natal: „Eu am venit la antipozi (în Australia) în ceea ce privește spațiul terestru, spune el, dar aș dori de asemenea să pot atinge antipozii primei mele vieți. Astfel îmi reprezint eu zilele de deplină liniște pe care le-am trăit la Neu-Strelitz, printre personajele autorului drag mie, Fritz Reuter (67), și acelea pe care le-aș putea trăi printre misterele fluviului Flinders (68)."

Două puncte ar fi de asemenea de notat, căci ele par să corespundă exact observațiilor concrete de magie tantrică. Mai întîi, descrierea efectului vibratoriu imediat care urmează intonației formulei magice: „Ceva șuiera în aer, întocmai ca o praștie care se destinde (69)."

Apoi, faptul — semnalat de anumiți învățători tibetani — înălțării prime în cerul viziunii care este pe cale să se materializeze în fața operatorului, care s-ar incorpora în el apoi: „Călătorii văzură în cerul, în care fugeau norii, străzi și case și cum viziunea se apropia, văzură oameni care se ocupau cu nevoile lor zilnice (70)".

Legăturile directe între imaginație și dorință constituie un adevăr evident asupra căruia ar fi inutil să insistăm.

Realizarea magică a dorinței cele mai dragi, se înscrie în străfundurile ființei noastre: astfel, nu ar fi oare mobilul cea mai puternică dintre aspirații, acțiuni, atitudini, speranțe umane? Dar acest desen este oare legitim? Nu se opune oare el adevăratei cercetări spirituale?

Noi vom răspunde acestei întrebări în ultimele pagini ale prezentei lucrării (71). Pentru moment, să încercăm să

răspundem la aceasta: imaginația, această „imagerie", nu se îndepărtează oare inexorabil, prin natura sa însăși, de orice posibilitate de a atinge veritabila eliberare interioară?

Din partea noastră, suntem convinși că, la fel ca și limba lui Esop, imaginația poate fi pentru oameni cel mai rău, ca și cel mai bun dintre lucruri. Ea va putea desigur să-i abată de la adevărata eliberare, dar va putea, „invers", să jaloneze etapele unei căi magice către adevăr, a unei treceri dincolo de aparențe, pentru a ieși în singura, adevărata, unica realitate. Iată cum Alexandra David-Neel caracterizează (72) accesul la eliberarea perfectă, starea lăuntrică ce se poate cuceri încă din viața prezentă: „Iluminația va fi descoperirea realității care există sub aparențele și iluminatul își va da seama de locul pe care îl ocupă cu adevărat în această realitate".

Care ar fi deci acest mare mister de care adeptul va trebui să ajungă să aibă totală conștiință? Faptul de care îi va fi posibil să-și dea seama este că el poate percepe atît lumea aparențelor sensibile cît și cea a realităților ce se găsesc „în spatele" lor, „în" ele; și să înțeleagă că și unele și celelalte constituie de fapt același lucru, dar văzut, respectiv, sub unghiul relativului și sub acela al absolutului. Un aforism tantric proclamă faptul că adeptul devine capabil să sesizeze faptul că *samsara* (neîncetatul flux al aparențelor sensibile) și *nirvana* (starea de eliberare) sunt același lucru, dar văzută dinspre două nivele umane diferite de priză de conștiință.

Să citățm încă pe Alexandra David-Neel:

„Omul cu spirit vulgar (...) nu poate sesiza coexistența a două lumi: cea a Absolutului și a Vidului și cea a relativității în care, ..., el, pelerinul, efectuează voiajul vieții sale (73)".

Cînd adeptul parvine la iluminarea cosmică, el înțelege dintr-o dată marele mister divin al conjuncției, al „mariajului" celor două polarități. Să amintim versurile care constituie prima și ultima strofă a poemului „L'Éternité", al lui Arthur Rimbaud (74):

„Ea este regăsită
Ce? Veșnicia.

easta este marea ce se potriveşte
soarele."

exista multe remarci de făcut asupra prodigioasei
ni" a lui Rimbaud, care, după noi, a avut o ilumi-
antrică (75). Şi fără ca aceasta să fi fost cu nece-
— în ciuda aparentelor — o tentativă violent anti-
ă în intenţiile sale. Există chiar bucăţi, perfect
ice, în care Rimbaud ar manifesta, se pare, mai
decît un simplu respect pentru persoana şi opera
us. Acesta este cazul cu „Les Proses évangéliques"
are descriu vindecarea paraliticului de la piscina
th-Saïda, şi al cărui sfîrşit iată-l:

„Iis- us intră îndată după ora amiezii. Nimeni nu spăla
nu trăgea animale. Lumina în piscină era galbenă
şi nici mele frunze ale viţei de vie. Divinul învăţător stă-
ca ulti- ngă o coloană: el privea pe fiii Păcatului (cerşe-
tea li- demonul îşi băga limba sa în limba lor; ei rîdeau
torii) ăgăduiau.
sau t- araliticul se ridică, culcat pe o parte cum era; şi
P- a fu un pas deosebit de îndrăzneţ, încît ei veniră
acest- ară galeria şi să dispară în oraş — Damnaţii."

Semnificaţia episodului ar fi perfect clară: posibilita-
(cel puţin dacă un instructor vine să ne ofere mijloa-
şi dacă noi îl înţelegem) de a scăpa de viaţa pămîn-
scă curentă, asimilată (comparaţia este clasică) unei
diţii infernale. Este de altfel în afară de orice îndoială
titlul însăşi al operei în proză cea mai celebră a lui
bud: „Une saison en Enfer", se aplică existenţei
ane aici-jos. Şi, oare nu tocmai adolescentul a fost
tat — în van, vai, şi din propria sa greşeală fără în-
ială (noi dorim să vorbim de episodul cu Verlaine) —
e a evada din această lume prin realizarea unirii per-
fecte, magice, cu o tovarăşă tînără de rut, tînăra cu ochii
de violete, în compania căreia el a petrecut la Paris, în
timpul iernii 1871, pentru a se angaja în aventura Co-
munei?

Noi vom cita asupra acestui subiect aceste remarci inedite ale amicului nostru Arthur Derenty (77), asupra marii experienţe ale atît de precocelui geniu:

„... Amorul rămîne prima şi ultima raţiune de a Fi,

raţiunea miraculoasă şi neprăvăzută, care este şi cheia dramei onirice a lui Rimbaud, (...), soţul infernal a Fecioarei celor 144 000 de suflete, pe care Dumnezeu pentru două mii de ani le-a făgăduit lividităţii tale, umilă fiică a unui portar din Charleville — mica funcţionară de birou (Eu eram tare tînără; şi Christos (78) a mînjit respiraţiile mele) (...) Scăpaţi, pentru moarte, dreptele pasiuni..."

Oricît de extraordinar ar putea aceasta părea, (deoarece adolescentul îşi începu căutarea sa spirituală încă de la vîrsta de 15 ani). Rimbaud pare să fi fost tentat, extrem de timpuriu, să regăsească marele secret pierdut al iubirii magice. Ar trebui, în această privinţă, să reproducem scurtul poem care este sonetul „Vocale" şi care îi este probabil o prelungire:

„Steaua a plîns roz în inima urechilor tale
Infinitul rulat alb de la ceafa la şalele tale (79)
Marea a ţîşnit în picătura uscată de pe mamelele tale
roşu închis

Şi Bărbatul sîngerînd negru e suveran pe coasta ta."

Dar, pentru ca să se poată realiza o victorie totală a imaginaţiei magice, nu este oare necesar — ţinînd seama de faptul că experienţele tantrice pot, parţial cel puţin, să fie redescoperite de anumiţi indivizi excepţionali independent de orice tradiţie — să fi existat transmisia efectivă a secretelor?

Iată-ne deci aduşi în situaţia de a pune problema instructorului, a învăţătorului *(guru)* graţie căruia s-ar putea dobîndi deplina cunoaştere a secretelor tantrice.

NOTE LA CAPITOLUL III

1) Într-o carte, scurtă dar foarte densă, cu titlul semnificativ: „Les frontières du possible", Casterman, 1971.
2) J. Bergier, „Les frontières du possible", Casterman, 1971, p. 143.
3) J. Bergier, „Les frontières du possible", Casterman, 1971, p. 110.
4) J. Bergier, „Les frontières du possible", Casterman, 1971, p. 109.

5) Idem, p. 141.
6) Lăsăm deoparte spinoasa problemă a vindecătorilor sinceri și de bună credință.
7) Semnalăm că opiumul poate să se prezinte sub formă de dulceață, la fel ca și hașișul sau cînepa indiană.
8) Reeditată în 1966 la Tchou, Paris.
9) Bibliothèque Marabout, nr. 404.
10) Autorul „Golem"-ului.
11) Se constată descrieri asemănătoare în anumite mărturii ale adepților tantrismului.
12) „L'autre côté", partea I-a, pp. 40—41.
13) Vezi infra, la capitolul VI, problema raporturilor uneia din ramurile sale cu magia tantrică.
14) „L'autre côté", ultima parte, p. 251.
15) Enigmaticul, deconcertantul și inaccesibilul suveran al „Imperiului Visului".
16) Epilogul, ultimele rînduri.
17) Altfel spus: iluminarea va fi obținută prin trecerea conștiinței dincolo de această luptă, de această afirmare.
18) Cf. și ale noastre „Voyages vers ailleurs", Arthème Fayard, 1962.
19) Al cărui titlu fu extras de la un film celebru care combina personaje reale și figuri de desen animat. Judy Garland era vedeta acestui film.
20) Punct important: nu este oare acesta (vezi Biblia) un simbol concret de alianță între cer și pămînt?
21) Cf. „Histoire des légendes" de Jean-Pierre Bayard, Presses Universitaires de France, coldection: „Que sais-je?".
22) Cf. Max Duperray, „La maison au bord du monde", de W. H. Hodgson, revue Horizons du Fantastique, Asnières, nr. 22, 1973, pp. 4.
23) Arthur Derenty, scrisoare personală din 18 martie 1973.
24) După A. Foucher („Iconographie...") citată de Louis de la Vallée-Poussin, Bouddhisme, ediția 5-a, Paris, Beauchesne, 1925, pp. 401—402.
25) Una din reprezentările lui Avalokiteshvara.
26) Foucher, citat de la Vallée-Poussin, op, cit., pp. 404—405.
27) A. Mookerjee, „Tantra Asana", Paris, editurile du Soleil Noir, 1971.
28) „Initiation lamaiques", Paris, editurile Adyar, 1930, p. 96.
29) „Les religions du Thibet et de la Mongolie", trad. germană, Paris, Payot, 1973, p. 119.
30) Vezi supra, la capitolul II.
31) După pronunțarea fiecărei din ele se construiesc viziunile.
32) Vezi supra, la capitolul II.
33) „Le tantrisme, yoga sexuel", Paris, Belfond, 1973, pp. 25—26.
34) Cf. Alexandra David-Neel, „Les enseignements oraux secrets dans les sectes bouddhistes thibétaines", Paris, Adyar, 1951.
35) Vezi ediția franceză, Buchet-Chastel și Corréa, 1970.
36) Galerie „L'Envers du Miroir", 28, rue Henri Barbusse, Paris, V-e, din 14 mai la 2 iunie 1973.

37) Cele ale telurismului subteran.
38) Cf. excelenta lucrare a lui Julien Tondriau, „L'occultisme", Marabout Université, nr. 38.
39) Noi lăsăm autorului responsabilitatea acestei afirmații.
40) Aceeași remarcă.
41) Gerhard R. Steinhäuser, „Les chrononautes", Paris, Albin Michel, 1973, p. 133.
42) Celălalte trei fiind veghea, visul și somnul profund.
43) Să nu uităm că traficul de stupefiante constituie o activitate dintre cele mai lucrative.
44) Cf. infra, capitolul V.
45) Vezi infra, capitolul VII.
46) Reeditare de Pierre Versins, tom. I, pp. 1—2.
47) Ibid., p. 6.
48) Ibid., pp. 7—8.
49) Ibid., p. 8.
50) Este de asemenea tema favorită a amicului nostru André Hardellet (vezi culegerea sa „Sommeils", la Seghers, ca și cele două romane: „Le seuil du Jardin", reeditată la Pauvert, și „Le parc des Archers", la Julliard).
51) Jacques Bergier, „Les frontières du possible", Casterman, 1971, cap. II.
52) Vezi mărturia lor: Moberly și Jourdain, „Les fantômes de Trianon", traducere franceză cu prafață de Robert Amadou; Monaco, editurile lui Rocher, 1959.
53) Villeneuve-Saint-Georges, editurile rosicruciene, 1969.
54) Noi vom regăsi prescurtată această fascinantă problemă în ultimul capitol.
55) Fiecare din ei fiind distins de ceilalți prin frecvența proprie a vibrațiilor sale.
56) „Rencontres avec l'insolite", pp. 187—188.
57) Ibid., p. 187.
58) Vezi traducerea franceză a lui Raymond Queneau, la Gallimard.
59) Vezi capitolul II.
60) Vezi capitolul VII.
61) Amintim că amicul nostru Bergier a cunoscut torturile Gestapoului și deportarea la Mauthausen.
62) „Les frontières du possible", p. 141.
63) Bibliothèque Marabout, nr. 166.
64) „Les derniers contes de Canterbury", pp. 241—271.
65) Adjectivul figurează în toate literele.
66) „Les derniers contes de Canterbury", pp. 135—136.
67) Romancier și povestitor german de la începutul secolului XIX.
68) Pagina 253.
69) Pagina 267.
70) Ibid., p. 265.
71) Vezi infra, capitolul VII și Concluzie.
72) „Les enseignements oraux secrets dans les sectes thibétaines, p. 114.

73) Ibid., p. 112.
74) Poem compus în mai 1872.
75) Cf. ale noastre „Voyages vers Ailleurs" (librar Arthème Fayard).
76) Precedînd „Une Saison en Enfer".
77) Într-o scrisoare personală din 5 mai 1973.
78) Adolescentul pare să se fi asimilat, din punctul de vedere al experienței psihice, „unui al doilea Christos".
79) Este fără îndoială vorba de faza care urmează urcării lui *Kundalini:* atunci se efectuează o coborîre, începînd de la ceafă, a influxului ceresc.

CAPITOLUL IV

Problema guru-lui

Ca orice sistem esoteric tradiţional, tantrismul — fie de dreapta sau de stînga — nu poate să se transmită în mod valabil (1) decît prin intermediul unui învăţător calificat. Pe acest învăţător, formele hinduse şi buddhiste ale tantrismului îl numesc *guru* (cuvînt sanskrit ce semnifică tomai: „învăţător, instructor"). Necesitatea intervenţiei sale s-ar regăsi în toate celelalte manifestări ale acestui itinerar magic.

Mărturiile pun accentul pe devotamentul total care trebuie dat de către discipol instructorului. În anumite cazuri, se va vedea supunerea absolută gurului realizîndu-se la toate nivelele, inclusiv acela al unei comunicaţii telepatice dominînd pe discipol: povestirile autentice raportează chiar că legătura *guru*—discipol poate deveni atît de puternică încît orice nesupunere a elevului devine imposibilă, căci el este de acum înainte (expresia consacrată este bizară, însă foarte justă) ca „înghiţit" de psihismul *guru*-lui său. Iată, pentru a ilustra acest fapt straniu, o povestire foarte curioasă dar riguros exactă, a zadarniciei tentative a unui tînăr discipol de a fugi către un loc meridional al ţărmului Oceanului Indian, în loc de a reveni la mănăstirea condusă de *guru*-l său, aflată în nord-vestul Indiei: „O irezistibilă impulsiune îl cuprinde (pe tînărul discipol) de a pleca spre sud, tot în jos către Capul Comrin, pentru a vedea cu ochii săi pe zeiţa *Kumari* (2) în aşteptarea ei veşnică, de a vedea infinitul mărilor, infinitul libertăţii. Îndată el decise că trebuie să ia un bilet pentru Kanya Kumari şi să nu se mai reîntoarcă la *ashram*. El ajunse la gară şi se aşeză în rîndul călătorilor care-şi cumpărau biletele. O bună bucată de timp, în mulţime, el cunoscu bucuria de a fi în acord cu el însuşi. Însă cînd ajunse în faţa ghişeului, îi fu imposibil să articuleze un singur cuvînt. Fu împins din spate, fu busculat. Auzi atunci în mod distinct o voce zicînd: „Un bilet de clasa a III-a pentru Jorhat, în As-

sam (3) ...". El închise ochii, şi ştiu că tocmai era înghiţit de *guru*-l său (4)".

Incontestabil, există forme de tantrism în care această supunere către *guru* trebuie să fie absolută (ne gîndim la „perinde ad cadaver (5)" al jurămintelor împrumutate de către iezuiţi Generalului ordinului), unde învăţătorul se arată autoritar, tiranic la extrem, cel puţin după criteriile profane şi pare să se complacă să persecute în mii de feluri pe aceia care s-au plasat sub conducerea sa. Nu este deloc necesar să se meargă în India pentru a se găsi exemple de acest gen: se ştie în ce mod dictatorial magul Gurdjieff îşi trata discipolii în comunitatea din Avon (lîngă Fontainebleu). Una din probe consta în a-şi petrece zile întregi săpînd, apoi reastupînd în parc tranşee perfect inutile (6).

Invers, există instructori tantrici care, în aparenţă, lasă toată latitudinea discipolilor lor, inclusiv chiar libertatea de a comite greşeli şi prostii magistrale. Ascendenţa lor se exercita deci cu supleţe, de o manieră detaşată şi lesne dezinvoltă, în împrejurări care favorizează completa relaxare psihică (o plimbare lentă pe jos, un prînz la iarbă verde etc.). Un astfel de contrast nu are nimic de mirare: nu există oare două tipuri de metode educative, eficace şi una şi alta, pentru ca anumite dintre ele să fie bine adaptate? Fiecare ştie că, asupra anumitor copii şi adolescenţi, o educaţie „dură" dă excelente rezultate şi că invers, un învăţător care acordă toată libertatea va obţine acelaşi succes, însă cu subiecte de un alt temperament. De ce ceea ce este adevărat în educaţia profană nu ar fi valabil în formaţia spirituală, şi în tantrism cu deosebire?

Să remarcăm şi că, în tantrism ca în celelalte forme esoterice tradiţionale, învăţătorul *(guru)* poate — cu toate felurile de situaţii intermediare — nu este cu necesitate un singur om, ci o societate secretă depozitară a unor simboluri şi formule transmise.

Ar fi cazul referitor la aceasta să amintim cîteva fapte indispensabile unei clare înţelegeri a noţiunii însăşi de societate secretă (7), atît de rău înţeleasă.

Este imposibil să nu căutăm să definim într-un mod

destul de precis despre ceea ce este vorba atunci cînd vorbim de simbolism, cînd evocăm rolul de neînlocuit al simbolurilor.

În Introducerea la frumoasa lucrare a lui Jules Boucher: „La symbolique maçonnique", citim aceste rînduri care pot să ne servească drept intrare în materie: „Cuvîntul simbol vine de la grecescul *synbolon*, semn de recunoaştere format din cele două jumătăţi ale unui obiect înjumătăţit care se apropie şi se îmbucă; prin extensiune, acest cuvînt semnifică o reprezentare analogică în raport cu obiectul considerat (8)".

Contrar a ceea ce unii ar fi fără îndoială tentaţi să creadă, simbolismul nu se mişcă cu necesitate în regiunile cele mai abstracte, cele mai îndepărtate de realitatea fizică. Chiar percepţia cea mai banală ar fi imposibilă pentru fiinţa umană fără utilizarea noţiunilor generale şi, în consecinţă, a simbolurilor: dacă ar fi privat de ele, nu numai că el ar trăi în absurdul pur, ci nici măcar nu ar putea să-şi dea seama de sine; el n-ar avea atunci conştiinţa precisă a fiinţelor şi lucrurilor cu care intră în raport: el le-ar vedea desigur, dar i-ar fi imposibil să le recunoască.

Descoperirile psihologiei abisurilor, cele ale lui C. G. Jung în special, au arătat că simbolismul este inseparabil de întreaga conştiinţă umană, că cristalizarea activă a imaginilor simbolice în jurul modelelor concrete şi generale — unele aparţinînd inconştientului colectiv, arhetipurile — apare ca o lege constantă, lege care va fi valabilă la toate nivelele umane — chiar cele mai fruste. Prietenul nostru Jacques Yonnet (autorul cărţii „Enchantements sur Paris"), ne semnala astfel o curioasă observaţie făcută de psihiatri: alcoolicii avansaţi care suferă de delirium tremens sunt frecvent tulburaţi de coşmaruri ale căror viziuni ar varia după alcoolul utilizat; de exemplu, cele provocate prin intoxicaţia cu vinuri albe ar fi caracterizate prin apariţia de cai monstruoşi. Observaţie interesantă, căci ea încearcă să dovedească inexorabila reînviere a arhetipurilor (fie că ne gîndim la halucinanta „Cauchemar" a lui Füssli, în care pictorul a reprezentat un cal monstruos care se materializa deasu-

pra patului unuia care dormea). Altă remarcă, şi mai tulburătoare, fără îndoială: eschimoşii, care trăiesc în regiunile polare unde nu există nici o specie de ophidiene şi care n-au avut niciodată ocazia să vadă imagini reprezentînd aceste animale, vor vedea totuşi şerpi în cursul viselor lor. Astfel de fapt nu atestă oare existenţa unui inconştient colectiv, deci comun întregii umanităţi?

Scopul iniţierii va fi astfel de a dobîndi o iluminare, aceasta fiind făcută posibilă prin ascensiunea iniţiatului la o altă stare, superioară stării profane. Dar prin ce mijloc se produce o astfel de trecere? Cu ajutorul anumitor rituri care vor permite influenţei spirituale (acestea sunt tocmai cuvintele pe care le întrebuinţează René Guénon) de a fi direct transmisă receptorului.

Pentru a întrebuinţa o imagine facilă şi mult îndepărtată desigur de perspectivele tradiţionale, vom spune că riturile iniţiatice sunt considerate drept aparate care permit manifestarea efectivă a fluidului electric; şi, la fel cum putem aprinde lămpile noastre sau să le lăsăm să se stingă, vor exista oameni care se vor deschide influenţei spirituale care le este oferită prin rituri speciale — şi din aceia care, chiar dacă se adună grupîndu-se într-un mare număr de grade iniţiatice, vor rămîne întotdeauna profani, mai profani decît ei înşişi. Iată de ce este arbitrar de a considera defavorabil franc-maçonneria sau orice altă societate secretă iniţiatică după „iniţiaţii" care nu sunt decît într-un mod cu totul exterior iniţiaţi, nefiind niciodată (după cum spun maçonnii) „ciopliţi din piatră brută".

Caracteristica riturilor iniţiatice este că ele sunt cu totul simbolice, dar simbolice de al doilea grad într-o oarecare măsură: atunci cînd fiecare din noi trăieşte în simbolism, utilizează în mod constant în viaţă simboluri, dar ca domnul Jourdain care făcea proză: fără să ştie, iniţierile rituale fac să vieţuiască în participanţi un simbolism special care tinde să-i pună în contact cu realităţi superioare, cu lucruri din înalt. Atunci se verifică foarte bine, şi într-o manieră deosebit de directă (căci este trăită), această remarcă a unui teolog contemporan — Jean C.-H. Travers („Valeur sociale de la liturgie d'après saint Tho-

mas d'Aquin", 1946, p. 125) — relativ la metafizica creştină: „Simbolul se descoperă ca o fiinţă sensibilă, avîndu-şi consistenţa sa proprie, dar prin care se percepe o relaţie de semnificaţie. Înainte de a semnifica, el se prezintă mai întîi ca o fiinţă cunoscută prin ea însăşi, apoi doar ca o fiinţă ce are o relaţie de semnificaţie cu un alt termen". Cum este vorba de un domeniu supraraţional (şi nu infraraţional, cum este cazul cu subconştientul nostru, punerea în operă a simbolismului lor va fi întotdeauna pentru iniţierile rituale singurul mijloc de a fi eficace. După cum ne spune René Guénon (10): „învăţătura privind inexprimabilul nu poate evident decît să-l sugereze cu ajutorul imaginilor potrivite, care vor constitui suporturi pentru contemplaţie; aceasta revine la a spune că o atare învăţătură ia cu necesitate o formă simbolică". Astfel va fi cu adevărat posibil să se înţeleagă raţiunea de a fi a tot ceea ce există, simbolismul tradiţional nefiind deloc (Platon văzuse bine) un artificiu, ci un mijloc de a ajunge la esenţa însăşi a fiinţei şi lucrurilor. Pentru esoterismul tradiţional, legile manifestate nu sunt decît expresia unor realităţi dintr-un alt plan. De unde aceste remarci ale lui Guénon: „Pentru noi, faptele geografice, cît şi cele istorice, au ca toate celelalte o valoare simbolică, evident, care nu le ia nimic din realitatea lor proprie în calitate de fapte, dar care le conferă, în afara acestei realităţi imediate, o semnificaţie superioară (11)".

Relativ la misterele de la Eleusis, Aristot remarca pe drept: „Nu învăţa, ci încearcă". Această caracteristică de a fi a experienţelor trăite rămîne întotdeauna proprie tuturor iniţierilor rituale; acestea, văzute din exterior, vor părea arbitrare sau posibile, în vreme ce aceia care le trăiesc vor reţine din ele (cu condiţia, evident, de a se deschide spiritualmente) o impresie de neşters. Pentru a înţelege acest lucru esenţial care este participarea activă la drama sacră pusă în acţiune într-un mister ritual, să ne imaginăm cum apare un mare orator sacru pentru care cei ce se plimbă, trecînd de-a lungul construcţiei de unde el vorbeşte: n-ar percepe decît silueta care gesticulează îndărătul unei înalte ferestre; un astfel de spectacol le va părea curios, adică de-a dreptul grotesc, pe cînd

auditorii vor fi captaţi sub vraja magică a cuvîntului predicatorului.

În orice iniţiere rituală, nu este vorba deloc de a „învăţa" ceva într-un mod intelectual, ci de a vedea, de a înţelege, de a face anumite gesturi. Nu de a înţelege, ci de a resimţi, acest lucru este întotdeauna propriu misterelor iniţiatice. Cînd participă la ele, omul este totodată spectator şi actor. Cui trebuie deci atribuită această participare activă? Faptul de a se reuni, de a împlini rituri exacte şi de adopta atitudinea determinată care îi corespunde va da naştere întotdeauna — într-o manieră extrem de netă şi de puternică — la un *égrégore* deosebit de activ (se numeşte *égrégore* entitatea invizibilă colectivă ieşită dintr-un ansamblu, dintr-o grupare, şi a cărei structură nu va fi deloc simpla adunare numerică a psihismelor individuale ale participanţilor). Dar nimic nu se va opera dacă nu există o reală deschidere spirituală la acela care împlineşte sau suferă ritul şi, pentru a realiza această deschidere spirituală, va fi întotdeauna determinantă o putere psihologică, adesea rău cunoscută sau delapidată de fiinţa umană, mai ales acum, dar care nu este de aceea mai puţin activă, oficiantă: imaginaţia.

Riturile iniţiatice vor avea drept ţel, întotdeauna, de a cristaliza imaginaţia — şi după un clivaj concret determinat, care corespunde cutărui sau cutărui simbol tradiţional. Prin natura sa de altfel, imaginaţia nu se mişcă ea oare fără doar şi poate în sferele simbolice?

Această putere magică (cuvîntul nu este exagerat) a imaginaţiei explică faptul că existenţa unor rituri deosebit de impresionante nu este deloc necesară pentru ca efectul lor să fie nemijlocit asupra acelui care participă la el. Desigur există iniţieri rituale în care trecerea pragului se efectuează într-o manieră foarte complexă, foarte spectaculară. Noi nu vom cita decît un exemplu, bine cunoscut specialiştilor: acela al iniţierii maçonnice de prim grad, (acela de ucenic), cu „Cabinetul său de Reflexiune", urmat de călătorii foarte impresionante prin cele patru elemente, etc. Dar există şi rituri iniţiatice de o foarte mare simplicitate, ca acesta extras din vechea maçonnerie operativă britanică (statusul din 1693 al Lojei de York):

„Acela sau aceea care trebuie să fie făcut maçon pune mîinile pe Carte (12) şi apoi instrucţiunile îi sunt date".

Uneori, totul se va petrece ca în opera chineză, unde unicul drapel, agitat de actor, evocă o armată, sau unde o mică barcă reprezintă o puternică flotă etc.: plecînd de la elemente simple, luate drept suporturi materiale, imaginaţia receptorului va completa, va reconstitui integralitatea scenelor simbolice evocate, a călătoriilor impuse. Este întotdeauna necesar, şi chiar în ritualurile foarte complexe pe care noi le semnalam mai sus, să existe un lucru activ al imaginaţiei brusc deşteptate, cristalizată prin rituri ce pun în acţiune simboluri tradiţionale: efectele imediate — cît şi (este foarte important) recurente, chiar pe termen lung — ale unor rituri suferite fiind opuse faţă de simpla materialitate a acestora, aproape ca partea submersă a icebergului, considerabil mai importantă, după cum se ştie, decît partea vizibilă.

Oricît de diverse ar fi, iniţierile rituale — ca marile tradiţii esoterice al cărui nucleu „discret" îl constituie — manifestă (cercetările lui René Guénon şi a discipolilor săi au arătat-o) o reală convergenţă spre ţelurile ultime. Aşa cum toate căile duc la Roma, la fel toate căile iniţiatice tradiţionale duc la Iluminare şi la eliberare printr-un itinerar mai mult sau mai puţin lung. Să lăsăm din nou cuvîntul lui Guénon, din ale sale „Aperçus sur l'Initiation" (p. 49): „Formele tradiţionale pot fi comparate cu căi care toate conduc la acelaşi ţel, dar care nu sunt mai puţin distincte; este evident că nu se pot urma simultan mai multe drumuri, şi că atunci cînd te-ai angajat pe unul din ele, trebuie să-l urmezi pînă la capăt şi fără a te îndepărta de el (. . .). Doar acela care a ajuns la capăt domină toate căile chiar prin aceasta, şi asta pentru că el nu mai trebuie să le urmeze; el va putea deci, dacă este cazul, să practice indiferent toate formele, însă tocmai pentru că le-a depăşit şi pentru că, pentru el, ele sunt pe viitor unificate în principiul lor comun". Desigur, vor exista cazuri excepţionale (cele ale europenilor de exemplu, al căror ţel era de a aparţine unei căi religioase orientale), şi cele ale iniţierilor pe care un Occidental le va putea cumula fără riscuri (cu condiţia de

a avea timpul material, evident), căci acestea sunt itinerarii aparente sau, mai exact, ramuri care au radiat din același trunchi tradițional comun.

Nu poți fi inițiat decît într-o organizare tradițională calificată, ale cărei rituri vor permite ca să se opereze la receptor transmisiunea influenței spirituale. Există oare inițieri psihice, adică date omului direct, pe un alt plan decît acela al aparențelor fizice și fără ca să existe prezența în trup, într-un loc special amenajat, al receptorului și inițiatorilor săi? De fapt — și se găsește aici unul din sensurile precise ale unei axiome atît de rău înțeleasă de obicei: „Cînd învățăcelul este gata, Învățătorul apare" — este ușor să ne dăm seama că obținerea acelor experiențe suprasensibile (care țin de ceea ce ordinul rozacruceean A.M.O.R.C. numește Iluminarea Cosmică) nu este decît starea finală și constituie recompensa ultimă, dacă putem spune așa, a oricărei pregătiri speciale care face posibilă evoluția necesară la individ pentru ca fenomenele să se producă; și această pregătire nu va putea avea loc fără ca să fi existat o apartenență efectivă prealabilă la o organizație tradițională și, în consecință, intervenția unor inițieri rituale executate pe acest plan de realitate. Cît despre posibilitatea unor inițieri cu totul directe, adică primite de către indivizi privilegiați care le-ar primi direct de „sus", în afară de orice tradiție, nu este de conceput decît în cazuri foarte rare, cu totul particulare, excepționale ca să zicem așa (dacă ea există, ceea ce, contrar lui Guénon, noi nu o presupunem imposibilă în sine; există într-adevăr fenomene cu totul tulburătoare). Apoi în afară de aceasta, adagiul tradițional spune: „Spiritul suflă acolo unde vrea el"...

Să revenim la inițierile rituale suferite pe acest plan. După cum am remarcat, aceste rituri simbolice nu sunt eficace decît dacă la receptor „se deschid porțile" care erau pînă atunci închise. Astfel se justifică acest frumos pasaj al filosofului neo-platonic Jambilic (13): „Executarea perfectă și superioară inteligenței a unor acte inefabile, forța inexplicabilă a unor simboluri este aceea care dă inteligența lucrurilor divine".

De unde obligația absolută de a nu „moderniza" niciodată rituri inițiatice, de a nu vrea cu orice preț să le

ajustezi pentru a place intelectului nostru raţional, ceea ce este cu totul aberant din punct de vedere tradiţional.

Dar ce implică atunci simbolismul astfel utilizat în iniţierile rituale, din diversele misterii? Se regăsesc în el multiple sensuri, dar întotdeauna orientate după linii de forţă clare şi coerente. Mircea Eliade şi alţi specialişti eminenţi le-au pus foarte bine în valoare.

Nu este cu totul întîmplător faptul că riturile iniţiatice se modelează, se organizează, se repartizează conform marilor legi ale cosmosului vizibil — şi, îndeosebi, după ritmurile ciclice cărora este supusă lumea noastră. Misterele vor viza astfel să confere iniţiaţilor cunoaşterea intuitivă — analogică, dar întotdeauna directă — a unor legi profunde ale naturii, de legătură directă cu legile divine şi ale cosmosului. În privinţa aceasta, ne vom aminti că alchimiştii sunt uneori numiţi „agricultori cereşti", sau „sărmani oameni care lucrează", din cauza ciclurilor naturale ce caracterizează Marea Operă hermetică.

În esoterismul tradiţional, noţiunea de ciclu este capitală. Apercepţia directă a unor cicluri universale, de involuţie ca şi de evoluţie, este cea mai mare dintre cunoştinţele umane intuitive. Să ascultăm referitor la aceasta cuvintele unui alchimist contemporan, enigmaticul Fulcanelli: „Pămîntul, ca şi tot ceea ce trăieşte odată cu el, are timpul său prevăzut şi determinat, epocile sale evolutive riguros fixate, stabilite, separate de tot atîtea perioade inactive. El este astfel condamnat să moară pentru a renaşte, şi aceste existenţe temporare cuprinse între regenerarea sa sau naşterea şi mutaţia sa, sau moartea, au fost numite Cicluri de către majoritatea vechilor filosofi (14)".

Vîrstele ciclice ale Pămîntului — să o notăm — se succed după ritmurile sezoanelor care compun anul solar: fără legea tradiţională a corespondenţelor, simbolismul iniţiatic rămîne incomprehensibil.

Nu este întîmplător faptul că în numeroase mistere se celebrează prin ceremonii speciale datele 24 iunie şi 27 decembrie — marcînd maximumul şi minimumul revoluţiei solare.

Acest domeniu special al ciclologiei ar necesita multe

remarci, chiar limitîndu-ne la sărbătoarea Sfîntului Jean din vară (24 iunie), celebrată astăzi încă de Tovărăşie, de franc-maçonnerie şi de organizaţiile rozacruceene. Ea coincide, s-o precizăm, cu apogeul puterii şi radiaţiei soarelui. Să citäm un text foarte interesant pe care îl împrumutăm dintr-un articol al lui Robert Ambelain apărut în „Le Chariot" (nr. 103, mai 1959): „În această epocă, în anumite societăţi secrete cu caracter maniheist, se transmite „botezul Focului". Neofitul vede arzînd în foc un mic manechin din paie îmbrăcat într-unul din vechile sale costume. Personalitatea sa veche dispare distrusă de către marea arcană. I se dă atunci un nou nume şi aceasta este pentrú el renaşterea hiperfizică, geneza unei noi personalităţi".

Soarele evocă cu totul natural ideea focului — şi de la aceasta, putem cu uşurinţă trece la celelalte trei elemente ale tradiţiei. Referitor la ele, noi vom cita aceste rînduri ale lui Paul Naudon (15) care vorbesc despre călătoriile prin cele patru elemente pe care trebuie să le îndeplinească receptorul cu ocazia iniţierii sale în gradul maçonnic de ucenic: „(Aerul) reprezintă încercările acestei lumi, contingenţele materiale şi profane de care trebuie să scapi. El (receptorul) este apoi purificat de Apă şi de Foc şi primeşte Lumina, reîntors pe un plan superior din microcosmosul uman la însuşi principiul Cosmosului. Esoterismul ceremonial marchează clar cele trei faze succesive ale iniţierii: purificare, Iluminare, reintegrare.".

Să notăm complementaritatea tradiţională a elementelor Foc şi Apă personalizate respectiv prin Soare (simbolul masculin al Tatălui divin, al Principiului activ) şi prin Lună (simbolul Mamei divine, veşnica matrice a formelor).

Focul va fi deci totodată simbolul concret şi manifestarea focului divin, sursă a oricărei vieţi, văzut de Moise în Tufişul arzător. Igne Natura Renovatur Integra, „Natura întreagă este renovată prin Foc": atît de scurtă este o superbă deviză iniţiatică a Roza-Crucii (extrasă din iniţialele înseşi ale numelui sacru al Salvatorului). Dar Focul va putea de asemenea — la cealaltă extremitate a unui ciclu — simboliza nu numai Verbul (care este totuşi

același lucru), ci îmbrățișarea finală care trebuie să închidă lumea actuală, la sfîrșitul timpurilor. Să recitim referitor la aceasta unul dintre pasajele cele mai impresionante ale Apocalipsei: „Și o carte fu deschisă, acea care este Cartea Vieții. Și morții fură judecați după faptele lor... Și moartea și lăcașul morților fură aruncate în eleșteul focului. Aceasta este a doua moarte, eleșteul focului. Oricine n-a fost găsit scris în Cartea Vieții a fost aruncat în eleșteul focului (16)".

Este caracteristica simbolismului tradițional de a se arăta astfel ambivalent, prezentîndu-ne aspectele pozitive și negative ale cosmosului, din unghiurile de vedere în care noi putem ajunge. Se vede foarte bine aceasta referitor la asocierea unor mistere antice și ale lumii subterane. (17). Coborîrea în peșterile unde domnesc puterile htoniene face parte din călătoriile pe care trebuie să le sufere inițiații.

Uneori, evident, se va prezenta inversiunea totală (perversă de data asta) a simbolismului, și ne vom găsi atunci (ca să vorbim din nou ca Guénon) în domeniul contra-inițierii. Se va putea ca, de asemenea, candidatul marilor mistere să treacă printr-o probă redutabilă și ultimă, avînd forma tentației celei mai teribile care este: cea a îndoielii absolute, a tenebrelor aparent victorioase înaintea nașterii din altar, atît de bine simbolizată într-o celebră „Tentație a Sfîntului Anton", pictată de Jeronim Bosch, și asupra căreia criticul Jean Leymarie a făcut următorul comentariu pertinent: „Pustnicul suferă o probă tot atît de redutabilă ca și asalturile tradiționale ale fricii sau ale voluptății: spectacolul unei perturbări totale, al unei Geneze inverse prin care se manifestă viclenia Diavolului. Aceasta este tentația absolută, vertijul metafizic al Haosului (...) Ierarhia structurală a creației este abolită sau inversată periodic; toate regnurile naturii se încalecă și proliferează între monstruoși avatari (...), hibrizii lui Bosch concretizează fantasmele inconștientului, obsesiile polimorfe ale vieții interioare pe care psihanaliștii le desemnează tocmai sub numele de „complexe" (18)."

Dar există un simbolism inițiatic cu totul esențial, și de altfel general: acela al morții urmate de reînvierea

rînd prin intermediul său, deci divinizarea omului prin muncă (19)".

Însă, asupra construcţiei în general se grefează un mit biblic central: acela al edificării, al ruinei şi al învierii Templului. Acest Templu, acela al lui Salomon, poate avea (trebuie să aibe) pentru iniţiat numeroase accepţiuni simbolice (simbolismul tradiţional se caracterizează întradevăr printr-o mare bogăţie, un mare polimorfism ale căror multiple direcţii au totuşi aceeaşi origine). Aceste cuvinte ale lui Iisus (Marcu, XIV), pot fi, în această privinţă, în mod salutar meditate: „Distrugeţi acest Templu, şi eu îl voi reconstrui în trei zile". Se găseşte aici evident simbolismul iniţiatic tip al morţii urmate de înviere. Şi ne gîndim aici la idealul propus în secolul XVII de către misterioşii fraţi ai Roza-Crucii: construirea Casei lui Salomon, Templul ideal al ştiinţei şi umanităţii.

Noi ne ferim să uităm, în legătură cu simbolismul Templului, pe aceia care au misiunea tradiţională de a-l apăra: Cavalerii Templului, cu visurile lor de monarhie universală. Citäm, asupra ţelurilor Cavalerilor în general, acest pasaj celebru din discursul maçonnic al lui Michel Ramsay: „Numele de francmaçon nu trebuie să fie luat într-un sens literal, grosier şi material, aşa cum întemeietorii noştri fuseseră simpli muncitori pietrari... ci şi prinţi religioşi şi vindecători, care ar voi să lumineze, să edifice şi să protejeze templele vii ale Prea-Înaltului".

Dar, dacă noi am dori să epuizăm toate simbolismele care, la diferite nivele şi cu multiplele lor implicaţii convergente, intră în joc în iniţierile rituale, ar trebui scrise nenumărate lucrări. Noi ne vom mărgini, pentru a concluda, să transmitem urarea ca toţi „iniţiabilii" încă dispersaţi, izolaţi în lumea actuală, să poată găsi ocazia atît de minunată de a lucra, de a iubi, de a sluji într-o organizaţie tradiţională.

Desigur, iniţierea rituală nu este — noi o ştim bine — decît unul din itinerariile spirituale care conduc omul la eliberare, dar (pentru aceia care îi sunt predispuşi) acesta este fără îndoială un mijloc eficace şi complet de a organiza haosul, de a primi Lumina.

Dar să revenim mai exact la tantrism. În modul în care adeptul îl va trăi, este cazul să distingem situaţii

inițiatului, prima fiind dura sau indispensabila condiție a celei de-a doua. În el s-ar găsi o cheie care permite să se descifreze multe episoade mitologice. De exemplu, moartea voluntară a lui Hercule pe un rug este cu totul analogă legendei hermetice a phoenixului: moartea eroului grec, este cea a omului profan — moarte după care urmează glorioasa reînviere a inițiatului, ascensiunea sa în lumea superioară, imaterială.

Un scriitor roman creștin, Julius Firmicus Maternus, caracteriza astfel, în lucrarea sa „De erroribus profanarum religiorum", (345 după Iisus Christos), episodul central al misterelor zeului egiptean Osiris: „Într-o anumită noapte, o figură umană este întinsă într-un coșciug și plînsă cu cîntece funebre și bocete. Apoi, după ce a trecut un oarecare timp cu acest doliu factice, se aduce lumină, și preotul miruiește fețele tuturor asistenților murmurînd: bucurați-vă, inițiați, zeul este salvat și din păcatul nostru va ieși eliberarea." Această descriere se aplică tuturor riturilor analoge, de exemplu la atît de spectaculosul ritual maconnic de inițiere în gradul de învățător (al treilea și ultimul din gradele corporative).

Celălalt simbolism tot foarte esențial în inițierile tradiționale, și de altfel complementare precedentului, este acela al Căderii urmate de o reintegrare, care va permite (pe diversele plane) de a se compensa efectele dezastruoase ale precedentului rit, pînă ce — termen ultim al marii lucrări inițiatice — noul Pămînt, reîntoarcerea epocii de aur va putea în sfîrșit să se realizeze. Această reintegrare din ce în ce mai perfectă se prezintă în general ca o lucrare colectivă care trebuie să fie împlinită de către toți inițiații. Aici, noi am regăsi încă inițierile occidentale care se întemeiază direct pe simbolismul uneltelor utilizate în meseria de constructor: tovărășie, maçonnerie. Să lăsăm aici cuvîntul lui Oswald Wirth asupra acestei sacralizări inițiatice a lucrării pietrei, din carteasa „Mystères de l'Art Royal", referitoare la maçonnii Evului Mediu: „Lucrînd din ce în ce mai bine, muncitorul atingea geniul, stăpînirea realizatoare de opere supraumane. Atunci ar exista o unire a umilului muritor cu zeul ope-

diverse care pornesc de la urmărirea echilibrată a existenţei curente, la retragerea într-o regiune îndepărtată.

Este vorba într-adevăr de o cale în care se poate constata o uluitoare diversitate de cazuri personale, însă întotdeauna în privinţa unor caracteristici generale care îi aparţin. Astfel că, oricare ar fi forma de tantrism, se regăseşte întotdeauna caracterul ritualist, propriu tuturor căilor iniţiatice. Iată-ne aici deci obligaţi la a trece în revistă, deşi acestea au fost deja schiţate în Capitolele II şi III, riturile particulare tantrismului.

NOTE LA CAPITOLUL IV

1) Unuia sau mai multor discipoli.
2) *Kumari*, amanta pe care *Shiva* a uitat-o şi care-şi aşteaptă veşnic Mult-Iubitul (Notă a pasajului citat).
3) Locul mănăstirii condus de către *guru*.
4) Lizelle Reymond, Shri Anirvan, „La Vie dans la vie", Genève, Mont-Blanc, 1969, pp. 38—39.
5) Ca un cadavru.
6) Vezi lucrarea lui Louis Pauwels: „Monsieur Gurdjieff", editura Seuil.
7) Al 2-lea Congres european ai Simbolismului (Metz, 9—10 octombrie 1965) Cahier des rapports nr. 5, Maizières-lès-Metz, editurile „Le Lien".
8) Jules Boucher, „La Symbolique maçonnique", Dervy editor.
9) „La symbolique maçonnique", pp. XVII—XVIII.
10) „Aperçus sur l'Initiation", ed. tradiţionale, p. 13.
11) „Le Roi du Monde", p. 90.
12) Este vorba evident de Biblie.
13) „Des mystères", II, 17.
14) „Les Demeures Philosophales", reeditare, Omnium Littéraire, 1960, t. II, 177.
15) „Les Loges de Saint-Jean", Dervy, 1957, pp. 167—168.
16) XX, 12—15.
17) Cf. Jean-Pierre Bayar, „Le Monde Souterrain", Flammarion, 1961.
18) Jean Leymarie, „Jérôme Bosch", Aimery Somogy, edit., 1949, pp. 9—10.
19) Oswald Wirth, „Mystères de l'Art Royal", ed. du Symbolisme, p. 34.
20) A propos de sexualitate şi imaginaţie.

CAPITOLUL V

Ritualism

Orice formă de tantrism presupune o iniţiere, şi încă în sensul cel mai concret al termenului. Iată definiţia pe care i-a dat-o Jean-Louis Bernard (1):

„... experimentarea (...) tuturor celorlalte stări de existenţă; eul, dizolvat în dublul său, iese din corp cu el, explorează universurile paralele şi călătoreşte în ele. Ţelul iniţierii este descoperirea, prin intermediul propriului inconştient, a principiului spiritual al unităţii care asigură coeziunea fiinţei".

Dar iniţierea este de asemenea — expresie clasică în tantrismul hindus — „rădăcina mantrei": în cursul ceremoniei, fie că este vorba de un rit individual fie, cum este cazul societăţilor secrete colective, *guru* va învăţa pe elev *mantra,* formula sacră, care va trebui s-o pună în operă pe viitor în exerciţiile sale. Alegerea mantrei va fi întotdeauna potrivită personalităţii elevului. Cu titlu informativ, semnalăm că tantrismul hindus şivait comportă patru tipuri de iniţiere: lentă, semi-lentă, rapidă, instantanee (2).

Să trecem în revistă anumite rituri ale acestor iniţieri: alegerea unui nume de iniţiat; ruptura simbolică a legăturilor cu lumea; vasul şi altarul consacrat; traseul diagramei care se referă la „divinitatea de elecţiune" aleasă de elev; numărul simbolic de rituri (de exemplu, recitarea în trei reprize a alfabetului sanscrit) şi a accesoriilor utilizate (de exemplu nouă cupe, cinci substanţe (3).

Dacă numeroşi adepţi *yoga* nu sunt doar *tantrika,* dacă invers, mulţi adepţi ai tantrismului nu practică *yoga* fizică sub forma sa cea mai cunoscută (posturile speciale *Hatha-yoga*), asocierea între tantrism şi *yoga* nu este rară; aceasta nu este de mirare deoarece adeptul tantrismului urmăreşte să reuşească transformarea, metamorfoza atît a corpului său fizic cît şi a sufletului său.

Atunci cînd vorbim de *yoga,* ne gîndim evident la

palatului; dar acest om nu-i dădea nicidecum, spunea el, impresia unui om debordînd de vitalitate, de tinereţe, fără a mai vorbi de victorie asupra morţii. Să notăm totuşi că centre deosebit de importante — atît pentru psihism cît şi pentru viaţa vegetativă — sunt situate în mijlocul cavităţii craniene. Dar este necesar, pentru a ajunge la el, să procedăm de-o manieră atît de radicală, chirurgicală, s-ar putea spune? Majoritatea învăţătorilor adevăratului tantrism o neagă: întradevăr, calea tantrică se bazează pe o serie de exerciţii — nonviolente, — avînd drept ţel de a deştepta la rîndul lor fiecare din centrele psihice, pînă la acela care se găseşte în vîrful corpului psihic (10).

Într-un remarcabil studiu, „Înfrînare şi sexualitate în buddhism şi disciplinele yoga" (11), doctorul Jean Filliozat observa: „Practicile Tantrelor buddhice se îmbină cu anumite practici *yoga* indiene în general. Aceasta, disciplină riguroasă a corpului şi spiritului, şi al cărui punct de plecare pare să fie în experienţele fiziologice (...), constă, în forma sa esenţială, într-o oprire voluntară a fenomenelor instabile de conştiinţă pentru luarea de poziţie pe fondul stabil inconştient, pentru atingerea fiinţei în sine, degajate de fenomenal (...). În *yoga* clasică, (înfrînarea) a fost prescrisă pentru a îndepărta perturbaţiile stăpînirii de sine şi pentru a găsi un bob de energie în virtutea renunţării. În *hathayoga* şi în tantrele hinduiste şi buddhiste, sexualitatea a părut utilizabilă ca sursă de putere şi de energie spirituală, îndată ce s-a crezut ca ea a fost definitiv dominată, în loc de a fi dominat subiectul către ea..."

Oricît de paradoxal ar putea părea aceasta, extremele se ating, dreapta (altfel spus: înfrînarea) şi stînga (practica unirii magice) — cele două forme de *khundalini-yoga* (12) urmăresc de fapt acelaşi ţel.

Să amintim sensul etimologic, totodată general şi exact al cuvîntului sanscrit *yoga:* ceea ce „uneşte", ceea ce „leagă". În formele sale tantrice ca şi în celelalte, se regăseşte întotdeauna această voinţă de a realiza unirea între omul individual limitat şi realitatea superioară, Lumina, Divinul. Noi nu vom reveni aici în amănunt asupra practicilor sexuale proprii tantrismului (13).

forma sa cea mai spectaculară în ochii occidentalilor: *hatha-yoga* (*yoga* „forţei" sau „violentă"), celebră prin posturile sale aparent acrobatice. Dar în afara formelor normale, răspîndite chiar în Europa (4), există forme foarte avansate, de excepţie, care s-ar regăsi în anumite ramuri extreme ale tantrismului hindus.

Unor forme din acestea (5) aparţine realizarea numită *khecarimudra* (textual: „sigiliul celei care pluteşte în aer") descrisă în aceşti termeni în textul de bază a *Hatha-yoga*, cartea III, pag. 32 şi urm. (6):

„Limba este cu vîrful înapoi, introdusă în scobitura craniului, privirea îndreptată între sprîncene: aceasta este *Mudra-Khecavi*. *Khecavi* este realizată atunci cînd (...) se alungeşte în mod regulat (limba) la o mărime la care ajunge la sprîncene (prin interiorul) craniului. Luînd un cuţit purificat şi uns, bine ascuţit, asemănător unei frunze de Snubi (7), se taie la dimensiunile unui fir de păr (membranele care ataşează limba de gură). Apoi se freacă cu un praf de sare marină şi de *mathya* (myroboland galben); după şapte zile, se taie din nou, la dimensiunea unui fir de păr. Astfel, tăind progresiv timp de şase luni, filamentele de la baza limbii sunt suprimate. Întorcînd înapoi vîrful limbii cu o măsură, ea se uneşte cu joncţiunea celor trei (vene mistice) din orificiul palatului (...). Întorcînd înspre înalt vîrful limbii, dacă ea este menţinută doar o jumătate de clipă, yoginul este eliberat de otrăvurile (organice), de boli, de moarte, de bătrîneţe etc. Nu există boală, moarte, oboseală, somn, foame, sete, toropeală, pentru acela care cunoaşte *khecarimudra*. El nu mai suferă de boală, nu mai este atins de *karma* (8), nu mai este legat de timp. Acela care a sigilat cu *khecari* orificiul de sus al palatului, pentru acesta lichidul spermatic nu mai curge, (chiar) dacă este îmbrăţişat de o femeie foarte frumoasă. Chiar cînd lichidul său spermatic ar fi coborît cînd organul său se găseşte deja în sexul femeii, el este capabil de a-l retrage în sus şi de a lega *yonimudra* (pecetea vaginului) (9). Yoginul care ţinîndu-şi ferm limba îndreptată în sus, care bea Soma, într-o jumătate de lună, fără îndoială învinge moartea (sic)".

Unul din amicii noştri parizieni cunoscuse un yogi hindus care realizase această urcare a limbii în cavitatea

Amintim doar că unirea bărbatului cu femeia este departe (ar fi o greşeală totală de a o crede) de a se limita doar la fenomenele fiziologice care se raportează la organele sexuale. Unirea cuplului se realizează atît pe planul psihismului, unde coexistă — atît la bărbat cît şi la femeie — două polarităţi, cărora Jung le-a dat numele de animus şi anima. Conjuncţia crescîndă dintre aceste două polarităţi ar sfîrşi într-o veritabilă osmoză; ea ar fi chiar esenţială pentru formarea unui cuplu durabil. De unde această remarcă a lui Jean-Louis Bernard (14): „În cuplul tantric evoluat, anima femeii va ajuta bărbatului să-şi menţină anima sa în limite înţelepte. Acest cuplu nu este stabil decît la modul interior".

Cînd cuplul tantric poate liber să se dezvolte în timpul tuturor momentelor necesare, se notează un fenomen, deja decelabil la anumite cupluri comune care cunosc o fericire durabilă: bărbatul şi femeia tind să se asemene din punct de vedere fizic din ce în ce mai mult.

Oare la urma urmelor nu ca urmare a unei îndelungate condiţionări negative găsim noi atît de lesne „ciudat" şi „derutant" acest itinerar spiritual aparent opus înfrînării sacre care este calea mîinii stîngi? Este vorba de fapt — cu excepţia formelor sale aberante, inautentice — de un curent tradiţional, care răspunde unor motivaţii, unor rădăcini psihofiziologice extrem de profunde la bărbat (15). Referitor la cuvîntul „stîng", să nu uităm persistenţa acestei vechi superstiţii populare (moştenite de la romani) care pune de partea stîngă un caracter malefic, „sinistru" (16), în vreme ce pentru simbolismul religios al Indiei şi Asiei Centrale nu este deloc acesta cazul: stînga, este latura Zeiţei, partea feminină a Divinului.

Există o chestiune referitoare la cuplul tantric asupra căruia s-ar cuveni acum să atragem atenţia: în afara cazurilor unde procreaţia este socotită necesară pentru perpetuarea liniei de transmisie a secretelor, cuplul tantric urmăreşte un ţel radical distinct de unirile curente, ale căror determinism normal este procreaţia. Dimpotrivă, (şi există presentimentul la aceste cupluri unite care nu doresc perpetuarea), amanţii (îşi ajung lor înşile), după care bărbatul şi femeia, care reconstituie androginul di-

sociat, reformează unitatea pierdută. S-ar putea scrie că aritmetica n-are nimic comun cu toate acestea, că determinismul cuplului comun s-ar exprima prin 1+1=3 (apariţia unui al treilea termen, copilul), în vreme ce acela a cuplului tantric ar fi 1+1=1 (reconstituirea androginului primordial).

Riturile sexuale colective practicate în anumite ramuri ale tantrismului (17) ar permite să se explice anumite edificii bizare, chiar de o epocă recentă de sfîrşitul secolului XVIII. Acesta este cazul pentru extraordinarul ansamblu numit „Deşertul lui Retz", situat în împrejurimile Saint-Nom-la-Bretèche (18), ridicat înaintea Revoluţiei franceze de către marchizul de Moncille. Să fie vorba de o banală „nebunie", construită ca atîtea altele în vremea aceea printr-un capriciu de mare senior?

Noi personal credem că „Deşertul lui Retz" ar necesita fără îndoială, pentru a fi pe deplin înţeles, elucidarea unor probabile legături ale ciudatului marchiz cu o societate secretă tantrică. Totul, în îmbinarea locului, ne face să ne gîndim la un circuit iniţiatic, în cursul căruia receptorul, condus de la un loc la altul, ar fi supus la diverse probe şi ar cunoaşte diverse experienţe, din care ultima, trăită în etajul superior al straniului turn al „Deşertului Retz", ar fi fost consumarea unei conjuncţii magice cu o femeie formată în riturile secrete ale mîinii stîngi.

Vorbind de tantrism, buddhiştii întrebuinţează cu plăcere (însă cuvîntul este de dorit pentru celelalte forme ale acestei căi) termenul *mantrayana*, literal: „calea" sau „vehicolul" formulelor. Şi noi am putut constata importanţa rolului jucat de învăţătorii tantrici (19), prin cunoaşterea exactă a modului de pronunţare, de cîntare — relevat de către *guru* discipolului său — *mantra* — ele sau formulele care combină sunetele vocalice şi al căror scop este de a trezi, prin efectul lor vibratoriu imediat, cutare sau cutare fenomen exact. Noi am văzut deja caracterul funciarmente ritualist al diverselor forme de tantrism. El se găseşte la originea diverselor expresii artistice: artizanat, pictură, muzică. Ar trebui să citäm referitor la aceasta nu numai anumite muzici orientale (în

special tibetane), ci şi arii care, în Occident, fuseseră foarte probabil propagate de către membrii unei societăţi secrete tantrice. Acesta este cazul pentru culegerea intitulată „Carmina burana" şi care, deşi făcută celebră prin orchestraţia pe care a făcut-o marele compozitor german contemporan Carl Orff, provine de la un manuscris redactat pe la 1300 şi descoperit în secolul trecut într-o mănăstire bavareză. La audiţia sa, ghicim îndată că această muzică a fost cu grijă compusă pentru a influenţa asupra psihismului. Erosul liberator se găseşte divinizat în această muzică. Magul Gurdjieff care, într-unul din voiajele sale în Asia Centrală, a poposit în mănăstiri tantrice, compusese el însuşi o muzică specială pentru somptuoase balete pe care le executa cu discipolii săi.

Dar nu a venit oare timpul acum de a schiţa tabloul formelor diverse pe care tantrismul le-a luat în cursul secolelor?

NOTE LA CAPITOLUL V

1) „Le tantrism, yoga sexuel", p. 23.
2) Louis Renou, „L'Inde classique", Paris, Payot, 1947, tom 1, pp. 597—600.
3) Vezi în capitolul II, ritualul pancatattvei.
4) Vezi, Julien Tondriau şi J. Devondel, „Le guide Marabout du Yoga", Marabout Service, nr. 79.
5) Vezi studiul lui Antoine Zigmund-Cerbu: „Pratiques indiennes d'ingestions magico-religieuses, „Les cahiers de la Tour Saint-Jacques, I, 1"-ul trimestru 1960, pp. 26—31.
6) Noi citãm traducerea datã de A. Zigmund-Cerbu, articolul citat, p. 28.
7) Euphorbia nerifolia.
8) Efectele, bune sau rele, ale acţiunilor şi gîndurilor noastre.
9) Comentariul spune: „curbînd phallusul".
10) Vezi Capitolul II.
11) Publicată în 1952 în culegerea colectivă „Mystique et Continence", „Études carmélitaines".
12) Constituind ceea ce se poate numi yoga tantrică propriu-zisă.
13) Vezi supra, Capitolul II.
14) „Le tantrisme, yoga sexuel", pp. 72—73.
15) Cf. Ruggero Ferrara, „Eros e'disoluzione'nella vie della mano sinistra", revista italiană Arcana, 1, nr. 5, octombrie 1972, pp. 66—68.

16) Stînga este „sinister" în latină.
17) Vezi supra Capitolul II.
18) Dorim restaurarea: locul, pe care clasamentul din fericire l-a salvat de cazmaua demolatorilor, se găseşte astăzi (1973) într-o stare de abandon demnă de milă.
19) Vezi supra Capitolul III.

CAPITOLUL VI

Scurtă istorie a tantrismului

În excelentul său „Dictionnaire initiatique" (1), Heré Masson dă definiția următoare:

„Tantras și Tantrism: cărți sacre și metodă yogică din India. Tantrismul este o tehnică de extaz foarte dură care a inspirat mai multe *yoga* și buddhismul tibetan".

Noi vom încerca să oferim o definiție mult mai largă. Pe de-o parte — noi am constatat-o deja — tantrismul nu este nicidecum un fenomen specific indian, nici măcar circumscris religiilor orientale. Pe de altă parte, trebuie remarcată extraordinara plasticitate a acestui curent în raport cu diversele tradiții religioase unde el este întîlnit.

Există un tantrism hindus, un tantrism buddhist, alte forme încă, dar, sub aparența unor căi diferite, este întotdeauna același curent magic.

Tantrismul și India se găsesc imediat asociate în spirit și ar fi într-adevăr de negîndit trecerea sub tăcere — importanța lor este capitală — atît a tantrismului hindus cît și a formelor buddhiste. Aici este de altfel vorba de două curente ale tradiției tantrice cel mai bine cunoscute, cele mai accesibile, grație documentelor originale și studiilor directe aprofundate. Noi dispunem asupra acestui subiect lucrări remarcabile scrise de către orientaliști specializați dar și povestiri ale Occidentalilor deveniți adepți ai tantrismului și care relatează experiențele lor. Să citãm în special asupra tantrismului hindus mărturia dintre cele două războaie, a unui magistrat britanic din Madras care, sub pseudonimul de Arthur Avalon, a revelat toate secretele tantrismului șivait în mai multe mari volume. Cea mai cunoscută dintre aceste cărți: „La puissance du Serpent" (2) a fost tradusă în limba franceză, la Lyon, în editura Derain. Pentru tantrismul buddhist ascetic (adică al mîinii drepte), există mărturia recentă a unui francez devenit el însuși *guru* tantric venerat, sub numele inițiatic de Aryadeva.

Dar este oare tantrismul o formă religioasă particulară

a hinduismului sau a buddhismului? Deloc! Venerabilul Aryadeva remarcă foarte pertinent natura generală a acestei căi:

„Tantra nu aparţine nici unui loc particular, nici unei ţări, şi nu are nici un iniţiator, ci este ea însăşi, ca substanţă simbolică a tuturor Textelor Sacre ale lumii. Aceasta este vederea convertită către interiorul lor în locul formelor lor exterioare diferenţiate.

Acelaşi autor ne relevă astfel postulatul fundamental al metafizicii învăţătorilor tantrismului sub diversele sale forme (3):

„Dacă tu priveşti oamenii şi lucrurile ca fiind altceva, sau străini, tu eşti departe de adevăr, căci această diferenţă este formată de conştiinţa ta, parte integrală a visului unic al Unităţii Vieţii".

Aceasta este antica doctrină a *Maya*-ei sau a Iluziei, concepută şi ca „Mamă" a formelor, substanţă primordială, materie primă a tuturor lucrurilor.

Există un tantrism hindus şi un tantrism buddhist, aceasta din urmă formînd ceea ce se cheamă *Vajrayana*. Vehicolul „de fulger" sau de diamant, unde magia joacă un rol predominant. Acestor două forme de tantrism le corespund cercetări alchimice: ne-am înşela mult considerînd acestea drept pur occidentale. Printre alchimiştii indieni, ar trebui să citim — în ceea ce priveşte tantrismul buddhist — un mare adept ca Nagarjuna (4), care a lăsat texte care revelă căutarea de către el a elixirului vieţii lungi prin utilizarea „mercurului înţelepţilor".

Din India, tantrismul buddhic se va propaga, în Evul Mediu, către Asia Centrală, unde el se va încorpora în ramura buddhismului numită lamaism. Dar nu trebuie să identificăm pur şi simplu lamaismul şi tantrismul: dacă anumite ramuri ale lamaismului sunt extrem de îndatorate magiei tantrice (acesta este cazul în special la „bonetele roşii", care se reclamă de la Padmasambhava (5), secolul IX al erei noastre), în schimb acesta nu este de loc cazul pentru lamaiştii „bonetelor galbene" care au drept şef suprem pe *dalai lama*.

Tantrismul s-a constituit mai întîi singur, prin propriile sale eforturi în India, de unde el a radiat mai apoi către Asia Centrală şi Extremul Orient? Această problemă

rămîne foarte controversată printre orientaliști: unii reclamă intervenția unor surse venite din șamanismul Asiei Centrale sau din taoismul chinez: practicile erotice ale „mîinii stîngi" nu sunt ele desemnate în India prin termenul *chinakara*, adică „à la chinoise"? Oare n-ar trebui să urcăm în timp dincolo de istoria cunoscută, pentru a plasa leagănul magiei tantrice în acest continent legendar care a fost revelat de Platon: Atlantida? *Guru*-ii tantrici nu ezită s-o afirme.

Departe de a fi un fenomen limitat la India și la Asia Centrală, tantrismul ar atesta existența sa subterană în sînul diverselor tradiții religioase, nu numai în hinduism și buddhism, de unde și natura arbitrară a afirmației după care tantrismul ar fi un fenomen specific oriental.

Există desigur forme orientale ale tantrismului: în India, în Asia Centrală, și de asemenea în China (6). Dar în ele am regăsi exact același fenomen al ritualismului magic secret și în sînul tradițiilor mediteraneene ale Occidentului. Există un tantrism iudaic al Europei Centrale și Orientale legat de anumite forme ale kabbalei; Gustav Meyrink va relata asupra reprezentanților și asupra întinselor sale cunoștințe în materie în cele două din romanele sale fantastice și simbolice: „Golem" și „Visage vert".

Ar exista deasemenea și un tantrism musulman, care se traduce în „Mille et Une Nuits". S-ar regăsi deasemenea diverse forme din ceea ce pe drept se poate considera drept tantrism creștin și care s-a perpetuat în sînul diverselor societăți secrete; de exemplu, acei enigmatici „Fères du Libre Esprit" dintre care pictorul flamand Jérôme Bosch fu unul din inițiați (7).

Dacă intenția de „a face tantrism" a putut, în secolul XIX și XX, servi drept scuză foarte comodă pentru vulgare perversiuni, aceasta nu trebuie să ne împiedece să recunoaștem prezența, în mișcările „oculte" contemporane, a unor oameni valid formați pentru această cale atît de specială (8). Acesta este cazul, după toate probabilitățile, lui G. I. Gurdijieff; acesta este cazul, deschis proclamat, al lui Aleister Crowley (9), care a fost chiar — faptul trebuie din păcate menționat — primul european admis să urmeze, în camerele secrete ale templului din Madura (în sudul Indiei), arcanele căii mîinii stîngi.

Și, departe de a se dezminți sau diminua, interesul activ pentru tantrism nu încetează de a se manifesta, adică de a se dezvolta în lumea actuală — și nicidecum (trebuie să insistăm asupra acestui punct) drept simplu alibi pentru divertismente particulare fără nici o valoare spirituală. Noi am avut sub ochi o lucrare foarte recentă (începutul verii 1973) (10), intitulată „Ai Güo" și purtînd drept subtitlu (pe deplin justificat, căci autorul manifestă în această carte o cunoaștere precisă a esoterismului căii în cauză): „Le roman de l'amour tantrique".

Ar fi nevoie de altfel de un întreg capitol pentru a scrie asupra acestor relații directe ale mai multor scriitori celebri cu magia tantrică. Acesta a fost cazul cu Arthur Rimbaud, a cărui experiență majoră nu s-ar putea înțelege decît în legătură intimă cu tantrismul mîinii stîngi; acesta a fost de asemenea, cazul fără nici o îndoială, pentru Villiers de l'Isle-Adam (1838—1889), acel scriitor miraculos care de abia începe să iasă dintr-o injustă uitare (11).

Un mare subiect tantric, obseda în special pe Villiers: acela al formării unui cuplu magic predestinat, apt de a se elibera de toate limitele condiției terestre. Această temă o găsim în straniul roman „Eve future", ale cărui ultime pagini au fost redactate (acestea sunt propriile cuvinte ale lui Villiers) „pe burtă pe o podea golită de mobile și luminată de un capăt de lumînare" (12).

Scena unui cuplu de amanți predestinați se găsește deasemenea în drama Axël. Dar iată-ne ajunși aici la punctul culminant al anchetei noastre: de a ne lămuri pe deplin asupra țelurilor și întinderii magiei tantrice.

NOTE LA CAPITOLUL VI

1) Pierre Belfond, 1970, p. 337.
2) Adică al lui Kundalini (vezi supra, capitolul II).
3) Ibid., „Les Paroles du Gourou", p. 268.
4) Numele său în sanskrită semnifică textual „Omul-alb-al-cobrelor".
5) Textual: „Născut din Lotus".
6) Cf. Jean-Paul Bourre, „La voie de la main gauche dans le

tantrisme taoiste", Horizons du Fantastique, nr. 21 bis, 1972, pp. 58—59.

7) Cf. Jacques Combes, „Jerôme Bosch", Paris, Tisne, 1957.
8) De „stînga" sau de „dreapta", după caz.
9) Serge Hutin, „Aleister Crowley, le plus grands des mages modernes", Bibliothèque Marabout, nr. 436.
10) D.S.H., 36 bis, boulevard de Picpus, Paris XIIe.
11) Vezi, pentru un prim contact, excelenta ediție a lui Jacques Chupeau, și a lui Villiers de l'Isle-Adam, „Contes et récits", Univers des Lettres, Bordas.
12) Cf. studiul nostru: „Le grand secret de l'Eve future", revue „Le Symbolisme", 1966.

CAPITOLUL VII

Magie și eliberare

Numeroase cărți (începînd cu cele ale Alexandrei David-Neel pînă la acelea, atît de controversate, ale lui „T. Lobsang Rampa"), fără a mai vorbi de cinema și de televiziune (cu, de exemplu, admirabila prezentare a „Message des Thibétains" a lui Arnaud Desjardins), au făcut cunoscute publicului occidental viața și singularele puteri ale magicienilor tantrici din Tibet. Aceștia, să o remarcăm, nu se întîlnesc numai în Tibet, deși acest ținut este deosebit de propice activităților lor, prin faptul că s-a aflat izolat de marile curente ale civilizației moderne.

O remarcă preliminară se impune înainte de orice tentativă de inventariere globală a puterilor magiei tantrice: acelea de care învățătorii pot foarte bine să nu uzeze ar corespunde, după perspectivele tradiționale, realizării anumitor stări interioare, majoritatea instructorilor spirituali condamnă într-adevăr căutarea unor astfel de puteri pentru sine.

Dar care sunt secretele magice ale tradiției tantrice? Posibilitatea de a parcurge prin voință mari distanțe, aceea de a „levita", aceea de se face invizibil, aceea de a-și proiecta propriul corp „astral" la distanță, adică de a se materializa după voință într-un anumit loc; bilocația (facultatea de a se manifesta corporalmente în două sau mai multe locuri deodată); exteriorizarea în adevărate „focuri de artificii silențioase" (1), a unor imagini mișcătoare cu diverse tonalități luminoase. S-a vorbit mult și de puterea specială numită *tumo: lama*-ii ar fi capabili să-și ridice după voință temperatura și ar putea astfel să suporte goi un frig glacial și, în același timp, să facă să se usuce pe corpul lor mai multe cearceafuri ude. Nu este vorba aici de o legendă: numeroși călători demni de crezare au constatat o astfel de realizare în munții din Tibet. *Lama*-ii care cunosc magia tantrică în întregime ar fi de asemenea capabili să dobîndească stăpînirea completă asupra tulkușilor sau corpurilor magice.

S-a vorbit mult — deşi acestea sunt practici deviate — de cunoştinţele anumitor *lama*-i în materie de necromanţie de cel mai sinistru gen. Li se atribuie într-adevăr puterea de a anima cadavre (notăm analogia cu *zombi* realizate de către magii *vodu* din Haiti), adică de a evoca sufletele defuncţilor, obligîndu-le să se materializeze sau chiar să se încarneze.

Numeroase legende tibetane, deosebit de înspăimîntătoare (însă se găsesc asemănătoare aproape peste tot în lume) vorbesc despre contacte magice cu entităţi de dincolo de mormînt şi de posibilităţile pe care le-ar avea acestea de a acţiona asupra corpurilor viilor.

În faimoasa sa carte, intitulată „Troisième oeil", T. Lobsang Rampa, descrie foarte delicata operaţie pe care o îndeplineşte al treilea ochi, destinat să dezvolte la iniţiat viziunea paranormală (în special cea a aurei magnetice care înconjoară fiinţele şi lucrurile): s-ar înfinge un vîrf fin în fruntea tînărului novice, pînă la mica glandă situată în interiorul creierului, pe care endocrinologii o numesc de altfel glanda pineală. Ea a fost botezată „al treilea ochi", căci ea ar fi un vestigiu anatomo-fiziologic al ochiului frontal suplimentar posedat odinioară, se zice, de fiinţa umană, înainte ca acest organ să se fi interiorizat pentru a se limita la percepţia imaginilor psihice. Trebuie să facem cele mai mari rezerve asupra posibilităţii operaţiei descrise de către T. Lobsang Rampa, făcînd remarca că ea riscă să fie fatală pentru pacient! În afară de aceasta, acest autor este singurul, după cunoştinţa noastră, care ne vorbeşte de această operaţie asupra „celui de-al treilea ochi" de-o manieră atît de chirurgicală!; nici unul din aceia care au trăit în mănăstirile şi ermitajele din Tibet nu o menţionează. Dar este oare cu adevărat imposibilă?

Nu s-ar putea desigur afirma aceasta cu o certitudine absolută. Studiul numeroaselor cranii trepanate datînd din preistorie sau din epoci mai recente ar tinde să ne facă să ne gîndim că nu este vorba cu necesitate aici de o intervenţie terapeutică, ci de un act sacru, încă puţin cunoscut, efectuat de fini psihici. „În mormintele peruviene, remarcă J. C. Salémi (2), s-au găsit peste 10 000 de cranii umane ce prezentau în vîrf o gaură mare circulară de 3—4 centimetri diametru. Pentru ce au fost trepanate astfel

aceste cranii? Mister. Mai multe din aceste găuri prezintă depuneri de țesut osos, probă sigură că oamenii astfel trepanați au supraviețuit operației".

Același autor face o paralelă cu strania experiență realizată în 1965 de către un student în medicină olandez, Bart Huges. „Din cauza greutății, staționea verticală a omului face dificilă irigarea sanguină a creierului. Ea ar trebui activată pentru ca întreg creierul să funcționeze normal. Nu este deci de mirare că mai mult de jumătate este inutilizată. Pentru a remedia aceasta, Bart s-a gîndit să facă o deschizătură în cutia craniană pentru a diminua presiunea exercitată de lichidul cefalo-rahidian. Datorită acestui fapt, sîngele poate circula mai liber în cap (...) el (studentul) se operă singur și în secret la 6 ianuarie 1965 (3)".

Dar să revenim în Tibet. Totul ne lasă să presupunem, după părerea noastră, că T. Lobsang Rampa, descriind o operație concretă, vroia să vorbească de fapt de o realizare interioară, psihică: nimic nu ne autorizează să vedem în ea un act chirurgical. Este de altfel destul de ușor de constatat că, fără îndoială voluntar, T. Lobsang Rampa (oricare ar fi personalitatea care se ascunde sub acest nume al unui lama tibetan) a inserat în povestirea sa, în mijlocul unor pasaje pe deplin exacte asupra vieții din mănăstirile lamaiste și tibetane în general, anumite episoade a căror neveridicitate este manifestă (4).

Dar care este de fapt țelul principal al înaltei magii tantrice? El s-ar putea defini astfel: obținerea, de către adept, a unei victorii totale asupra limitelor spațiului și timpului — generatoare de bătrînețe, de declin și de moarte — care constrîng omul terestru ordinar. Altminteri spus: ar fi vorba de descoperirea, de redescoperirea prodigiosului secret al nemuririi. După voia sa, omul capabil să ducă asceza tantrică la punctul său culminant ar putea, fie să perpetueze după voință corpul său fizic în plină înflorire, fie să-l părăsească voluntar pentru a merge să trăiască pe viitor o existență descarnată, psihică. Ultima planșă din „Mutus Liber" ne arată alchimistul și soața sa care „urcă" triumfători către altă lume, în timp ce cele două cadavre ale lor, golite de orice viață, rămîn întinse pe sol. Iată, în privința aceasta, ce ne spune unul din

oamenii cei mai la curent astăzi cu diversele forme superioare de tantrism, Julius Evola: „Acela care a dus procesul yogic la bun sfîrșit este un eliberat în viață, *jivan mukta*. În principiu, el a dus pînă la capăt opera de depășire a stării umane și de decondiționare a ființei și ar putea astfel să părăsească lumea condiționată (...). „Lăcașul care se înalță fără susținere" o dată atins, pentru el nu mai există disoluție, nici măcar în momentul „marii disoluții" (*mahapralaya*), adică, conform ritmurilor ciclice ale cosmosului, cînd orice manifestare este resorbită în Principiul Suprem (la sfîrșitul veacurilor). (5).

Printre aceste puteri magice, victoria asupra morții ar deveni apanajul adeptului avansat în tantrism. Să cedăm din nou cuvîntul lui Julius Evola: „*Siddha* (inițiatul tantric perfect) are puterea asupra celor trei lumi (...). El ar avea în principiu facultatea de a face ceea ce vrea, de a împiedeca ceea ce el nu vrea, în orice plan. El este stăpînul morții și în acest sens anume (...) că el are puterea de a da morții propriul său corp cînd o vrea, fără acțiune fizică, prin „gestul disoluției" — *samhara-mudra* — moartea nemaiavînd sens pentru el care se bucură de continuitatea conștiinței pe toate planurile (...). O anumită putere este destul de des menționată în tantrism: *phowa*, puterea de a se proiecta în afara corpului atunci cînd el găsește în corpurile corespunzătoare ale altora „locașuri", adică pe alte planuri cosmice, sau chiar în corpul unui alt om, posibilitatea de a se substitui lui și de a-i da ordine, de a fi veritabilul autor imperceptibil al gîndurilor, inspirațiilor și pasiunilor pe care alt om și le crede ale sale proprii (6)".

Cei mai înalți inițiați ai tantrismului ar putea să se joace după voia lor prin magie cu limitele nu numai ale spațiului ci și ale timpului care constrînge toate acțiunile omului ordinar. Și aceasta ne-ar readuce la problema (7) — atît de dragă autorilor de science-fiction — deplasării voluntare a ființei umane globale în durată. Este ea oare posibilă? Aceasta ar trebui din păcate să fie studiată într-un mod aprofundat.

Se poate călători în timp? O astfel de întrebare evocă imediat cîteva mari cărți clasice ale anticipației și fantasticului, începînd cu faimoasa „Machine à explorer le

temps" a lui H. G. Wells. Este vorba de un simplu joc al imaginației, sau de o realitate? Aceasta este ceea ce noi încercăm să înțelegem în ansamblu.

Dar, înainte de toate, ce este timpul? Ce experiență avem noi despre el precis? Imaginea tradițională care ne vine imediat în minte este cea a unui rîu care curge și a unui personaj care urmează curentul în barca sa: ceea ce lasă în urma lui este trecutul; locul pe unde trece echipajul este prezentul; ceea ce rămîne de parcurs, ceea ce este foarte apropiat sau încă foarte îndepărtat, este viitorul. Prezentul apare acestui personaj ca un punct fugitiv, ca o clipă fără încetare mișcătoare între trecut și viitor.

Să precizăm în plus: este clasică distincția între durata subiectivă, trăită de conștiința ființei care se inserează în țesătura evenimentelor, și timpul obiectiv, acela pe care îl măsoară ceasurile și orologiile. Comparat cu spațiul, timpul — fie că este subiectiv sau obiectiv — se caracterizează, constatarea este familiară, prin această trăsătură distinctivă: ireversibilitatea.. Într-un cuvînt: eu pot foarte bine, după ce am plecat de la Paris la Nice, de exemplu, să revin de la Nice la Paris cu ajutorul mijlocului de transport ales de mine; dar îmi este imposibil, dacă noi ne aflăm la 11 iunie 1973 de a reveni la 31 decembrie 1971. Noi vorbim aici de experiența obișnuită a timpului, rezervîndu-ne imediat chestiunea unei eventuale mașini destinată explorării trecutului și viitorului.

O altă caracteristică, dar care ne-ar duce foarte departe, de data asta, în domeniile atît de complexe ale astronomiei, fizicii și matematicii: timpul este relativ. O remarcă importantă se impune: relativitatea nu este numai o teorie științifică complexă: ea apare la nivelul cotidian al duratei trăite de către fiecare ființă umană. Este bine cunoscut faptul că, din punct de vedere psihologic, orele unui orologiu (numeric egale între ele) nu au aceeași valoare subiectivă: atunci cînd noi petrecem o oră cînd ceva ne face rău, timpul se scurge cu lentoare; atunci cînd flecărim bucuroși cu amicii, o oră trece ca un fulger. Modul în care apreciem timpul variază și după vîrstă: pentru copil, un an reprezintă ceva formidabil de lung; pe măsură ce noi avansăm în vîrstă, timpul pare să se scurgă într-un ritm mai accelerat; astfel, pentru bătrîn, anii par

scurtați la jumătate. S-a putut estima că, din punct de vedere subiectiv, adevăratul mijloc al vieții se situează pe la șase ani. De ce timpul se scurge atît de repede pentru adult față de copil? Pierre Janet a făcut interesante remarci asupra acestui subiect; după el (și el are, credem noi, totală dreptate), noi apreciem durata după, se spune obișnuit, gradul de „umplere" al trecutului nostru. Iată de ce școlarul de 10 ani va percepe anul la dimensiunea de 1/5 din viața sa (căci, înainte de vîrsta de cinci ani, el nu-și amintește decît cîteva amintiri disparate), în vreme ce bunicul său de 65 de ani va vedea un an la 1/60 din timpul său trăit deja. Trebuie, de asemenea, să ținem seama de procesele biologice; de exemplu, viteza din ce în ce mai mică a cicatrizării plăgilor; Lecomte du Noüy a făcut interesante lucrări asupra acestui subiect. Să notăm cu toate acestea existența unor perioade destul de lungi cînd, se pare, se produce o recrudescență a vitezei proliferării celulelor. Diverse condițiuni fiziologice au de asemenea influența lor asupra percepției timpului: de exemplu, febra pare să încetinească scurgerea sa. Ritmurile legate de fenomenul psihopatologic cotidian al alternanței veghei și somnului au de asemenea importanța lor Să amintim încă acest fapt binecunoscut: în cursul unui vis care, obiectiv, nu durează decît cîteva minute, cel ce doarme poate trăi aventuri care lui i se par că umplu ore sau zile întregi.

Caracterul ireversibil al duratei se marchează și în simplul fapt că corpul fizic al omului evoluează de-a lungul vieții pînă la decrepitudine și moarte. E de înțeles atît de vechiul vis despre un timp care să nu mai fie limitat, care să rămînă mereu disponibil întreprinderilor umane. S-ar putea aminti acest vers din Hesiod: „Aceluia care dispune de timp, nimic nu-i este imposibil".

În ceea ce privește timpul supra-uman, Jacques Bergier (8) ne face remarca despre conceptul de relativitate care se constată deja în percepția vizuală obișnuită:

„O clipă de privire ne face să vedem (în cerul înstelat) obiecte de o vîrstă foarte diferită. Luna pe care noi o vedem este veche de o secundă. Este o bucată de lună din care există o secundă, ca să întrebuințăm limbajul bunului nostru simț înșelător. Dar cu o bună vedere se

disting în același cer nebuloase bătrîne de 2 miliarde de ani. Cerul, care ne apare drept un ansamblu omogen ca un perete sau o prerie, este în realitate un mozaic alcătuit din trecuturi foarte diferite."

Să amintim și că — aceasta este capital — dacă noi analizăm evenimentele în componentele lor de spațiu și de timp, aceste decupaje obișnuite nouă sunt complet arbitrare: ar trebui, după buna ortodoxie științifică modernă să vorbim de un continuum spațio-temporal.

Dar să revenim la chestiunea noastră: se poate călători în timp? De fapt chestiunea este dublă: poate fi vorba de un voiaj simplu însoțit de conștiința observatorului sau de o explorare obiectivă (ca în povestirile de science-fiction), în carne și oase, în trecut sau în viitor. Altfel spus, noi vom încerca să studiem mai întîi posibilitățile subiective, de călătorie în timp apoi posibilitățile obiective (mult mai dificil de admis, desigur, dar cu atît mai fascinante).

Fiecare a fost frapat de un fapt: atunci cînd noi retrăim o împrejurare a vieții noastre trecute cu suficientă intensitate, ne regăsim total plonjați în ea, cu toate componentele sensibile ale fenomenelor. Cînd un bătrîn decrepit își rememorează o perioadă a copilăriei sale, el retrăiește scena fără ca, în aceasta, corpul său să fi suferit decadența fizică. Dar conștiința noastră nu ar putea ea, în anumite condiții, să perceapă episoade viitoare sau trecute ale istoriei noastre personale sau cea a unei populații, adică a speciei umane în întregime? Numeroși, de fapt, sunt aceia care au avut vise premonitorii, fie presentimentul evenimentelor fericite sau nenorocite. În legătură cu aceasta, trebuie să remarcăm că, în afară de faptele importante, incidente foarte secundare, de-o neînsemnătate totală, sunt adesea anunțate în această manieră. S-ar putea, de exemplu, să se vadă într-un vis pe cale de a se spune o frază cu totul banală, care va fi spusă efectiv cîteva zile după aceea. Într-o atare ocazie, se produce un straniu fenomen de disociație a conștiinței: se vede pe sine, în momentul cînd premoniția se realizează, pe cale tocmai de a pronunța cuvintele pe care le-a prevăzut, ca și cum ele ar fi fost înregistrate în prealabil.

Autorul englez John W. Dunne a relatat (9) modul cum a putut treptat pune la punct o metodă care să-i permită să dezvolte, să utilizeze și să stăpînească fenomenul premonitoriu din vise.

Cînd vederea în viitor depășește planul individual, cînd ea se aplică la evenimente de importanță colectivă, se vorbește atunci de profeție, sacră sau laică. (Vezi în legătură cu aceasta „Livre des Prophéties" (10) a Josanei Charpentier).

Newton spunea că profețiile sunt adevărate, dar ... nu ne putem da seama decît o singură dată că ele sunt realizate. Astfel că, pentru a lua un verset celebru din Apocalipsa Sfîntului Ioan, calamitatea (lăcustele) care trebuie să survină atunci cînd va răsuna a patra trompetă nu putea fi clar interpretată decît după apariția aviației militare. Iată acest verset din Sfîntul Ioan:

„Aceste lăcuste se aseamănă cu niște cai pregătiți pentru luptă; pe capul lor este ceva ca niște coroane de aur, și fețele lor sunt asemenea fețelor oamenilor (...). Ei aveau piepturi ca niște platoșe de fier și zgomotul aripilor lor era ca un zgomot de care trase de mai mulți cai care fug spre luptă (...)".

Printre profeții nebiblici, cel mai celebru este fără îndoială Nostradamus. Noi ne permitem, în ceea ce-l privește, să vă trimitem la cartea noastră „Les Prophéties de Nostradamus" (11), unde am încercat să clarificăm semnificația fiecărui catren. Fie că vrem ori nu, unele dintre aceste catrene se aplică cu o totală certitudine unor evenimente importante care vor trebui să se deruleze în secolele ulterioare.

Există numeroase versuri, de exemplu, care se aplică lui Napoleon, dintre care (cel mai celebru dintre toate, cu siguranță este): „Un împărat se va naște lîngă Italia". Însă, înainte de Nostradamus, mai multe profeții medievale anunțaseră deja ascensiunea și căderea, tot atît de vertiginoasă, a „Vulturului". Iată, de exemplu, un pasaj din profeția atribuită sfîntului Cezar, episcop de Arles: „Din sînul Mediteranei, iese un căpitan ilustru. Ca vulturul, el zboară și urcă cu mult orgoliu. El îl strînge pe Sfîntul Sfinților în ghearele sale ascuțite. În zadar. El însuși este înlănțuit și-și rupe îndrăzneț o dată din fiarele

sale. Dar norocul contrariu îl leagă în mijlocul apelor pînă la moarte".

Iată extrasul dintr-un manuscris profetic, „Tuber seculorum" („Trîmbița secolelor") redactat în secolul X, în Saxa, de către abessa Hroswitha: „Și acesta va fi un secol după căderea împăratului Franței, restauratorul Sfîntului Imperiu, născut într-o insulă, mort într-o insulă".

Adevărul obiectiv al profeților ne confruntă cu redutabila problemă a unei predestinări de ansamblu a planului de derulare al faptelor terestre. Dar nu ar fi rău de comentat această lege tradițională cu ajutorul acestor remarci ale amicului nostru Raymond Bernard: „Profețiile înțelepților sunt întemeiate pe cunoaștere și ele se situează astfel la nivel de certitudine. Ele desemnează cadrul evoluției planetare și uneori universale. Ele descriu scena pe care vor „juca" oamenii și decorurile care o vor înconjura în cursul actelor diverse ale istoriei umane. Piesa este, într-adevăr, pregătită, și ea a fost în așa fel ca să permită oamenilor să evolueze, să ia cunoștință, să opereze la rîndul lor asupra sursei din care ei emană. Dar atenție! Piesa nu este scrisă în toate detaliile sale, fiecare repartiție nu este redactată, într-un cuvînt rigidă. Cea mai bună comparație este cea a vechii comedia dell'arte unde intriga era, în marile sale trăsături, definită dinainte, dar unde fiecare detaliu nu era prevăzut, situațiile înlănțuindu-se unele după altele după nivelul actorilor, în ciuda faptului că elementele fundamentale erau respectate și deznodămîntul prevăzut respectat. Rezulta că repartizările unuia erau în funcție de ceea ce spunea celălalt și astfel piesa se derula din ce în ce mai precis deoarece ea se baza pe o înlănțuire de situații „puse" de către înșiși actorii. Această simplă explicație permite să se înțeleagă profețiile. Ele se raportează la elementele fundamentale care vor fi ineluctabil respectate și la deznodămîntul care, oricum, va fi de asemenea" (12).

O altă remarcă a aceluiași autor (13) care ar trebui să fie îndelung comentată, afirmă de asemenea: „Ele (profețiile) prezintă în mod simbolic circumstanțele pe care le va întîlni omul în fiecare din încarnările sale, luptele sale personale, experiențele sale individuale, etc."

Atît premoniția cît și clarvederile și profeția atestă

posibilitatea călătoriei subiective în timp. Totul se petrece ca și cum, fie spontan, fie ca urmare a unui antrenament psihic special, omul ar deveni capabil să vadă clișee (ale viitorului, dar și ale trecutului) care aparțin unor serii temporale diferite de epoca în care se trăiește actualmente, adică susceptibile de a îngloba ansamblul derulării unui întreg ciclu terestru.

În ceea ce privește diversele metode utilizate pentru dezvoltarea viziunii trecutului sau viitorului — limitate sau mai generale — ele ne-ar obliga să trecem în revistă diversele tehnici ale clarvederii. Și Dumnezeu știe dacă ele sunt numeroase, dacă procedeele și suporturile divinației sunt diverse! Să ne mulțumim să precizăm că Nostradamus s-a prezentat singur, cu toată precizia necesară, în primele două catrene ale primei Centurii. Într-adevăr, noi vedem în ele pe mag așezat, cu sabia magică în mînă, pe un trepied și dedîndu-se la fumigații rituale.

Printre metodele cu adevărat speciale utilizate pentru „a călători" psihic în timp, ar trebui citată unirea magică îndeplinită de către un cuplu predestinat căii tantrice zise a mîinii „stîngi"; acea unde unirea se realizează într-un mod foarte concret, fiind sacralizată (vezi în legătură cu aceasta, în afara Capitolului II din prezenta lucrare, cartea noastră „L'Amour magique" (14). Dacă marea unire magică este cu adevărat fericită, cuplul trebuie să poată atunci reuși, dormind pe plan fizic, să-și înalțe conștiința, în așa fel ca să i se permită să efectueze un veritabil voiaj temporal — la începutul, apoi la sfîrșitul ciclului terestru trăit de către umanitatea actuală.

Dar, în măsura în care voiajul subiectiv (în spirit, în imaginație) în trecut sau în viitor pare posibil în diverse maniere, ar exista mijlocul de a realiza și această temă atît de clasică a science-fiction-ului: a se transporta în carne și oase în cutare epocă a trecutului sau viitorului? Noi atingem aici problema deplasării temporale obiective.

S-a vorbit mult de tehnici de hibernație artificială și de reușita lor totală într-un viitor relativ apropiat: ele ar permite unui om de a adormi la un moment dat pentru a se deștepta, fără a fi îmbătrînit în acest interval de timp, 20, 50 de ani, 100 de ani sau chiar mult mai mult. Dar noi

nu am da aici de secretul cel mai fascinant, acela al unei libere promenade corporale a omului prin timp, care să-i permită o victorie completă asupra bătrîneții și morții. Noi vom da acest frumos pasagiu dintr-un clasic al voiajului temporal, „Le Voyageur imprudent" (15) de René Barjavel: „De unde venim noi? continuă infirmul (16), unde am fost noi înainte de a ne naște în conștiința acestei lumi? Religiile vorbesc de un paradis pierdut. Regretul acestuia obsedează oamenii tuturor raselor. Acest paradis pierdut eu îl numesc univers total. Acest univers nu se limitează NICI la Timp, nici la Spațiu. El nu dispune nici de trei nici de patru dimensiuni, ci de toate dimensiunîle. Lumina care-l luminează este compusă nu din 7 sau 20 sau 100, ci din toate culorile. Tot ceea ce este sau va fi îl sălășuiește și, de asemenea, ceea ce nu va fi niciodată. Nimic nu se găsește în el format, pentru că toate formele sunt în el posibile. El nu se limitează la atom și infinitul nostru nu ajunge să-l umple. Pentru sufletul care participă la acest univers, viitorul și trecutul nu există, nici apropierea nici depărtarea. Pentru el totul este prezent.

„(...) Imaginați-vă acum (...) acest suflet condamnat căderii. El se angajează în ceea ce noi numim viață, pentru el un fel de culoar, tunel vertical ai cărui pereți materiali îi ascund, pînă ce își amintește, minunatul lăcaș. El nu poate nici să urce, nici să se deplaseze la dreapta sau la stînga. El este inexorabil atras către moarte, către în jos, către cealaltă extremitate a tunelului care debușează Dumnezeu știe unde, în înspăimîntătorul infern sau în paradisul regăsit. Acest suflet sunteți voi, sunt eu, în timpul vieții noastre pămîntești, noi care cădem în cădere liberă în timp, ca pietricelele scăpate din mîna lui Dumnezeu. Și dacă eu ajung să schimb densitatea acestui suflet, acestei pietricelele, îmi va fi posibil fie să-i accelerez căderea, fie să-l opresc. Eu aș putea chiar să-l sustrag greutății care-l atrage spre viitor și să-l fac să urce către trecut.

Să citâm și un alt pasaj care este prelungirea directă a acestei argumentații (pagina 31): „Înțelegeți acum interesul descoperirii mele? Ajunși la 40 de ani vă decideți să

vă reîncepeți viața. Reveniți la adolescență. Vă lansați cu un corp nou complet într-o nouă existență. Evitați nenorocirile care v-au lovit de prima dată, vă agățați de fericirile care v-au evitat. Reîncepeți de 100, de 1 000 de ori. Posedați toate științele lumii, vorbiți toate limbile, ați iubit toate femeile, tutuiți pe toți contemporanii voștri, ați văzut, ați înțeles, ați cunoscut totul. Sunteți Dumnezeu...“

Ideea, atît de fascinantă a unui voiaj în carne și oase în timp nu ar avea nici un sens pozitiv inteligibil, nu aparține ea oare unor nostalgice fantezii ale „imaginației“? Jacques Bergier nu o crede, el care în cartea sa „Les Frontières du possible“ consacră un întreg capitol posibilității de voiaj temporal. El nu ezită să scrie (paginile 39—40): „Să ne imaginăm (...) un fel de capsulă sau de vas spațial temporal ce urcă cursul timpului animat de o enormă energie. În raport cu un observator al epocii unde vasul ar ajunge, el ar fi foarte mic, ar traversa toate obstacolele și s-ar manifesta mai întîi printr-o ploaie de raze cosmice care cade peste toate împrejurimile. Astfel de jerbe sau „evenimente excepționale“ sunt cunoscute în domeniul razelor cosmice și au fost studiate. Se poate ca anumite „evenimente excepționale“ de acest fel să fie călători ce vin din viitor. Pentru moment, ele sunt interpretate drept sosirea unor particule cosmice animate cu o mare energie și care vin dintr-o altă galaxie decît a noastră. „El scrie chiar: (pag. 37—38)“ Sosirea unui călător care vine din viitor ar fi perceptibilă simțurilor noastre, instrumentelor noastre de măsură? Probabil. Dar nu sub forme evidente. Ea s-ar traduce ca un bombardament extrem de puternic de raze cosmice sau ca o furtună magnetică fără precedent, sau printr-o oarecare manifestare pe care noi nu am asimila-o cu un voiaj temporal.“

Dar mijlocul cel mai bun de a avea inima curată ar fi cu siguranță să ne întrebăm dacă există mărturii ale oamenilor care ar fi putut (nu numai în spirit, dar și în corpul lor) să ajungă într-o altă epocă decît a lor — dacă există urme ale trecerii unor oameni din viitor în secolele trecute.

Amintim, încă o dată, un caz celebru între toate, acela numit al „fantomelor din Trianon“: la 10 august, două universitare englezoaice, Miss Moberly (pe atunci în vîrstă

de 55 de ani) și Miss Jourdain (în vîrstă de 38 de ani), vizitînd parcul din Versailles, au luat-o pe aleea umbrită care se găsește la dreapta Marelui Trianon. Se întoarseră către dreapta, în unghi ascuțit, în fața unui edificiu care adăpostea unelte de grădinărie și o căruță. Trei căi se iviră în fața lor: ele o luară pe cea din mijloc. Atunci s-a petrecut trecerea lor (care a durat un sfert bun de oră) în trecut. Totul s-a derulat ca și cum, în acest interval, cele două englezoaice ar fi fost transportate în carne și oase la sfîrșitul secolului XVIII și ar fi văzut (în particular) pe regina Maria-Antoinette. Vor fi existat diverse interpretări ale faptelor, dar, personal, noi le credem pe cele două domnișoare că spun adevărul povestind că ar fi văzut-o pe regină. Au fost dedări la mult rău, și adesea cu mult arțag, pentru a se încerca să se demoleze „cazul din Trianon", dar aceste obiecții apar de fapt foarte puțin convingătoare. S-a spus, de exemplu, că cele două domnișoare ar fi putut să vadă una din marile sărbători costumate date în parc de către contele de Montesquieu; din păcate pentru sceptici, ea nu a avut loc la sfîrșitul după-amiezei în care s-a situat clarviziunea celor două englezoaice. Dealtfel, nu trebuie să uităm că Miss Jourdain (singură de data aceasta) va avea în două reprize experiențe analoge, însă mult mai scurte: la 2 ianuarie 1902, pe o alee care conduce la „cătunul" Micului Trianon; la 12 septembrie 1908, în parcul Micului Trianon, în proximitatea vechii locuințe a gărzilor.

Dar să nu ținem decît de experiența lor în doi, atît de completă, de la 10 august 1901. Există desigur anumite însușiri care ne fac să ne gîndim la o viziune, de exemplu arborii (eu citez) care evocă un copac așa cum îl reprezintă tapiseriile". Dar alte constatări suscită imediat în spirit ideea unui veritabil voiaj corporal în timp: printre personajele epocii există cu siguranță unele cu care cele două englezoaice au vorbit și care le-au răspuns; a existat chiar un bărbat care le-a interpelat. Noi nutrim speranța de a descoperi într-o zi mărturia unui om din timpul Mariei-Antoinette care ar fi remarcat prezența, la sfîrșitul unei după-amieze, a celor două dame îmbrăcate într-un mod puțin bizar și ale căror semnalmente ar corespunde celor două englezoaice.

Există cazuri similare celui din Trianon? Desigur. În cartea sa „Recontres avec l'insolite" (17), Raymond Bernard ne relatează — noi am văzut — un caz cu adevărat extraordinar: acela al „cocoșatului din Amsterdam", subit transportat în metropola olandeză, dar la sfîrșitul ultimei treimi a secolului XVII.

Dar să mergem mai departe: în afara cazurilor spontane de gen „Trianon", nu ar exista oare voiaje, voluntare de data asta, în trecut sau în viitor? Ar avea oare science fiction o rațiune? S-ar întîlni ea cu cele mai mari speranțe ale magiei tantrice?

Vechiul nostru amic britanic, Gerard Heym, spunea că ar fi remarcat pe manuscrisele medievale păstrate în Anglia, prezența unor personaje îmbrăcate cu veșminte de tip modern. Dar, se înțelege imediat, că noi ne aflăm aici într-un domeniu care se situează deliberat în marginea oricărei cercetări științifice. Obiecțiile bunului simț nu lipsesc desigur: scepticul ne va face remarca, de exemplu, că dacă un om era transportat în epoca lui Charlemagne și, pentru a se apăra contra asediatorilor, ar fi tras cu mitraliera, cronicele timpului l-ar fi menționat... Să lăsăm la o parte obiecția de principiu după care, dacă un om se ducea în carne și oase în viitor sau trecut, deplasarea temporală i-ar fi distrus memoria. Personal, noi credem că voiajul în timp este realizabil. Rămîne de știut — problemă clasică în numeroase povestiri științifico-fantastice — dacă ar fi cu adevărat posibil de a se modifica trecutul în așa fel ca tot cursul istoriei, pînă în zilele noastre, să fie răsturnat. Ori, nimic nu atestă că acesta ar fi putut fi cazul. De ce? Un autor american de science-fiction, Poul Anderson, imaginează existența a ceea ce el numește „La Patrouille du temps" (18), un fel de al doilea birou internațional și multitemporal, însărcinat să vegheze, tocmai ca nici un deținător al secretului voiajelor temporale să nu poată să se distreze răsturnînd derularea normală a ciclului terestru. Dar pare mult mai firesc să ne gîndim că interdicția s-ar situa la un nivel impersonal, superior celui uman. Totul s-ar petrece, în fine, ca și cum, odată întors, orologiul ciclurilor terestre succesive nu ar putea fi perturbat, modificat. Călătorul temporal nu ar putea deci realiza decît modificări insignificante: el nu ar

putea niciodată suscita transformări istorice importante. Noi citim îndată opera lui Barjavel: „Le Voyageur imprudent". Iată concluzia: eroul încearcă, în speranța de a împiedica teribilele masacre ale epocii contemporane, să meargă să omoare pe căpitanul de artilerie Bonaparte la locuința din Toulon (1793). El va reuși dar, chiar în momentul în care ofițerul era să fie omorît, un soldat primește glonțul omorîtor. Cum acest soldat nu era altul decît bunicul eroului, acesta se găsea deci, la sfîrșitul socotelii, radiat din existență.

Dezvoltarea astronomiei moderne a permis, potrivit teoriei relativității lui Einstein, de a concepe un mijloc de a învinge limitările temporale. Mulți dintre dvs. au auzit vorbindu-se de paradoxele temporale, zise ale „voiajorului lui Langevin". Să ne imaginăm că o astronavă interstelară atinge o viteză vecină celei a luminii (care este, o amintim, de circa 300.000 km pe secundă). Ar ajunge cosmonauților să consacre, să spunem, 20 de ani de voiaj dus-întors pentru a atinge regiuni extrem de îndepărtate ale universului; însă, cînd ei vor reveni pe Pămînt, se vor fi scurs între timp mai multe secole. Aceasta se aseamănă (eu simplific desigur mult) cu o povestire de science-fiction, însă ecuațiile lui Langevin sunt totuși riguroase.

Semnalăm că, după teoria relativității a lui Einstein, viteza luminii ar fi o viteză limită, imposibil de depășit. De altfel, faptul de a o atinge numai, ar propune imortalitatea: cosmonautul nu ar mai îmbătrîni, el ar fi în veșnicie. Se crede însă (este vorba desigur de ipoteze de avangardă) că depășirea vitezei luminii — care ar permite să se urce în timp — ar fi în ciuda a tot, posibilă, însă prin intermediul unei treceri intermediare printr-un univers diferit de al nostru, prin translația într-un paralel (cum se spune în science-fiction). Aceasta este cel puțin o idee care a fost ridicată.

Filosoful francez Jules Lagneau constata: „Întinderea marchează puterea mea; timpul marchează neputința mea." Și, de fapt, nu vedem nici o limită deplasărilor omului în spațiu, și atunci cînd se încearcă să se descopere secretul nemuririi, ne vom lovi în mod inexorabil de bătrînețe și moarte. O meditație aprofundată asupra timpului ar da loc la nu puține reflecții nostalgice.

Ar trebui, de exemplu, să vorbim de antica doctrină a veşniciei reîntoarceri, după care fiecare din clipele trăite ar atinge o dimensiune infinită, ca şi reflexia unei lumînări între două oglinzi paralele. Iată, în legătură cu aceasta, pasajul celebru al lui Nietzsche din „Le Gai savoir": „Această viaţă, aşa cum o trăieşti tu în mod natural, va trebui să ţi-o trăieşti încă o dată, de nenumărate ori; în ea nu va fi nimic nou, dimpotrivă! Trebuie ca fiecare durere fiecare bucurie, fiecare gînd şi fiecare suspin, toată infinitatea mare şi mică a vieţii să revină pentru tine, şi toate acestea în aceeaşi succesiune şi în aceeaşi ordine — şi acest păianjen, şi acest clar de lună între arbori, şi chiar şi această clipă. Veşnicul ceasornic de nisip al existenţei va fi răsturnat din nou, şi tu odată cu el, praf printre prafuri."

Nu trăim noi oare într-un univers în care lucrurile cele mai extraordinare apar posibile? Să cedăm atunci cuvîntul celor doi autori amici, specialişti ai straniului, Daniel Hemmert şi Alex Roudène, în cartea lor „L'univers des fantômes" (19).

„(...) într-o zi, s-a captat o emisiune de televiziune absolut în afara oricărui program. După anchetă, s-a stabilit că ea a fost difuzată cu 4 ani mai devreme! Dacă emisiunile de televiziune se risipesc în atmosfera pămîntului nostru, dacă ele sunt reţinute în ochiurile acestei gigantice reţele de radiaţii pe care noi o numim „centura lui Van Allen", apoi, să fie, într-o zi eliberate din închisoarea lor, de ce radiaţiile fiinţelor umane n-ar putea uneori „reveni" şi fi captate de către unii receptori bine adaptaţi lor, cum sunt creierele a ceea ce noi numim „mediumi" şi provoca ceea ce noi calificăm, puţin peiorativ, drept halucinaţii?"

Dar iată-ne aici readuşi la problema atît de fascinantă a cuplului predestinat: forma cea mai radicală a separării între două fiinţe care se iubesc nu este oare moartea fizică? Este oare vorba de un obstacol într-adevăr iremediabil, imposibil de învins?

Există desigur nenumărate povestiri care ne arată, într-un cuplu, fiinţa trecută pe un alt plan rămînînd într-un contact direct şi urmată de aceea care a rămas pe

planul pămîntesc; ele ar putea chiar (se spune) continua să se unească — dar în corp psihic.

În magia tantrică, nu s-a afirmat oare radical că moartea fizică însăşi ar putea fi învinsă? Într-un cuvînt: ar fi posibil să se facă să trăiască — într-un corp fizic, concret — fiinţa dragă dispărută? În „Visage vert", romanul iniţiatic al lui Gustav Meyrink (20), eroina romanului, Eva, este omorîtă — dar ea va reînvia, gata să se arunce în braţele tovarăşului ei predestinat.

Gerhard B. Steinhäuser nu ezită să scrie: „Reînvierea cărnii nu este doar un mit pios, ci o posibilitate, şi se pare, cînd luăm în considerare tradiţiile sub acest aspect, că această tehnică şi practică ar fi existat deja (...). Ideea unei imortalităţi fizice şi a unei reînvieri în carne n-ar exista, dacă ea n-ar fi existat odată (...). Această posibilitate este susţinută de către ştiinţa actuală care se ocupă cu crearea de legături celulare şi organe întregi (...). Noi putem presupune că va fi posibil într-o zi să se fabrice corpuri de înlocuire întregi, care nu numai că vor fi compuse dintr-un material artificial, dar şi din celule şi informaţia lor (...). Un om ar putea atunci teoretic lua un nou corp, ca un nou apartament. Cu excepţia cazului cînd el preferă să stea fără corp. Aceasta ar fi o formă de nemurire. (21)".

Ce să credem despre aceasta?

Fantastica victorie a cuplului predestinat asupra morţii ar fi cel mai total triumf care se poate imagina — şi magia tantrică se arată complet afirmativă asupra acestui subiect (22).

Desigur, pare deja extraordinar ca amorul concret între bărbat şi femeie să poată deveni instrumentul privilegiat al unei ascensiuni, al unei eliberări magice. Şi totuşi, amorul total constituie — oricine ar putea să verifice în viaţa curentă — visul cu siguranţă cel mai sacru, aspiraţia cu adevărat majoră a fiinţei umane. A descoperi în sfîrşit fiinţa sexului opus, care ar fi complementul exact al nostru, perfecta jumătate a noastră, nu este oare motorul profund care animă atît bărbaţii cît şi femeile, chiar dacă ei încearcă să se potolească într-o frenezie de experienţe senzuale?

Şi desigur nu astrologii vor fi aceia care să tăgădu-

iască această omniprezență a amorului la majoritatea oamenilor, astăzi ca și odinioară (23).

Printre motivațiile majore ale acelora care-și ridică tema lor, care cer sfat de la un profesionist astrolog, amorul constituie desigur mobilul determinant prin excelență, la egalitate fără îndoială cu problemele financiare și profesionale.

Desigur, civilizația noastră nu favorizează decît anxietatea ființelor în fața problemei banilor, a debușeelor și amplasamentelor posibile în cutare meserie, etc. Însă complementaritatea amoroasă nu este oare un mobil și mai puternic? Un om va putea să devină cel mai bogat beneficiar al unei mari uzine și să cunoască totuși în viața sa un naufragiu complet al speranțelor de înflorire în doi. Astrologii ne vor spune că, în domeniul amoros, clienții se repartizează în două categorii. Există, mai întîi, aceia care nu și-au găsit partenerul ideal, care speră o încurajare, și care cer, după cîteva episoade, ca întîlnirea cu amorul adevărat și reciproc împărtășit să poată avea loc și care sunt caracteristicile astrologice ale partenerei, și care sunt acelea care ar antrena un eșec lamentabil (scurt, sau mai rău, fără îndoială, de lungă durată) a oricărei tentative de unire. Altă categorie: cea a nenorociților care sunt legați de un partener nedorit dar care speră într-o agreabilă întîlnire la capăt, sau chiar într-un miracol care i-ar face capabili, la momentul propice, să descopere o ființă cu care ei să cunoască în fine deplina înflorire.

Dacă noi continuăm să interogăm astrologii, ei ne vor spune și că șansa în amor constituie un domeniu particular pentru care ar fi artificial să-l reduci la cutare sau cutare, ca și reușita materială în special. Un bărbat sau o femeie vor putea desigur să viseze la „frumosul mariaj" care să-i elibereze de orice grijă financiară, dar acesta mai este oare amor?

Ca și toate activitățile umane, cîmpul atracțiilor amoroase este legat — pentru astrologii care știu să le recunoască — de particularități, de configurații decelabile în temele astrologice. Un bun astrolog ar trebui să fie în stare să descopere dintr-o dată, de exemplu, senzualitatea și erotismul sub diversele lor forme atît normale cît și de-

viate. Ar fi foarte instructiv, credem noi, de a juxtapune temele astrale ale personajelor celebre pentru rolul... excesiv jucat de sexualitate în viața lor: Ninon de Lenclos, Casanova, marchizul de Sade și mulți alții. S-ar găsi fără îndoială particularități care ar traduce o hipertrofie vulcanică a erosului.

Confirmarea țelurilor tantrismului s-ar găsi atît în tradiții și legende populare, cît și în aspirațiile ascunse în străfundurile sufletului uman. Și dacă numeroase cupluri sunt din păcate atît de rău asortate, dorința de a întîlni complementul perfect nu a încetat să existe la cei mai mulți bărbați și femei. Deși ființele capabile de a descoperi, de a recunoaște într-o zi tovarășa lor predestinată și de a se uni cu ea, de a reconstitui ființa completă, sunt din păcate rare, căci ființa completă în care se unesc cele două jumătăți — separate de la cădere — se aseamănă cu androginul primordial. Este deja rar, la un nivel mai puțin perfect, desigur, dar eficace în ochii magiei tantrice, de a se uni cu o ființă care corespunde pe deplin imaginii ideale a tipului sexual opus, pe care fiecare om normal o poartă în el. Noțiunea familiară de „tip de femeie" (sau de bărbat), cea de „ciorap pe piciorul propriu" — pentru a vorbi de-o manieră mai trivială — ar corespunde unei realități psihice și umane profunde. Acest lucru este deja adevărat la nivelul armoniei sexuale care ar trebui să existe întotdeauna într-un cuplu normal; de unde inconștiența incredibilă a subestimării familiale și sociale a importanței acestui acord carnal în formația cuplului." Aceasta se aranjează întotdeauna", spun de obicei familiile cînd combină un mariaj; din păcate acesta este departe de a fi întotdeauna cazul, și nenumărate drame conjugale provin din faptul că adesea, „aceasta" nu se aranjează deloc cu unii. Este chiar extraordinar de a constata o atît de lungă persistență a unor idei fantastice apărute odată cu rigorismul mijlocului ultimului secol; credința, de exemplu, în dispariția dorinței sexuale — la femei în special — după 50 de ani. În realitate, este vorba de un efect pur psihologic, dar cu atît mai redutabil, de concepții dobîndite, în general în mediul familial fără nici un punct comun cu realitatea: dorința sexuală survine, de fapt, la bărbat ca și la femeie, în perioada zisă a începu-

tului îmbătrînirii. Un eminent „mare patron" al medicinii franceze, profesorul Besançon, spunea că secretul practic al longevității juvenile s-ar rezuma în această formulă familiară: „nu mai continua". Formulă întru totul justă, în domeniul sexual ca și în celelalte: dacă un individ își bagă în cap că este pe cale de a deveni un bătrîn el va deveni cu siguranță prin efortul devastator al autosugestiei.

Să revenim la cuplul tantric. Pentru ca el să se realizeze, o întîlnire predestinată între un bărbat și o femeie va fi întotdeauna necesară. În mod frecvent, ea (24) va fi precedată — la unul ca și la celălalt — de unul sau mai multe vise semnificative. Iată, de exemplu, acela avut în august 1960 de către un bărbat care și-a propus realizarea cuplului tantric. Nu ar fi inutil de a-l reproduce, întrucît el se amestecă fără îndoială cu o componentă simbolică (s-ar recunoaște un pasaj cu o imagine personificată a Mayei, a veșnicului feminin, care dă naștere neîncetatei fantasmagorii a aparențelor, a iluziilor sensibile) și anunță pe cel ce visează despre viitoarea sa întîlnire în viață cu tovarășa predestinată.

„Un oraș necunoscut, crepuscul. Într-una din străzi eu întîlnesc (25) un bărbat în vîrstă cu păr alb (26) avînd la brațul său o femeie înveșmîntată într-un *sari* hindus. Am pătruns într-o vastă încăpere: după un șir lung de încăperi, intru într-un salon unde se mișcau statui animate (27). Am împins o poartă, și iată-mă într-un vast dormitor, împodobit cu mobile cu aspect bizar și derutant care amintesc de ceea ce s-ar putea numi stilul modern. Pe mobile și etajere se găseau dispuse mici aparate compuse din oglinzi mișcătoare (mișcate printr-un mecanism de orologerie) luminate din interior. Din aceste aparate radiau în cameră fascicole luminoase, albe sau colorate, care se încrucișau la intervale regulate. În centrul camerei, un imens pat, în același stil atît de bizar („modern style") ca și celelalte mobile ale camerei; am regăsit aici tînăra femeie îmbrăcată ca indiencele; în momentul în care buzele noastre erau pe cale să se unească, mă trezii din somn."

În „Visage vert" a lui Gustav Meyrink, vedem cuplul tantric triumfînd în final asupra morții: Eva (eroina ro-

manului) este omorîtă; şi totuşi, ea va reînvia, şi va deveni tovarăşa eroului. Cum este posibil să se învingă moartea? În tradiţiile magice ale tantrismului, trei metode ar permite (dacă noi am înţeles bine) să se recheme descarnat în viaţă. Prima metodă: să se ajungă la reanimarea cadavrului său; sau (realizare desigur cu mult mai extraordinară) să se reconstituie în mod magic totalitatea corpului fizic plecînd de la un fragment al acestuia, chiar minuscul. Anumiţi *lama* roşii din Tibet ar fi capabili de acest procedeu supranatural; însă fiinţa astfel reconstituită nu ar putea, se spune, să se trasporte către partenerul său, rămînînd aici jos doar în orele nopţii.

A doua metodă: să se ajungă ca sufletul descarnat să ia în posesie un corp încă intact care este pe cale să fie abandonat de către acela care era, dacă aş putea să mă exprim astfel, legitimul proprietar. Într-o astfel de eventualitate, realizată, se spune, de către învăţătorii tantrici ai Indiei şi Tibetului, sufletul care este pe cale să regăsească un corp ar sfîrşi prin a-l modela treptat pînă la a-l duce la o asemănare din ce în ce mai mare cu acela care era al său odinioară.

A treia metodă, care ar întîlni o temă dragă povestitorilor de science-fiction (28): de a reveni înapoi în timp, şi a aranja situaţia în aşa fel ca persoana iubită să evite de a comite actul care a cauzat moartea sa (de exemplu, de a lua avionul sau automobilul al cărui accident i-ar fi fatal). Într-un astfel de caz, s-ar produce un fel de cutremur brusc al continuumului spaţiu-timp, cu înlocuirea magică a unui lanţ cauzal deja realizat printr-un altul care nu este încă. Aceasta pare evident imposibil, absurd. Şi totuşi?...

Tantrismul şi alchimia apar ca direct legate una de alta: alchimia, atunci cînd e cercetată sub toate aspectele sale, ar părea că este una din ramurile majore ale minunatei totalităţi a secretelor magice conţinute în tantrism. Ce este deci alchimia? Se cunoaşte definiţia curentă care o asimilează simplei perpetuări a secretelor care învaţă mijlocul comod de a transforma metalele „nepreţioase" în argint şi aur. Dar, dacă existenţa transmutaţiilor metalice nu ar putea fi puse la îndoială (29), integritatea reve-

laţiilor thaumaturgice ale alchimiei ar acoperi un domeniu cu mult mai variat.

Nu se poate nega faptul că alchimiştii au lucrat în laborator. Nu numai că asupra acestui subiect există o mulţime de mărturii, dar gravurile epocii care îi arată în faţa vasului de distilare sau creuzetului şi a tot felul de ustensile pe care le utilizau au ajuns pînă la noi păstrate în muzee şi colecţii.

Ceea ce frapează, atunci cînd se studiază acest domeniu întins, întotdeauna artizanal, este că el n-a variat din vremurile celei mai timpurii antichităţi. Alchimiştii tradiţionali s-au servit în mod constant de aceleaşi procedee, de aceleaşi instrumente, de aceleaşi vase de distilat, de aceleaşi creuzete.

Acum cîţiva ani, s-a turnat un film care-l prezintă pe alchimistul contemporan Eugène Canseliet tocmai lucrînd în laboratorul său. Ei bine, aparatele pe care le utilizează, gesturile pe care le face sunt exact aceleaşi ca cele ale alchimiştilor Renaşterii, Evului Mediu, sau ale unei epoci anterioare.

Aceasta este o primă diferenţă majoră între alchimie, ştiinţă ocultă tradiţională, şi chimia modernă care, ca toate disciplinele ştiinţifice, este în evoluţie constantă.

Sfîntul Marele Albert scria: „El (alchimistul) nu se va servi decît de vase de sticlă sau oale lustruite". Încă şi azi, alchimiştii care au un laborator păstrează dintotdeauna aceleaşi metode tradiţionale artizanale. Unii dintre dvs. se vor fi întrebat poate de ce, în epoca actuală, cînd se studiază îndeajuns simbolismul alchimic din punct de vedere filosofic există chiar atît de puţini alchimişti care lucrează în laborator? Răspunsul ne este dat de alchimistul actual Roger Caro: „Trei mari flageluri domnesc asupra vieţii noastre moderne şi sunt cauza aproape a tuturor relelor noastre actuale: poluarea atmosferei, ritmul accelerat al vieţii noastre şi zgomotul. Odinioară aceste flageluri nu existau."

Dacă noi ne limităm la alchimie, ne dăm uşor seama că aceste trei flageluri ale lumii moderne tulbură profund liniştea necesară realizării fericite de către adept.

Un alchimist îmi spunea că el mai avea un laborator

la Paris, acum vreo zece ani, dar a renunțat să lucreze, căci în afară poate — dar și, căci există noctambuli — de orele două ale dimineții, lui îi era imposibil de a opera liniștit, pentru simplul motiv că neîncetata circulație a automobilelor provoca perturbații, vibrații parazite, care împiedecau experiențele să ajungă la capăt.

Actualmente, după cunoștința mea, nu există decît trei mari alchimiști care să posede un laborator în Franța: Eugene Canseliet (discipolul lui Fulcanelli) care locuiește în apropiere de Beauvais; Armand Barbault (fratele astrologului André Barbault), care trăiește în Alsace, și Roger Caro, din care eu am citat un pasaj, care domicilează într-un oraș pe malul Mediteranei, în apropiere de Toulon.

Astăzi nu există decît probleme materiale care se opun urmării unei cariere de alchimist de laborator; dar există și probleme care țin de condițiile umane, sociale chiar, ale vieții moderne. Pentru a putea lucra liniștit în laborator, trebuie să se dispună de timpul liber necesar, nu numai de week-end-uri, ci uneori de mai multe luni de consacrare fără a fi deranjat.

Ori, cea mai mare parte dintre noi au, în mod evident, obligațiile lor, chiar dacă sunt retrași, chiar dacă sunt norocoși. Omul care se bucură de depline libertăți este extrem de rar.

Oricare ar fi realitatea transmutațiilor metalice, referitor la ele există numeroase mărturii curioase. Astfel, iată cîteva extrase dintr-un tratat atribuit lui Raymond Lulle:

„Ia din acest drog subtil o cantitate de mărimea unei boabe de fasole, azvîrle-o deasupra a 1 000 de uncii de mercur și acesta va fi transformat într-o pudră roșie; adaogă încă o uncie din această pudră la 1 000 de uncii din alt mercur, și aceeași transformare se va opera. Repetă de două ori această operație, și fiecare uncie de produs transformă 1 000 de uncii de mercur în piatră filosofală. O uncie de produs de la a patra operație va fi suficientă pentru a transforma 1 000 de uncii de mercur în aur care valorează mai mult decît cel mai bun aur de mină".

După tradiție, argintul sau aurul alchimic se diferențiază de argintul sau aurul curent prin gradul său excep-

țional de puritate. În diversele colecții, în special în Germania, există monede și medalii gravate cu simboluri alchimice și care ar fi din argint sau aur „hermetic". Pînă în prezent, nici un savant n-a verificat dacă era vorba de metale prețioase de o puritate excepțională, superioară celei normale. Natural, faptul de a ști dacă alchimiștii au transformat sau nu plumbul în argint sau aur este o problemă care depășește controalele științifice obișnuite, și care rămîne deci insolubilă pentru moment. Dar fie că ei și-au atins sau nu țelul lor, este foarte interesant de studiat maniera în care au procedat. Dacă noi studiem textele alchimice, ne dăm seama că și chiar în stadiul experiențelor de laborator (care vizează să transforme metale ordinare în metale prețioase) se găsesc deja tentative, procedee care depășesc simplele manipulări materiale. Iată de ce este arbitrar să considerăm alchimia tradițională ca un fel de „preistorie" pur și simplu a chimiei moderne, ori să ne gîndim că am putea traduce în formule vechile rețete ale vechilor alchimiști, obținînd cu ușurință aceleași rezultate. În realitate, problemele sunt mult mai complexe: chiar în stadiul de laborator există interferențe între manipulările materiale (în creuzet sau vasul de distilare) și acelea care se situează pe un plan cu totul diferit.

Astfel se face că în diversele documente alchimice (de exemplu în planșele din Mutus Liber, „cartea mută", despre care noi am vorbit deja, se vede alchimistul împlinind diverse operații concrete și făcînd de asemenea un anumit număr de gesturi simbolice, care sunt exact asemănătoare atitudinilor rituale care, în tradiția tantrică a Indiei și Tibetului, s-ar numi *„mudra"*, și care sunt destinate deșteptării anumitor centre psihice.

Acestea ar putea fi asemănate și cu acele picturi și basoreliefuri ale Egiptului antic, care prezintă bărbați și femei împlinind anumite gesturi care, pentru a întrebuința o imagine facilă, s-ar asemăna cu pase magnetice.

La mijlocul secolului trecut, o alchimistă britanică, Marie-Anne Atwood, care lucra cu soțul ei, publică o carte în care ea încerca să dovedească că, printre marile secrete ale alchimiei, există tocmai cunoașterea paselor magnetice, care permit să se exercite influențe foarte pre-

cise asupra fenomenelor care se derulează în vasul de distilat sau creuzet.

Asupra proprietăților pietrei filosofale, adică a agentului misterios al quintesenței, pe care alchimiștii se străduiau să-l realizeze, se dispune de numeroase mărturii foarte curioase. Nu numai că această piatră filosofală, care dă naștere vieții în cele trei regnuri ale naturii ar fi capabilă de a transforma metalele imperfecte în argint sau aur, dar permite să se obțină și alte rezultate tot atît de extraordinare.

Astfel că, după Julius Sperber, un alchimist rosacruceean german al Renașterii, „quintesența transformă pietrele în perle fine, face sticla ductilă și face să retrăiască arborii morți". Victorie deci asupra morții.

În afara pietrei filosofale, alchimiștii cercetau un alt misterios agent pe care arabii îl numeau Alcaest. Acesta era dizolvantul universal care transforma toate corpurile în lichide. Asupra acestui subiect, Jean-Baptiste Van Helmont, un alchimist de la începutul celui de-al XVII secol, scria: „Mecanica noastră (el vorbește de fapt de alchimie) m-a învățat că toate felurile de corpuri, și anume pietrele comune, pietrele prețioase, pietricelele, nisipul, marcasitele, argila, cărămizile, sticla, varul, sulful și altele asemănătoare, pot fi transformate într-o substanță solubilă. Eu știu chiar să reduc în principiile lor carnea, oasele, plantele, otrăvurile și toate celelalte corpuri de același gen. Metalele se dizolvă mai dificil din cauza germenilor lor. Această licoare dizolvă toate corpurile, cu excepția lui însuși, așa cum o face apa caldă cu fulgii de nea".

Dar se pune o problemă: cum noi tot vorbim de transmutații metalice, erau oare alchimiștii niște oameni care căutau un mijloc comod de a se îmbogăți rapid fără multă osteneală? În realitate, dacă se studiază viața alchimiștilor, ne dăm seama că, pentru a realiza Marea Operă, ei aveau de îndurat mult rău, ei treceau prin probe și încercări mult mai penibile decît dacă ar fi exercitat o meserie dură. Și, în plus, țelul alchimiei tradiționale nu era de loc prezentat ca fiind unul de cîștig. Grillot de Girvy scria asupra acestui subiect: „Să știi, discipolul meu, că atunci cînd vei poseda piatra, tu vei disprețui literalmente să faci aur fizic".

De altfel, în tradiţiile alchimice, cînd se făcea caz de alchimişti care ar fi reuşit să fabrice aurul artificial, ne dăm seama că ei nu se serveau de el pentru a se îmbogăţi ieftin, ci pentru a dispune de el în scopuri exclusiv filantropice. Astfel, Nicolas Flamel ar fi utilizat această putere de a realiza transmutaţii metalice doar pentru a dota din belşug spitalele din Paris, diversele fundaţii caritabile de atunci, şi pentru a permite reconstrucţia pe cheltuiala lor a bisericii Saint-Jacques-la-Boucherie care, la Paris, a fost punctul de plecare al pelerinajului Sfîntului Jacques-de-Compostelle (patronul alchimiştilor). Alchimiştii par să fi avut drept ţel esenţial acela de a ajunge să cunoască legile care regizează Marea Carte a naturii şi, în strict paralelism cu acestea, legile pe care le regizează omul el însuşi. S-a definit în mod obişnuit alchimia tradiţională drept: „Medicina celor trei regnuri". Ceea ce este remarcabil, este că în ochii alchimiştilor, viaţa nu există numai în regnul vegetal şi animal, ci şi în regnul mineral; şi astfel s-ar putea da o altă definiţie a alchimiei tradiţionale: ştiinţă ocultă a secretelor vieţii în cele trei regnuri. Nu este nimic uimitor în faptul că alchimiştii au avut predilecţie în special pentru aplicaţiile medicale din cadrul ştiinţei lor.

Actualmente, în farmaciile germane se vînd medicamente care nu sunt omologate în Franţa. Aceste medicamente sunt numite: leacuri *Soluna* din „sol" şi „luna" (soarele şi luna, în latină). Ele sunt fabricate după metode puse la punct de către un alchimist german, mort acum cîţiva ani, baronul Alexandre von Bernus, care utiliza metode de preparare a medicamentelor sparigirice, care se reclamă de la secretele unuia din cei mai celebri alchimişti medici ai Renaşterii: Paracelsus.

Iată un pasaj extras dintr-un tratat de Paracelsus unde este vorba despre proprietăţile licorii Alcaest, nu numai din punct de vedere mineral, ci şi din punctul de vedere al acestor efecte asupra corpului omului: „Mai există încă licoarea Alcaest care acţionează foarte eficace asupra ficatului. Ea îl susţine, îl fortifică şi îl prezervă de bolile care-l pot atinge. Toţi aceia care se dedică medicinei trebuie să ştie să prepare Alcaest-ul".

Fără îndoială, aţi auzit cu toţii vorbindu-se de tradi-

ții după care contele de Saint-Germain și Cagliostro, între alți celebri alchimiști, ar fi cunoscut licori sau elixire care permiteau să se vindece diverse maladii și să se reîntinerească corpul fizic. Dar aceste tradiții ale virtuților medicale ale preparatelor realizate după secretele alchimice se găsesc descrise la numeroși autori hermetici, în special la Denis Zachaire, alchimist din secolul XV: „Pentru a uza de marele nostru rege, pentru a-i regăsi sănătatea, trebuie luat un grăunte și dizolvat într-un vas din argint cu ajutorul unui vin alb bun, care se va converti în culoarea gălbuie. Apoi se dă bolnavului să bea un pic după miezul nopții și el va fi vindecat într-o zi dacă boala nu datează decît de o lună, iar dacă boala este de un an el va fi vindecat în 12 zile, iar dacă el este bolnav de foarte mult timp, el va fi vindecat într-o lună luînd în fiecare noapte așa cum a fost arătat mai sus; și pentru a rămîne mereu sănătos, va trebui să se ia la începutul toamnei din licoare și la începutul primăverii sub formă de nectar zaharisit; prin acest mijloc omul va trăi mereu sănătos perfect pînă la sfîrșitul zilelor pe care Dumnezeu i le va fi dat, după cum scriu filosofii". Iată aici un pasaj din Basile Valentin, un alt celebru alchimist de la sfîrșitul Evului Mediu, asupra proprietăților regeneratoare ale pietrei filosofale: „Oricine bea din acest izvor de aur simte reînnoirea naturii sale, învingerea răului, reconfortul sîngelui, întărirea inimii și perfecta sănătate a tuturor părților cuprinse în corp, atît interioare cît și exterioare. Ea deschide într-adevăr nervii și porii pentru ca boala să poată fi vînată și ca sănătatea s-o poată înlocui liniștit".

Acum, mai există o problemă — care ne readuce la tantrism — care este destul de apropiată de cea a stăpînirii de către alchimiști a proprietăților organismului viu, adică a energiei sexuale. Fiecare bărbat, fiecare femeie normală, posedă evident această energie; dar, în mod tradițional, ar exista diverse metode care să permită ca ea să fie deviată pentru a se servi de ea în scopuri superioare, magice sau metafizice. În alchimie, se găsește exact analogul a ceea ce se cheamă în Orient tantrism. Adică, la fel cum există un tantrism de „dreapta" (de asceză solitară) și un tantrism de „stînga" (de unire carnală), la fel la alchimiștii din Occident, se găsesc de-o parte aceia care

lucrează singuri (de exemplu, călugării) și pe de altă parte aceia care lucrează cu partenera lor predestinată. Printre aceste cupluri de alchimiști, cel mai celebru este evident Nicolas Flamel și doamna Pernelle, dar există și altele, de exemplu Jacques Coeur și soția sa.

In literatura alchimică, accentul este pus pe necesitatea imperativă a conjuncției celor două principii, a celor două polarități, pozitivă și negativă, masculină și feminină. Iată în privința aceasta un extras din capitolul 7 al lui Hermes:

„Căci masculinul este cerul femininului, iar femininul este pămîntul masculinului. Ei au nevoie unul de celălalt".

Și un altul din „Cartea lui Artephius": „El este de asemenea fîntîna de apă vie unde se îmbăiază regele și regina".

Un alt capitol, extras tot dintr-o operă a lui Basile Valentin: „Bărbatul fără femeie este privit ca un corp separat în două, iar femeia fără bărbat pare de asemenea un semi-corp. Dar cînd ei trăiesc uniți prin legătura conjugală, corpul este perfect și creșterea poate rezulta din știința lor".

După tradiție, diverși alchimiști ar fi reușit minunea de a putea recrea viața. Acesta este unul din visele științei actuale, dar el se întîlnește deja în textele alchimice, împreună cu acela de a transfera viața unui corp în alt corp. După tradiție, anumiți alchimiști arabi ar fi ajuns, plecînd de la cadavre, să facă să apară un corp imponderabil și totuși vizibil, lipsit de organe fizice și susceptibil totuși de a stabili contacte reale, inclusiv în domeniul sexual. Aceasta ar întîlni tradiția tantrică după care amanții separați de lungi distanțe pot totuși să comunice în corpul lor psihic, să se unească „magnetic". Ar mai fi și o altă remarcă de făcut referitor la trandafirul de Mai al alchimiștilor. Este indubitabil că aceștia îl culegeau pentru a-l utiliza în unele din experiențele lor. Se vede astfel, în filmul documentar care le este consacrat, Eugène Canseliet, alchimist contemporan, modul cum se recoltează acest trandafir în livezi. Dar alături de acest trandafir veritabil, termenul „trandafir de Mai" pare, pentru anumiți alchimiști, să fie desemnat și menstruația. S-ar

putea interpreta în acest sens și acest pasaj din „Le Mystère des cathédrales" al lui Fulcanelli: „Noi am dori să putem vorbi mai mult despre acest subiect de extremă importanță și să arătăm cum trandafirul de Mai, umiditatea vivifiantă a lunii Mariei, Fecioara Mamă, se extrage ușor dintr-un corp particular, abject și dispreţuit, ale cărui caracteristici noi le-am fi descris deja dacă nu ar fi niște limite de netrecut".

Eu am citat mai sus numele lui Saint-Germain și al lui Cagliostro, dar numai acești doi alchimiști celebri ai secolului XVII ar fi dobîndit, după anumite tradiții, nemurirea fizică, sau cel puțin longevitatea. Acesta ar fi cazul și al lui Nicolas Flamel și al altor adepți. Iată un text din Artephius (în ciuda acestui nume latin, este vorba de un alchimist arab): „Eu însumi, Artephius, care a scris acestea, acum două mii de ani sau ceva mai mult, sunt în viață prin grația doar a atotputernicului Dumnezeu și datorită întrebuințării acestei admirabile quintesențe".

Dar în înțelegerea documentelor lăsate de către alchimiștii tradiționali există o cheie fundamentală: aceasta este paralelismul, analogia strictă între laborator și oratoriu, între ceea ce se petrece în vasul de distilat sau creuzet și ceea ce se petrece în cursul exercițiilor spirituale pe care alchimistul le îndeplinește în oratoriul său, exerciții spirituale care jalonează etapele ascensiunii eliberatoare care se petrec în conștiința adeptului.

Deci descrierile, textele și imaginile alchimice vor putea desemna simultan operațiile fizice cît și operațiile psihice, spirituale. Simbolismul unor imagini ale morții care sunt urmate de cele ale reînvierii, tenebrele care sunt urmate de iluminație, de purificarea care duce la regenerație, se vor putea la fel de bine aplica atît manipulărilor materiale cît și exercițiilor spirituale destinate să facă să progreseze conștiința lor către o stare de iluminare.

Este evident că acest simbolism alchimic a fost utilizat în scopuri magice și inițiatice și că există diverse texte alchimice care par să ne relateze scene de inițiere și de transmisie rituală de secrete. Acest pasaj din Cyliani face astfel aluzie la o astfel de ceremonie în care alchimistul era pus în prezența unei femei tinere care îi revela anumite secrete: „Meditînd asupra lecturilor mele, eu văd

intrînd în boschetul meu o damă plină de maiestate, ai cărei ochi erau vii şi faţa foarte frumoasă. Corpul ei era atît de grav încît ea părea mai degrabă o zeiţă. În mîna sa dreaptă, ea ţinea o carte. Cum vă numiţi? Eu sunt înţelepciunea, eu te voi învăţa ...". Să remarcăm în trecere că faptul de a ţine o carte evocă lama tarotului care se cheamă Papesa. Deci, pentru a reveni la documentele alchimice, este întotdeauna necesar de a interpreta textele, imaginile ca raportîndu-se totodată la manipulările concrete cît şi la exerciţiile spirituale. Astfel, acest text al alchimistului arab Khalid: „Această piatră (piatra filosofală) reuneşte în ea toate culorile; ea este albă, roşie, galbenă, bleu, verde", se aplică nu numai la operaţiile care se succed în creuzet sau vasul de distilat, ci şi la fenomenele care se petrec în conştiinţa adeptului, în timp ce el îndeplineşte exerciţiile spirituale graduate. Căci alchimia tradiţională apare nu numai ca o metodă de laborator, ci şi ca o tehnică psihică spirituală, detinată să conducă conştiinţa operatorului la iluminare, la o cunoaştere precisă a ciclurilor, a ritmurilor care permit să se explice ceea ce se petrece, atît în fenomenele Marii Cărţi a naturii cît şi în acelea ale omului. În creuzet sau în vasul de distilat, ca şi în conştiinţa adeptului, revelaţia alchimică ar permite să se contemple ceea ce s-a petrecut la originea prezentei epoci terestre şi ceea ce se va petrece la sfîrşitul acestui ciclu.

După tradiţie, alchimia de laborator ar permite să se realizeze în vasul de distilat sau în creuzet un fel de model redus animat al creaţiei. Astfel, un alchimist contemporan, Eugène Canseliet, ne povesteşte că o dată, în laboratorul său, el a făcut să se reproducă fazele succesive ale unei eclipse de lună şi sincronismul perfect cu fazele fenomenului care paralel se producea în spaţiu. Deoarece alchimia apare nu numai ca o tehnică materială, ci ca o tehnică de iluminare spirituală, nimic nu e uimitor în legătură cu ceea ce se găseşte în literatura sa, accentele de devoţiune, veneraţia pentru Divin. Astfel, în acest text al alchimistului medieval Alain de Lille: „Fiul meu (adică discipolul alchimistului), ataşează inima ta mai mult lui

Dumnezeu decît artei, căci arta este un dar al lui Dumnezeu şi el îl acordă cui vrea. Astfel deci pacea şi bucuria ta sunt în Dumnezeu şi tu vei avea arta". Deci, necesitatea unei predestinări divine. Iată aici un pasaj din Philaleth, din secolul XVII: „Acest haos posedă în el patru elemente care sunt de natură contrară, însă înţelepciunea lui Dumnezeu le-a plasat în aşa fel încît ordinea lor reală să le împace." Iată alte două pasaje ale aceluiaşi adept: „Într-un cuvînt, ei (alchimiştii) văzură un anumit foc de culoare roşie, lucrînd asupra unei ape foarte albe, grele şi sărate, care era în foc şi în interior, dar foarte rece la exterior". Aceste nunţi chimice ale focului şi apei sînt marele secret hermetic al conjuncţiei celor două polarităţi masculine şi feminine. Acest lucru e evocat şi versul lui Arthur Rimbaud din poemul său „L'Eternité": „Ea este regăsită. Cine? Veşnicia. Ea este marea care merge cu soarele". Mariajul divin al mării şi soarelui, mariajul divin al apei şi focului, mariajul divin al celor două polarităţi cosmice, pozitivă şi negativă. Alt pasaj din Philaleth: „Ca măsură de securitate, eu îţi voi descrie focul alchimic încă o dată. Acesta este un foc uscat, vaporos, umed, el înconjoară vasul şi este totodată egal şi continuu, este fără repaos şi unii l-au numit cărbunele alb filosofic. În el însuşi, el este natural, dar prepararea este artificială. El are o căldură proprie morţilor, şi de aceea el a fost numit foc necromantic. El nu este o parte a materiei, nu este extras din ea, ci este un foc exterior care serveşte doar la agitarea şi întărirea focului interior şi oprimat al haosului".

S-ar găsi un fel de contrast între, pe de-o parte, faptul de a reuşi să se vadă ascensiunea focului divin în materie, şi pe de altă parte, acela de a poseda o cunoaştere totală care să permită să se înţeleagă fenomenele naturii ca nişte lucruri secundare în raport cu realitatea superioară, în calitate de constituanţi ai labirintului aparenţelor sensibile. Şi s-ar putea poate cita referitor la aceasta un text al lui Buddha: „Fenomenele vieţii pot fi comparate cu un vis, cu o fantasmă, cu o bulă de aer, cu o umbră, cu un trandafir scînteietor, cu raza de lumină a fulgerului, şi astfel trebuie să fie ele contemplate".

„Raza de lumină a fulgerului" este o expresie importantă, căci fulgerul, trăznetul, sunt simboluri care joacă un rol esențial atît în tantrism cît și în alchimie. Iată, din punctul de vedere al aspectului iluminator al alchimiei, un foarte frumos pasaj din Basile Valentin, călugăr al sfîrșitului Evului Mediu pe care noi l-am mai citat deja: „Iată de ce, dacă noi veghem perfect asupra sufletului nostru, atunci la sfîrșit noi vom fi făcuți fiii și moștenitorii lui Dumnezeu, pentru a realiza ceea ce acum ne este imposibil; dar aceasta nu va putea fi făcut, cel puțin atîta timp cît toată apa nu este secată și cerul și pămîntul cu toți oamenii nu sunt judecați de către Dumnezeu". (Aluzie la sfîrșitul epocii terestre care, după tradiție, se termină prin foc. Iată acum un text al unui alchimist modern, citat într-o lucrare a lui Roger Caro: „Germenii îmbrăcați în ganga lor negricioasă și rău mirositoare, pecetea lui Hermes care îi protejează fiind cu grijă puse de-o parte de către artist, vor suferi proba focului purificator, vor ieși din tenebrele morții și vor deveni de-o albeață strălucitoare; moartea va fi învinsă".

Și acest pasaj din Philaleth: „Să știi că natura are două extreme și între ele o substanță intermediară: aceasta este apa în care această noapte sau obscuritate a fost condensată, și creaturile formate din apă constituiră cealaltă extremă." S-ar găsi în literatura alchimică un număr de texte care au legătură cu eliberarea nu numai de materie, dusă pînă la sfîrșitul ei glorios (care este manifestarea principiului activ el însuși), ci și cu eliberarea sufletului, a conștiinței omului care, reușind să-și învingă limitările, impuritățile, zgura care-l orbeau, poate iradia după ce a traversat tenebrele. Și, atunci cînd se studiază simbolismul căderii urmate de reintegrare, de regenerarea operată de focul alchimic, trebuie întotdeauna avut grijă să se țină seama de acest paralelism între operațiile materiale, pe care le descrie alchimistul și operațiile spirituale, psihice, care se dezvoltă în conștiința lor. Iată aici o notă a lui Eugéne Canseliet din frumoasa sa ediție a „Douze Clés de Basile Valentin: „Și această energie sau vibrație este aceea care constituie esența, sufletul focului, și care nu aspiră decît să urce, să se înalțe fără încetare mai sus,

raze lipsite de strălucire, emanate de soare şi pe care soarele le recheamă la el".

Iată aici două pasaje din Nicolas Flamel: „Căci, în primul rînd, corpul este, se face şi se reface apă, la fel cum lucrul corporal se face incorporal, adică spirit şi apoi în conjuncţie spiritul se face corp. Eu am reprezentat un cîmp verde deoarece în această decocţie, cele confecţionate sunt verzi şi păstrează mult timp această culoare ca toate celelalte şi apoi culoarea neagră; această culoare indică faptul că piatra are un suflet vegetativ. Cele trei care renasc în alb reprezintă corpul, sufletul şi spiritul pietrei noastre albe. Eu vreau doar ca tu să remarci că omul dotat cu corp, cu un suflet şi cu un spirit inseparabile, nu este totodată nimic."

În alchimie, accentul este întotdeauna pus pe paralelismul între ceea ce se petrece la scara superioară şi ceea ce se petrece la scara inferioară, dar şi asupra faptului de a reuşi să se înalţe lăuntricul spre superior şi invers, să se facă să coboare superiorul către lăuntric, adică de a-l obliga să se manifeste pe acest plan inferior. Şi cu aceasta, noi ne-am întîlni cu secretul pe care alchimiştii îl desemnează prin expresia: solve et coagula, „dizolvat şi coagulat".

Iată aici un pasaj extras din „Douze Clés" de Basile Valentin: „Fă ca ceea ce este sus să fie jos, şi ceea ce este vizibil invizibil, palpabilul impalpabil, şi iarăşi fă ca ceea ce este jos să fie făcut din ceea ce este sus, din invizibil vizibil, din impalpabil palpabil. Aceasta este toată arta".

Acum ajungem la secretul ultim al alchimiei care pare să fi implicat posibilitatea, pentru adepţi, de a scăpa definitiv de toate limitările ce constrîng starea umană ordinară în care noi ne găsim de la cădere. Iată aici un pasaj din Philaleth: „Omul, în starea sa naturală se găseşte în creaţia mijlocie. Sau se reduce la praf datorită corupţiei, şi aceasta este soarta noastră, sau are o condiţie spirituală glorificată, ca şi cea a lui Enoch sau Elie, care au fost transformaţi, şi acesta este un extrem veritabil care exclude orice alterare".

În textele alchimice, atît în Orient cît şi în Occident, se găsesc legende, tradiţii care ne descriu pe adept urcînd în corp glorios (de duh) în nivelele vibratorii suprasen-

sibile. Şi deci, dincolo, chiar de longevitatea şi nemurirea corporală, ni se vorbeşte de adepţi care ar fi reuşit, învingînd limitele înseşi ataşate de orice stare terestră, să „urce la cer fără a trece prin moarte", adică, să atingă o stare de existenţă eliberată de orice necesitate de a sălăşui într-un corp fizic. Există un şir întreg de legende, de tradiţii, atît în Orient (de exemplu legendele taoiste asupra Nemuritorilor), cît şi în Occident (legendele privitoare la Enoch şi Elie din Biblie) care fac caz de oameni care ar fi fost ridicaţi la cer, „în corp de foc", fără a trece prin tranziţie. Dar scopul meu în această mică introducere (mică, căci studiul alchimiei este un domeniu imens) a constat în a vă face să vedeţi că imaginea clasică a alchimistului care încearcă să preschimbe metalele ordinare în argint sau în aur este desigur exactă în parte, dar trebuie ca operaţiile materiale să fie unite cu cele de ordin psihic şi spiritual, pentru ca să existe un constant paralelism între operaţiile laboratorului şi cele ale oratoriului.

S-ar putea chiar spune că pentru înţelegerea perspectivelor alchimiei tradiţionale, trebuie avută în vedere schema clasică (care nu se găseşte doar în creştinism, ci şi în celelalte tradiţii), a căderii originare. Eveniment care a făcut ca omul şi creaţia să treacă într-o stare imperfectă, limitată, muritoare; prin alchimie tocmai, ar exista posibilitatea de a regenera atît conştiinţa cît şi corpul şi de a permite să se învingă consecinţele limitative antrenate de cădere. Ideii de cădere se adaogă deci cea a mîntuirii. În această perspectivă, alchimia tradiţională este şi rămîne (pentru că există încă alchimişti) un domeniu extrem de vast, extrem de complex, extrem de nobil totodată. Dar ţelul cu adevărat cel mai prestigios al alchimiei, nu ar fi oare recîştigarea, de către adept, a imortalităţii glorioase pierdute, a unei victorii complete asupra îmbătrînirii şi morţii fizice? (30). Însă ţelul suprem ce întîlneşte totodată cu acela al învăţătorilor tantrici care devin capabili — cel puţin atunci cînd ajung la victoria magică totală — să-şi edifice „corpul lor de trăznet", scăpînd prin aceasta de imperativele tiranice ale spaţiului şi timpului care constrîng aici jos muritorii. Două stadii ar fi atunci de distins. Mai întîi atingerea unei nemuriri corporale efective. Apoi, stadiul în care adeptul, scăpînd

voluntar de orice aservire existenței fizice, ar realiza „dizoluția" propriului său corp fizic pentru a atinge o stare supranaturală, subtilă, de existență, superioară înțelegerii și duratei sensibile (31).

Să nu uităm totuși, căci este capital, că, în calea tantrică (sau altminteri noi am cădea în itinerariile egocentrice ale magiei negre), punerea în operă a puterilor magice care sfîrșesc prin a elibera adeptul de orice obstacol nu este inteligibilă decît dacă ea este asociată cu diferitele stadii ale unei veritabile iluminări spirituale. Aceasta este ceea ce face ca în chiar calea zisă a mîinii „stîngi", tantrismul tradițional să se prezinte (în ciuda aparentului paradox) ca o asceză, în care riturile și puterile trebuie să fie întotdeauna considerate ca etape ale unei cuceriri a adevăratei eliberări spirituale. Și nici cel mai bun *guru* nu ar putea fi niciodată eficace decît dacă discipolul său ar accepta total și lucid de a-l lua drept călăuză pentru a împlini experiența cu adevărat eliberatoare, aceea care conduce la eliberarea de limitele curente ale existenței umane, corespunzînd unei depline reușite a „yogăi dizoluției" *(„laya-yoga)*. Să meditățm asupra acestor remarci ale lui Nelly Kauffmann (32): „Pentru *guru,* adevărul care este Viața, Iubirea și Lumina, este ca apa. Apa nu sare, nici nu se sforțează în gura nimănui. Dacă cuiva îi este sete, trebuie să o caute și să o bea. Astfel, ca și Adevărul, *guru* nu se forțează. Dar oricine îl acceptă se vede supus anumitor probe în profunzime, și uneori, revoltat, nu poate merge pînă la capătul experienței eliberatoare".

Doar reflectînd complet asupra necesității spirituale ar deveni posibil să se înțeleagă veritabila față, adevărata misiune — cu totul diferite de optica obișnuită care le asimilează fără ezitare cu „magia neagră" — a învățătorilor tantrici contemporani, a învățătorilor spirituali, a acțiunilor și cuvintelor atît de decorcentante, ca ale unui Gurdjieff sau Aleister Crowley (33).

Nici un sistem, mai mult ca tantrismul, nu va fi deschis toate marile porți realizărilor magice cele mai nemăsurate. Dar, cu riscul unei teribile scufundări în magia neagră, nici un sistem magic nu va fi atît de pe deplin asociat cu urmărirea unei căi spirituale, cu reușita marii experiențe eliberatoare, capabile să procure pentru adept

trecerea victorioasă dincolo de aparențele înșelătoare, către realitatea care se află dincolo de toate limitările, de toate particularizările planului sensibil. Și totuși, nici un itinerar magic și spiritual (cele două aspecte se găsesc legate într-o manieră ineluctabilă) nu s-a arătat atît de comprehensiv, atît de indulgent pentru slăbiciunea omenească. Este adevărat că, la fel ca și în toate viziunile lumii în care șansele de fericire sau de nenorocire nu se găsesc legate de o viață terestră unică, tantrismul ne lasă să vedem că nimic nu va fi niciodată pierdut, că nenumăratele eșecuri nu vor putea împiedica o reușită finală — oricare ar fi existența, planul pe care ea se va derula. Acest caracter atît de uman al tantrismului (în pofida, sau poate tocmai din cauza magiei sale axate pe venirea unui supra-om), noi îl găsim foarte bine manifestat, în ceea ce privește calea mîinii „stîngi", în doctrina amanților predestinați. Alesul și aleasa, separați într-o viață terestră, nu se vor regăsi oare, prin urmare, în alte existențe care le vor fi necesare pentru reconstituirea integralității androginului celest disociat? Departe de a fi o bună temă poetică, existența sufletelor surori ar răspunde totuși — dacă perspectivele tantrice sunt adevărate — celor mai splendide adevăruri: acela că mai devreme sau mai tîrziu, două ființe predestinate una alteia se vor întîlni dincolo de spațiu și de timp. Există chiar mărturii, dintre care unele prezentate sub formă de romane fantastice (dar care ar constitui de fapt reminiscențe din încarnări precedente trăite de către autori (34)), cu subiecte care au beneficiat de revelații precise asupra vieților lor precedente.

Este desigur foarte dificil, atît pentru oriental cît și pentru occidental, de a concepe sfințenia androginatului magic; și acesta este cu toate acestea una din căile susceptibile de a conduce la realizarea supremă, tot atît de respectabilă (oricît de puțin ușor de realizat, în ciuda aparențelor de facilitate a căii de stînga) ca și atingerea stadiului în care ascetul solitar va realiza în el „nunțile divine" regeneratoare.

Dacă realizarea integrală, totală, a androginatului glorios regăsit de către un cuplu (fuziune a două jumătăți) este țelul atît de rar atins, nu este oare posibil ca mai

mulți să fi avut un presentiment, și în circumstanțe, în locuri adesea neașteptate?

În astfel de experiențe de comuniune în doi, clipa și veșnicia vor putea să se confunde; bucuria trăită în doi va putea valora mai mult decît orice înțelegere obiectivă a unei vieți. Astfel de momente — în care se operează o bruscă comuniune între bărbat și femeie — vor putea foarte bine să se producă, în plus, și în afară de orice contact sexual sau cu ocazia acestuia, și aceasta fără a se spune nimic. Nu este oare minunat, extraordinar, ca un bărbat și o femeie să poată — și în circumstanțe cu plăcere neprevăzute — să trăiască prodigioasa experiență care este brusca lor recunoaștere mutuală de a fi predestinați unul altuia?

Ar mai fi multe de spus asupra problemei eficacității magiei tantrice. Noi am regăsit problema atotputerniciei imaginației. Ar fi oare posibil să se dezvolte, să se „cristalizeze" aceasta (singură sau în doi) în așa fel ca să se poată face din ea un instrument de cunoaștere, adică de acțiune triumfală care să deschidă accesul în „universurile paralele", în celălalte plane ale realității, care să permită chiar (pentru a relua o definiție clasică a țelului eliberator al alchimiei) de a urca la Cer fără a trece prin moarte?

Tantrismul apare tocmai ca un sistem care — departe de a respinge cele mai înalte speranțe de eliberare magică — nu ezită să se întemeieze pe punerea în operă a unor mijloace susceptibile de a reda oamenilor posesia deplină și întreagă a tuturor secretelor pierdute. Într-un cuvînt: de a fi, de a redeveni zei, stăpîni ai spațiului și timpului, care și-au recucerit libertatea totală a zburătorilor Focului.

NOTE LA CAPITOLUL VIII

1) Expresia este a Alexandrei David-Neel.
2) „Trépanation", articol apărut în revista „Ondes vives", nr. 46, februarie, 1970, pp. 40—45.
3) Articolul citat pp. 40—41.
4) Iată aici una care este evidentă: copilul de 7 ani capabil, pentru a obține admisia sa la mănăstire, să rămînă imobil în

postură de meditație timp de trei zile și trei nopți — act care nu este realizabil decît de yogini foarte experimentați și călițI.

5) „Le Yoga tantrique", pp. 273—274.
6) Ibidem, pp. 281—282.
7) Deja schițat supra, la capitolul III.
8) „Les frontières du possible". Casterman, 1971, p. 33.
9) „Le Temps et le rêve", ediție franceză, Le Seuil, („An Experiment vith Time).
10) Biblioteca Marabout, nr. 399.
11) Pierre Belfond, 1972.
12) „Message du Sanctum céléste", edit. Rosicruciennes, Villeneuve-Sant-Georges, pp. 131—132.
13) Ibid., p. 134.
14) Albin Michel, colect. „Les Chemins de l'impossible".
15) Denoël, 1944, pp. 25—26.
16) Inventatorul mijlocului de călătorie în timp.
17) Editura Rosicrucienne, Villeneuve-Saint-Georges, 1967.
18) Biblioteca Marabout, nr. 232.
19) Albin Michel, colect. „Les Chemins de l'impossible", 1972, p. 215.
20) Vezi ediția franceză reeditată în 1964, Paris, edit. La Colombe, cu prefața lui Serge Hutin.
21) „Les chrononautes", Albin Michel, 1973, pp. 195—196.
22) Vezi infra.
23) Revista „Horizons du Fantastique", nr. 20, 1972, p. 43.
24) Ele ar fi, în multe cazuri, cunoscute cu ocazia uneia sau mai multor încarnări precedente.
25) Este naratorul cel care vorbește.
26) Fără îndoială, învățătorul sau *guru*.
27) Automate?
28) Cf., de exemplu, prima parte a trilogiei lui Pool Anderson: „La patrouille du temps", Biblioteca Marabout, nr., 232.
29) Noi revenim la aceasta în a noastră „Histoire de l'alchimie", Marabout Université, nr. 223.
30) Vezi: Serge Hutin, „Histoire de l'alchimie", Marabout Université, nr. 223, și „L'immortalité magique", Biblioteca Marabout, nr. 446.
31) Vezi lucrarea noastră „L'immortalité magique", Biblioteca Marabout, nr. 446.
32) Prefață, p. 8 t cărții Venerabilului Bh. Aryadeva, „Les paroles du Gourou", Paris, Société des Amis du Bouddhisme, 1971.
33) Vezi lucrarea noastră „Aleister Crowley, le plus grand des mages modernes, Biblioteca Marabout, nr. 435.
34) Acesta este cazul cu o extraordinară serie a romanelor Christiei Sylf, apărute în Robert Laffont: Kobor Tigant, Le règne de Ta, Markosamo le Sage, etc.

CONCLUZIE

Nici un sistem nu s-a preocupat într-atît ca tantrismul de a lega achiziția celor mai înalte puteri magice de o neagație a dorinței de a le utiliza în scopuri rele. Noi cu aceasta ne găsim la antipodul totuși al tradiției yogăi clasice, care condamnă orice exercitare (chiar nepericuloasă) asupra altuia, a unor astfel de puteri.

„După Patanjali, remarcă Mircea Eliade, și după întreaga tradiție a yogăi clasice (...), Yoginul se servește de nenumărate *siddhi* (puteri supranaturale) în vederea recuceririi libèrtății supreme, *asamprajnata samadhi*, și nici de loc pentru a obține stăpînirea — fragmentară și provizorie, din păcate — asupra elementelor (1)".

Același specialist al spiritualităților indiene adaogă totuși: (2): „Și totuși, nostalgia condiției divine cucerite prin forța vie, în mod magic, n-a încetat să obsedeze pe yogini și asceți".

Și tocmai aici, tantrismul (fie el de stînga sau de dreapta) se diferențiază de o manieră atît de radicală de formele mai clasice — orientale și occidentale — ale adevăratei eliberări spirituale. Tantrismul admite dimpotrivă, ca un fapt cu totul legitim (acesta este chiar marca sa distinctivă) posibilitățile de cucerire a libertății prin a deveni un mare magician, capabil de a capta toate puterile spirituale și chiar de a putea obține o victorie personală asupra tuturor limitelor (inclusiv cea mai inexorabilă: moartea fizică) care înlănțuie existența umană curentă. Nu numai că ar fi cu totul posibil, în ochii tantrismului, să se lucreze la autotransformarea în supra-om învingător, însă — și aceasta este cel puțin marca proprie a căii zise a mîini „stîngi" — atingerea liberării ar fi realizabilă prin contrarul aparent al itinirariului spiritual care comportă represiuni ascetice.

În timp ce multe tradiții sacre afirmă că cucerirea iluminării eliberatoare, urcarea în vîrful muntelui nu se va putea face decît prin renunțarea la bucuriile acestei lumi, tantrismul nu ezită — în calea sa de „stînga" cel puțin, dar care nu este cu nimic inferioară în raport cu

cele (asectice) de „dreapta“ — să admită caracterul legitim, sacru, al cuplului ce îndrăznește să accepte umitorul pariu magic de a se angaja pe calea unei reconstituiri a androginului disociat încă de la căderea originară. Nu este oare normal să se spere să se culeagă „Trandafirul de Aur“ prin intermediul formării unui cuplu magic predestinat, acela a două ființe care s-au căutat de-a lungul a o serie de reîncarnări (3)? Eliberarea spirituală nu s-ar putea oare atinge decît pe căile renunțării, prin negarea sălbatică a oricăror bucurii pămînteşti? Tantrismul nu ezită să releve sfidarea şi să proclame posibilitatea ca un cuplu ales să atingă eliberarea completă, prin intensificarea tocmai a extazului lor în doi. „Şi“, astfel conchide una din operele lui Rimbaud, „noi vom exista distrîndu-ne“ (4). Nu este oare acesta un țel perfect legitim?

Oricum, chiar cititorul care va fi urmat periplul nostru din simplă curiozitate, nu va înceta de a fi frapat — chiar dacă el nu împărtășește aceste aspirații magice, chiar dacă rămîne sceptic asupra posibilității lor reale de împlinire — de extraordinara prezență, în tantrism, a cercetării (în proiecție imaginativă) care prefigurează unele descoperiri din cele mai extraordinare ale psihologiei abisurilor. Cît despre aspectul cel mai derutant în aparență al tantrismului, importanța capitală acordată energiei sexuale (care „returnate“, ar oferi cheia dobîndirii posibilităților magice cele mai uimitoare), în ea nu s-ar putea decît să se vadă — fie că rezultatele sunt sau nu efective — o voință de studiu exact aprofundat al mecanismelor fiziologice şi psihice (5) ale sexualității. Şi aceasta, chiar în epocile şi în sistemele sociale care, aparent, nu țin deloc seama, pentru uzajele care reglementează mariajul, de componentele sexuale care constituie totuşi un element important. Ne dăm seama de reînnoitul interes manifestat în tinerețe, şi anume la hippies, pentru tantrism. Nu întotdeauna, desigur, într-un mod clar: adevăratul tantrism, sub diversele sale forme, nu este oare (în ciuda aparențelor) un sistem tradițional de eliberare sexuală? Şi nu o „defulare“ anarhică.

Nu este mai puțin semnificativ de a vedea un număr crescînd de bărbați şi de femei (de tineri în special) care își manifestă interesul lor pentru o cale care,

de-a lungul secolelor, n-a încetat să propună adepților săi nu prin supunere, prin acceptarea limitelor stării umane curente, ci prin recucerirea activă a puterilor magice pierdute? Epoca noastră nu descoperă oare și ea marile secrete?

NOTE DE CONCLUZIE

1) Patanjali et le Yoga, editura Seuil, 1962, pp. 95—96.
2) Ibid., p. 96.
3) Vezi admirabilul roman inițiatic al lui Georges Terapiano: Samsara, Paris, „Le Pensée universelle", 1972.
4) Este ceea ce și noi subliniem.
5) Vezi supra, Capitolul II.

ORIENTARE BIBLIOGRAFICĂ

AVALON, Arthur, „La puissance du Serpent", trad. din engleză, Lyon, Derain, 1961.

Dauphin, 1971; „Le tantrisme, yoga sexuel", Paris, Belfond,

BERNARD, Jean-Louis, „Dictionnaire de l'insolite", Paris, Le 1973.

BOURRE, Jean-Paul, „Le Livre des chocs en retour", Paris, Dervy,

DANIÉLOU, Alain, „L'érotisme divinisé", Paris, Buchet-Chastel et Corrêa, 1961.

DAVID-NEEL, Alexandra, „Oeuvres", Paris, Adyar et Plon.

ELIADE, Mircea, „Le Yoga: immortalité et liberté", Paris, Payot, 1953; „Patanjali et le Yoga", Paris, editurile du Seuil, 1962.

EVOLA, Julius, „Métaphysique du Sexe", Paris, Payot, 1959: „Le Yoga tantrique, sa métaphysique, ses pratiques", Fayard, 1971.

FLAMAND, Elie-Charles, „Erotique de l'alchimie", Paris, Belfond, 1970.

HERBERT, Jean, „La mythologie hindoue, son message", Paris, Albin Michel, 1954.

Revista HORIZONS DU FANTASTIQUE, Anières, France, nr. special (toamna 1973) asupra Înaltei Magii.

HUTIN, Serge, „Voyages vers Ailleurs", Paris, Fayard, 1961; L'amour magique: révélations sur le tantrisme", Albin Michel, 1971; „Histoire de l'alchimie", Marabout Université, nr. 223.

LA VALLÉ POUSSIN, Louis de „Bouddhisme", Paris, Beauchesne, 1925.

MARQUÉS-RVIÈRE, Jean, „Le Yoga, tantrique et thibétain", Paris, Véga, 1939.

MOOKERJEE, A., „Tantra asana", trad. franceză, Paris, Soleil-Noir, 1971.

NELLI, René, „Lérotique des troubadours", Toulouse, Privat, 1966.

SNELLGROVE, David, „The Hevajra Tantra", 2 vol. Londra, Oxford University Press, 1959,

TONDRIAU Julien, et DEVONDEL J., „Le guide Marabout du Yoga", Marabout Service, nr. 79.

TUCCI G., și HEISSIG W., „Les religions du Tibet et de la Mongolie", trad. franceză, Paris, Payot, 1973.

YOGA, science de l'Homme intégral, lucrare colectivă publicată sub direcția lui Jacques MASUI, Cahiers du Sud, Marseille, Paris, 1953.

ADDENDA

Completăm prezenta ediție cu două fragmente tantrice, pentru a întregi imaginea cititorului despre fabulosul univers tantric, imagine care nu se poate forma satisfăcător decît prin lectura a cît mai multor texte originale. Și pentru că o lucrare cu caracter de popularizare și purtînd amprenta inevitabilă a gîndirii europene în interpretări este bine să fie citită ulterior lecturării unui minim de astfel de scrieri, recomandăm cititorilor să purceadă la drum cu această Addenda. Traducerea textelor și notele aparțin lui Horia Al. Căbuți. Cerem scuze cititorilor pentru imposibilitatea tehnică de a pune semnele diacritice la transcrierea cuvintelor sanscrite păstrate în traducere.

HEVAJRASEKAPRAKIYA[1]

Practica lui Hevajra de Consacrare

(fragmente)

După ce l-am salutat pe Sri Hevajra[2] și pe maestrul care e Hevajra încarnat, voi descrie în ordine consacrarea asociată lui Hevajra.

Întîi, maestrul, eliberat de cele opt *dharma*[3], cu gîndirea îndreptată către binele tuturor ființelor, se hrănește cu alimente pure, detașat, recitînd *mantra*[4], în uniune mistică cu zeitatea sa preferată, așezat la poarta orientală a *mandala*[5]-ei, ținînd clopoțelul și *vajra*[6], la începutul celei de-a paisprezecea zile a lunii, pe o *mandalaka*[7] nu în întregime terminată, trebuie să binecuvînteze, pe-nserat, urcioare bombate cu gît alungit, ori bine rotunjite, roșii în partea superioară, negre jos, ornate cu cinci plante, cu cinci substanțe prețioase, cu cinci cereale, în fine cu cinci licori aromate; înconjurate de flori albe de muștar, de mlădițe de manghier, etc., noi, ornate la gît cu țesături

bogate, etc., așezate pe un așternut de ierburi *kusa*, marcat fiecare cu un semn particular.

(...)

Pentru botezarea discipolului, maestrul pune pe urciorul victoriei vasul conținînd apa bunei întîmpinări. Apoi, în posesia yoga-ei triplei concentrări, așezat cu părul înfășurat în creștetul capului, împodobit cu toate ornamentele, inteligent, posesînd cunoașterea interioară, va începe execuția *mandala*-ei.

Iată cum procedează. Cu ajutorul unei raze din Sămînța sa, atrage spre el cercul zeităților *mandala*-ei situate în spațiu; îl consideră așezat pe un lotus strălucitor, în vîrful *vajra*-ei, îl aruncă în aer, îl atrage din nou și-l pune pe latura *mandala*-ei. Apoi realizează mental cercul de protecție, acel cerc esențialmente pur, care este corpul Buddha-lor. Cu silabele jah, hum, vam, hoh ce corespund pentru Gauri, Cauri, Vettali, Ghasmari[6], plasate în *raja-mandala*[9], operează aducerea, introducerea, fixarea, satisfacerea și, în fine, binecuvîntarea vederii, etc. Apoi, oferind cercului *mandala* o ofrandă variată, savuroasă ca ambrozia, cu *mantra* Aksobhyavajra[10], etc., maestrul face să răsune clopoțelul cu reculegere și face glorificarea prin *mantra* Aksobhyavajra etc. Apoi, plasîndu-l pe asistant în *mandala*, el însuși iese din ea și oferă, cu pește, carne etc., *bali*[11]-ul regelui celor două *kalpa*[12], urmînd ritualul *bali*-ului prescris de tantre. Reintră apoi în *mandalagrha*[13], pronunță silaba *hum* . .

(...)

Discipolul, avînd astfel primită capacitatea, maestrul trebuie să-l investească. Iată cum procedează. Pe inima discipolului el evocă prin gîndire *mandala* lui Mahendra, pătrată, ivită din sămînța *am*, unghiurile însemnate cu *vajra* tricuspidă centrul dominat de silaba *hum;* pe gîtul său, *mandala* Apei, rotundă, albă, ivită din Sămînța *vam*, însemnată cu ceainice, dominat de silaba *oh;* pe capul său, *mandala* Vîntului, în formă de arc, de culoare cenușie, ivită din germenul *yam*, însemnată cu stindarde fîlfîitoare ale victoriei, centrul dominat de silaba *hah*. Pe tălpile picioarelor, imaginează silaba *rauh* înconjurată de raze. Dedesubtul acesteia și deasupra *mandala*-ei Vîntului, el percepe *mandala* Focului, ivită din sămînța *ram*,

roşie, triunghiulară. Apoi face să sune clopoţelul şi spune: „Intră, 6[14]! Jubilează, 6! Înainte, 6! ra ra ra ra! om *hum hah ah rauh!*“ Investindu-l cu această *mantra,* el evocă pe limbă silaba *ah* de culoare roşie. Apoi îl întreabă pe disicipolul său, încarnare a lui *Amitabha*[15], cui îi este favorabil sau nu grupul de zeităţi. După ce l-a întrebat, îl întăreşte prin această *mantra:* „Om! Ţine-te sus, Vajra!“

Vine apoi binecuvîntarea adevărului:

Acest discipol a fost în acest fel corect introdus de mîne în *mandala.*

Cum îi va fi meritul spiritual, aşa să fie pentru el familia de zeităţi!

Cum va fi puterea sa, aşa să-i fie participarea la această descendenţă!

Cum va fi forţa meritului său spiritual, aşa să fie pentru el *mandala!*

Acestea spuse, maestrul îl întreabă: „Ce fel de lumină îţi izbeşte ochii?“ Şi după cum răspunde: albă, galbenă, roşie ori neagră, maestrul îi prezice linişte, prosperitate, măiestrie ori putere de exorcizare. Apoi aruncă în *mandala* o ghirladă de flori cu această *mantra:* „Atenţie, Vajra! *Hoh!*“ şi trage de aici un pronostic asupra puterii magice a discipolului.

Dacă ghirlanda cade pe *urna*[16] capului Buddha-lor, putere asupra femeilor; pe ochi sau pe faţă, putere magică a *mantra*-lor; pe partea inferioară, putere inferioară (...) Apoi evocă mental deasupra ochilor săi silaba *om,* strălucitoare şi pură şi zice: *„Om!* Vajrasattva! Astăzi ochii tăi se vor deschide ei înşişi; şi, concentrîndu-şi gîndirea, îi deschide. „Incomparabilul Ochi-de-diamant este axa universului“: pronunţînd această *gatha,* desprinde vălul de pe faţă. Începînd de la estul lui *Sri Heruka,* îi indică locul firesc al zeităţilor, Gauri şi celelalte. Aceea pe care cade floarea i-o dă pentru a medita la ea. În fine, discipolul, dînd maestrului un dar după posibilităţi, cum ar fi cele şapte giuvaiere etc., se înclină în faţa lui. Acesta este ritualul de introducere a discipolului.

NOTE

1) Text sanscrit tartric, găsit în China, aparținînd ciclului de scrieri Hevajra. Descrie inițierea unui discipol prin intermediul silabelor mistice.
2) Divinitate tantrică importantă. În general apare sub numele de Sri Heruka, zeitate ce ilustrează aspectele terifiante ale divinităților tantrice.
3) Termen multivalent, intraductibil, cu multiple semnificații care s-ar putea aproxima prin realitate însăși, domeniu absolut, lege, doctrină, lucruri, daturi, experiență. Aici el se referă la servituțile legate de cele opt niveluri de existență încarnată în lumile subumane, umane și supraumane.
4) Formulă sonoră mistică, alcătuită din grupuri de silabe cu puteri magice; formulele monosilabice *(bija)* poartă denumirea de sămînță sau germene fonic.
5) Diagramă mistică alcătuită din divinități tantrice de diferite grade. Cea mai importantă este *mandala* principală, compusă din cele cinci divinități supreme *(buddha)*. Ele au o dispunere geometrică, pe cele patru direcții cardinale, centrul fiind ocupat de Vajrasattva. Fiecare dintre acești *buddha* are o culoare, un element cosmic, o silabă sacră *(bija)*, etc., proprii. Simbolistica lor geometrică vrea să ilustreze identitatea dintre *samsara* și *nirvana*, axiomă fundamentală a buddhismului.
6) Element central al tantrismului, cu o multitudine de semnificații: putere absolută, diamant, trăznet, eficiență adamantină, falus.
7) *Mandala*.
8) Divinități feminine secundare ale tantrismului, considerate uneori ca patronînd activitatea senzorială.
9) O *mandala* inferioară, compusă din divinități secundare.
10) Vajrasattva mai are și denumirea de Aksobhya. Aici avem un amestec între cele două nume.
11) Ofrandă, jertfă.
12) Eră cosmică din mitologia indiană durînd aprox. 8,6 miliarde de ani terești.
13) *Mandala* principală, care e supranumită și casă *(grha)*, deoarece pe de o parte în ea se găsesc *mandala*-le secundare, pe de alta ea e cadrul în care maestrul și discipolul își desfășoară ritualul de inițiere.
14) Cifra 6 semnifică faptul că trebuie de șase ori pronunțat cuvîntul dinainte.
15) Unul dintre cei cinci *buddha* ai *mandala*-ei principale.
16) Ornament al divinităților tantrice.

HEVAJRA TANTRA[1]

(partea a II-a, cap. II)

Cum se ajunge la perfecțiune

Maestrul spune:

Cel ce dorește perfecțiunea trebuie să rămînă interior unit cu Nairatmya[2] ori cu Sri Heruka și să nu-și lase spiritul să se deturneze nici chiar preț de o clipă. Cînd o astfel de sforțare se face pentru prima dată, oricare loc unde un adept al *mantra*-lor, cu spiritul concentrat, poate atinge perfecțiunea, trebuie admis ca favorabil. În casa lui, noaptea, zicîndu-și: „ating perfecțiunea", adeptul înțelept va contempla intens Yogini[3] sau forma manifestă a lui Sri Heruka. Fără încetare, oricare-ar face, fie că-și spală picioarele, mănîncă, își clătește gura ori mestecă betel, își freacă mîinile sau își pune slipul, se plimbă sau conversează, merge sau stă pe loc, fie că-i nervos ori rîde, cel ce-și respectă legămîntul va servi Preafericita, o va contempla intens pe Yogini. Cei ce doresc perfecțiunea și au perfecțiunea drept scop nu-și lasă nici o clipă forța din frîu ca să se gîndească la altceva, nici spiritul să se întunece în ignoranță.

O, Vajragarbha, numesc această contemplație „distrugătoare a greșelii". Practicați-o cu zel vreme de două săptămîni tinzînd spre perfecțiune, abandonînd orice gînd lumesc, cu spiritul fixat asupra imaginii divinității. Sau, eventual, practicați-o vreme de o singură zi, meditînd fără întrerupere. Nu există alt mijloc, în *samsara*, pentru atingerea deopotrivă a propriului scop, cît și al celorlalte creaturi căci, odată exersat în practica unei formule, ea determină îndată atingerea scopului.

Frica și nebunia, durerile, pedeapsa și toate torturile, atașamentul, aversiunea și iluzia nu pot atinge un asemenea adept. Știind cum se pîrguie fructul bunelor și relelor acțiuni, cum ar putea acest yogin rămîne fie și pentru o clipă în infernul Raurava? Cei ce comit cele cinci mari păcate, ori care au plăcerea de-a ucide, oamenii de condiție joasă sau nebunii cu conduită nedemnă, brutele cu membre strîmbe, toți aceștia pot atinge perfecțiunea

prin singurul efort al gîndirii: cît avantaj pentru cel ce practică cele zece virtuți, e devotat maestrului său, își controlează simțurile și n-are nici orgoliu, nici mînie!

Neabătut consacrat practicii, avînd dobîndită perfecțiunea puterilor, perfect stăpîn pe sine, adeptul *mantra*-lor trebuie astfel să își călăuzească eforturile în secret timp de o lună, pînă cînd obține o *mudra*[4]. El e astfel instruit de către *Yogini* de ceea ce trebuie să facă: „Ia această *mudra*, o, purtător de *vajra*[5], și procedează în interesul tuturor creaturilor!" El ia deci această tînără fată, care e nubilă, și o consacră cu *bodhicitta*[6]. O învață Doctrina începînd cu cele zece reguli de bună conduită; o învață cum trebuie menținut spiritul fixat asupra formei divinității și concentrat asupra unui singur obiect. În acest mod, într-o lună, ea va fi fără nici o îndoială aptă pentru cult. Tînăra fată, astfel eliberată de orice idee falsă, este primită precum un dar. Însă adeptul poate de asemenea el însuși să-și suscite o *mudra*, făcînd-o să apară grație puterilor lui supranaturale, alegînd-o dintre zei, demoni, oameni, *yaksa* ori *kinnara*[7]. Oricare ar fi ea, el trebuie să o ia cu el și să îndeplinească ritul fiind convins că-și va putea menține în totalitate sîngele rece[6]. De fapt, această redutabilă practică nu e învățată pentru satisfacerea propriilor plăceri, ci pentru supunerea spiritului la un examen, pentru a demonstra dacă gîndirea e stabilă ori șovăielnică.

Vajragarbha spune:

Însă cum poate cel ce e unit cu Nairatmya să distingă între cele două ipostaze ale *mudra*-ei? Cum poate atinge perfecțiunea Marii Mudra cu această *mudra* ori cu ceealaltă?

Maestrul a răspuns:

Mudra, oricare-ar fi ea, își abandonează natura ei de femeie și o dobîndește pe cea a Stăpînului. Sînii îi dispar; singură rămîne *vajra* în lotus[9]; acestea două dispar la rîndul lor, nerămînînd decît *vajra*. Ceea ce rămîne încă din forma puternicului și preafericitului Stăpîn Heruka își asumă ușor natura omului care e în uniune cu el[10] și acest yogin, a cărui putere e astfel manifestată, dobîndește perfecțiunea Marii Mudra. Această uniune a înțelepciunii și a mijlocului[11], adică a *mudra*-ei cu yoginul

egal identificați cu Heruka, nu poate fi afectată de emanația și resorbția cosmică, deoarece mijlocul e emanația, iar înțelepciunea resorbția și capătul existenței. Pentru acest yogin nu mai există deci nici resorbție, nici emanație. Ceea ce a fost resorbit dispărînd, nu mai e nimic de resorbit. Yoginul își reprezintă și percepe curgerea lucrurilor ca rezultat al procesului emanației cosmice și, realizînd că aceasta e asemănătoare unui vis, o oprește prin conștientizarea însăși a acestei curgeri. Ca și *maya*[12], ca un vis, ca și „starea intermediară"[13], astfel apare *mandala* dacă se aplică fără încetare această practică. Această *mandala* este sursa Marii Fericiri *(mahasukha)*, așa cum e ea cunoscută prin consacrarea Marii Mudra... Această fericire e înțelepciune și mijloc și ea e născută totodată din uniunea lor. Ea e existență și non-existență. Ea e *vajrasattva*[14].

Vajragarbha spune:

Uniunea procurată prin procesul realizării emanației este, spunem adevărata fericire, Marea Fericire. Dar la ce servește acest proces de emanare în afara acestei realizări?

Stăpînul a răspuns:

...Fără corp, cum ar putea fi fericire? Nici măcar nu se poate vorbi de asta. Lumea e în întregime pătrunsă de fericirea care ea însăși e pătrunsă de lume. Așa cum parfumul se află în floare și n-ar exista fără ea, astfel fără formă [corporală] etc., fericirea n-ar putea fi percepută. Eu sînt existență și non-existență; eu sînt Trezitul căci sînt iluminat asupra a ceea ce sînt lucrurile cu adevărat. Însă ei nu mă cunosc, acești rătăciți împovărați de indolență. Sălășluiesc în cerul Sukhavati[15], în lotusul frumoasei Vajrayogini, acel loc ce simbolizează litera E, adevărat coș umplut cu giuvaierele lui Buddha. Sînt învățătorul, sînt învățătura și sînt discipolul bine dotat. Sînt scopul și sînt cel ce învață lumea. Natura mea proprie e fericirea spontană. Fericirii supreme îi sînt capătul, iar fericirii de oprire[16], originea. Fii deci sigur, fiul meu! Sînt precum lămpașul în întuneric. Sînt maestrul celor treizeci și două de semne, Stăpînul celor optzeci de caracteristici și sălășluiesc în lotusul *yogini*-lor din cerul Sukhavati, iar numele meu este *sukra*[17]. Fără aceasta n-ar

exista fericire, iar fără fericire nici aceasta[18] n-ar exista. Fericirea e unită cu divinitatea, căci una nu poate exista fără cealaltă.

Astfel, Trezitul nu e nici existenţă, nici non-existenţă. Are o formă, cu o faţă şi braţe. Însă este lipsit de formă în suprema fericire. Deci, universul întreg este Nenăscutul, căci Nenăscutul este esenţa sa. Această esenţă e *nirvana* pentru spiritul purificat, în timp ce forma asumată de o entitate divină nu e decît un lucru apărut prin naştere, avînd o faţă, braţe, culori şi care, în plus, provine din acţiunile anterioare[19].

Tocmai cu otrava ce ucide toţi oamenii, cel ce cunoaşte otrăvurile va înlătura otrava. Aşa cum unui om balonat i se dă fasole, pentru că vînturile alungă vînturile printr-o acţiune de identic asupra identicului, tot aşa existenţa e purificată prin existenţă, construcţia mentală fiind distrusă printr-o anticonstrucţie.

Cum apa intrată în ureche poate fi izgonită de apă, tot aşa noţiunea de existenţă poate fi purificată de aparenţe. Cum cei ce-au fost arşi trebuie să sufere din nou de foc, tot aşa cel ce-a ars atracţia trebuie să mai sufere de focul atracţiei. Ceea ce serveşte la înlăturarea fiinţelor cu proastă conduită, tot aşa serveşte altora pentru eliberarea de legăturile existenţei. Prin atracţie lumea este înlănţuită; tot prin atracţie e şi eliberată — dar această metodă de răsturnare a actelor e necunoscută buddhiştilor altor şcoli.

În uniune [cu *mudra*] există cinci aspecte corespunzînd la cinci elemente; suprema fericire, care e una, devine cvintuplă prin efectul acestei diviziuni.

Contactul datorat uniunii *vajra*-ei cu lotusul produce întărirea, însă natura întăririi fiind iluzorie, Vairocana e considerat drept iluzie.

Bodhicitta este un şuvoi avînd natura apei. Natura apei este aversiunea; aversiunea e deci asociată lui Aksobhya.

Din frecarea celor două obiecte cuplate se naşte mereu foc. Natura focului este atracţia, atracţia e deci Amitabha.

Bodhicitta în lotus are natura aerului[20]. Din aer vine pizma, iar pizma şi aerul sînt Amoghasiddhi.

Sîngele este fericire și atracție, iar sîngele are drept caracteristică spațiul. Spațiul este calomnia și calomnia este Ratnasambhava[21].

Astfel, marea conștiință este unică, însă posedă un cvintuplu aspect. De aici vin cele cinci familii [ale Buddhalor] din care se nasc mii de alții asemeni lor. Deci, acest Unu existînd prin el însuși, perfect și etern, el este Marea Fericire. Dar el devine cvintuplu divizîndu-se în atracție etc. La fel de numeroase ca și firele de nisip ale Gangelui sînt grupele de Tathagata[22] ale fiecăreia dintre aceste familii.

În aceste grupe există clanuri, iar în aceste clanuri sute de alte clanuri.

Toate aceste mii de clanuri devin astfel milioane și acestea la rîndul lor se subdivid.

Dar toate provin din unica familie a Supremei Beatitudini.

NOTE

1) Textul datează din secolul al VII-lea, de autor necunoscut și aparține ciclului Hevajra. Este o învățătură adresată adeptului ce vrea să realizeze suprema Realitate, identitatea dintre *samsara* și *nirvana*, prin rituri, exerciții spirituale și uniunea cu o parteneră. Se desfășoară sub forma unui dialog între Mastru, încarnare divină, și discipol, denumit aici Vajragarbha (*garbha*=embrion), adică cel ce va deveni la rîndul său inițiatul *vajra*-ei.
2) Absență a Sinelui, nesubstanțialitate a individului și a lucrurilor. Majuscula indică personificarea acestor caracteristici. În tantrism, caracteristicile și energiile ce țin de existența umană sînt în general întrupate în diferite creaturi sub- sau supraumane.
3) Energii divinizate, înfățișate prin apariții supraumane (zeițe secundare); aici, partenera yoginului în cadrul uniunii sexuale tantrice.
4) Gest mistic efectuat cu degetele, membrele ori întreg corpul, ce conferă controlul asupra energiilor cosmice; în text are sensul de parteneră în ritualul sexual.
5) În textul de față, *vajra* semnifică cu precădere falusul.
6) Conștiință a trezirii și spermă; în text poartă ambele semnificații. De altfel, legătura între cele două sensuri este strînsă, întrucît în finalul ritualului tantric, yoginul ejaculează înspre interiorul organismului, sperma fiind aceea care declanșează

conștiința trezirii (iluminării). Esența subtilă a spermei este în fapt lumina mistică.

7) Divinități tantrice secundare.
8) Adică yoginul trebuie să fie capabil să nu deturneze calea mistică a actului sexual înspre plăcerea fizică. Niciodată yoginul nu emite sperma în vagin. V. și nota 6.
9) Lotusul simbolizează vaginul.
10) Schematic, mecanismul inițierii tantrice pe cale sexuală este următorul: nubila, după ce a fost consacrată, își asumă natura divinității, iar yoginul, percepîndu-i prin concentrare doar această natură divină, împreunîndu-se cu ea, realizează uniunea mistică cu divinitatea, dobîndind astfel natura divină pe care partenera și-a asumat-o doar la modul ritualic.
11) Adică a *mudra*-ei *și a vajra*-ei. Înțelepciunea *(prajna)* are și sensul de parteneră feminină, iar mijlocul (în sens de modalitate — *upaya*), are și sensul de *vajra*.
12) Iluzia.
13) Starea intermediară reprezintă starea pe care o parcurge spiritul între două existențe întrupate succesive.
14) Ființă adamantină; personificarea este divinitatea centrală a *mandala*-ei.
15) Cerul Fericirii.
16) *Viramandha*, stare în care se produce oprirea percepțiilor și detașarea de toate lucrurile.
17) Sperma, dar aici poartă și semnificația de conștiință a Trezirii, analog cu *bodhicitta*.
18) „Aceasta", adică sperma și conștiința Trezirii. Dublul aspect al fericirii: fericirea fizică transmutîndu-se în fericirea divină (v. și nota 6).
19) Adică fericirea. Adevărul, esența lucrurilor este *nirvana*, starea de extincție absolută, Vacuitatea, în timp ce divinitățile ce îmbracă o formă nu sînt decît creaturi ce-au fost, într-un trecut, umane, dar n-au ajuns la Iluminarea ce-i poartă în *nirvana*, ci, prin meritele acumulate, au dobîndit o existență mai fericită, supraumană.
20) Vezi nota 6. Sperma neeliminîndu-se în lotus (vagin), ea se păstrează în caracterul ei de *bodhicitta* (conștiință a Trezirii); fizic, absența ei este asimilată aerului.
21) Vairocana, Aksobhya (sau Vajrasattva), Amitabha, Amoghasiddhi și Ratnasambhava sînt cele cinci divinități principale ce formează *mandala* tantrică. Aici sînt prezentate împreună cu culorile, elementele și tendințele psihice pe care le ilustrează.
22) Denumire purtată de *buddha*-i.

TABLA DE MATERII

Introducere / 5
Ce este tantrismul? / 6
Sexualitate și tantrism / 8
Imaginația în tantrism / 72
Problema Gurului / 102
Ritualism / 116
Scurtă istorie a tantrismului / 123
Magie și eliberare / 128
Concluzie/ 166
Addenda / 170

LA EDITURA SOPHIA

- WALTHER BÜHLER
  „MEDITAȚIA — CALE A CUNOAȘTERII“
- MAX TORPEDO
  „GHICI CINE TRAGE ÎN TINE?“

ÎN CURS DE APARIȚIE

- CARTEA MORȚILOR EGIPTEANĂ
- YOGA TIBETANĂ
- RUDOLF STEINER
  „FILOSOFIE ȘI ANTROPOSOFIE“

ISBN 973-95662-2-7

Format: 16/54×84.
Coli de tipar: 11,5.

Tiparul executat sub c-da 26/1993,
la Imprimeria de Vest, Oradea,
str. Mareșal Ion Antonescu nr. 105.
România

«Corpul omenesc dobîndește, în tantrism, o importanță nicicînd atinsă în istoria spirituală a Indiei. Corpul nu mai este „sursa durerilor", ci instrumentul cel mai sigur și mai desăvîrșit pe care îl are omul la dispoziție pentru a „cuceri moartea".»

MIRCEA ELIADE

„Patanjali și Yoga"

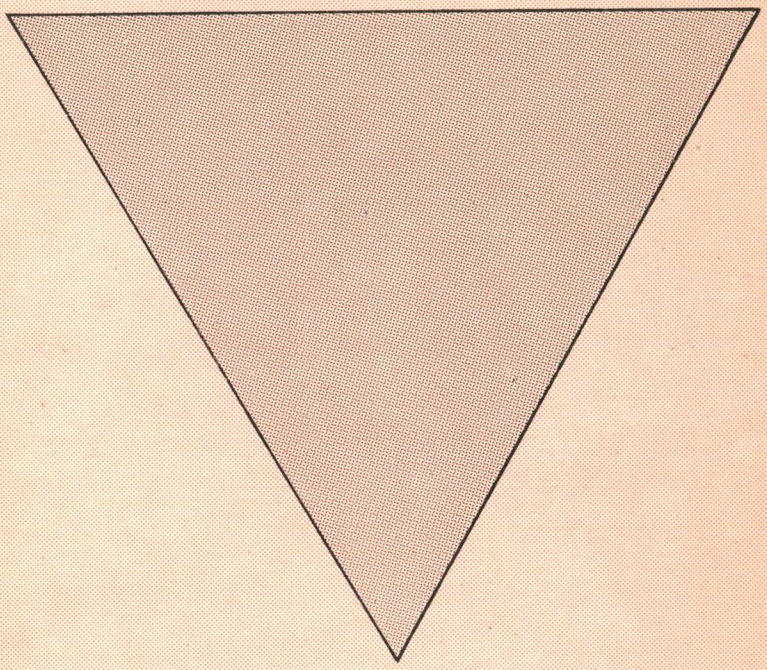

ISBN 973-95662-2-7

Lei 350